

TURVALLISUUS JA ASUINYMPÄRISTÖ

Turvallisuuden tunne Tampereella vuosina 1997 ja 2001

Tiina Pihlajamäki

Tampereen yliopisto

Sosiaalitutkimuksen laitos

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2009

Tampereen yliopisto

Sosiaalitutkimuksen laitos

PIHLAJAMÄKI TIINA: Turvallisuus ja asuinympäristö. Turvallisuuden tunne Tampereella vuosina 1997 ja 2001

Pro gradu -tutkielma, 73 s., 23 liites.

Ohjaaja: Katja Repo

Sosiaalipolitiikka

Huhtikuu 2009

Tutkielmassani selvitän, onko Tampereella asuinalueen tulotasolla mitattavan alueen huono-osaisuuden ja asukkaiden turvallisuuden tunteen välillä yhteyttä ja minkälainen yhteys on. Selvitän myös minkälaisilla asuinalueilla ja minkälaiden asukkaiden keskuudessa turvallisuuden tunteessa on tapahtunut muutoksia. Tarkasteluvuosina ovat vuodet 1997 ja 2001. Tutkielman tavoite on selvittää, onko turvallisuuden tunteella mitattavan hyvinvoinnin alueellista eriytymistä, segregoitumista, havaittavissa Tampereella.

Aineistona tutkielmassa on käytetty Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta elektronisessa muodossa saatua Suomen Kuntaliiton Efektia oy:llä teettämää kaupunki- ja kuntapalvelututkimusta vuosilta 1997 sekä 2001 sekä Tilastokeskuksen alueellista SuomiCD-tietokantaa. Näiden aineistojen avulla on ristiintaulukointia käyttäen kuvattu turvallisuuden tunteen sekä eri alue- ja yksilötason tekijöiden yhteyksiä.

Tulokset osittavat, että Tamperelaisten omalla asuinalueellaan kokema turvattomuus sekä turvattomuudesta seuraava hyvinvoinnin heikkeneminen ei ole niin laaja ongelma kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla tai ulkomaisissa kaupungeissa. Turvattomuus ei ole myöskään tarkasteltuina ajankohtina kasvanut ongelma. Tarkemmin turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia tekijöitä selvitettäessä tuli esille se, että turvattomuuteen vaikuttavat niin yksilö- kuin aluetasonkin tekijät.

Yksilön koulutuksella sekä asuinalueen tulotasolla on vaikutusta turvallisuuden tuntemiseen. Korkea koulutus tuo yksilölle turvallisuuden tunnetta asuinalueen tulotasosta riippumatta. Korkeatuloisilla alueilla asuttaessa taasen ei koulutuksella näkyisi olevan suurta merkitystä turvattomuuden kokemiseen. Eriyisen huolestuttava tulos alueellista segregoitumista ajatellen on turvattomuuden lisääntyminen korkeasti koulutettujen keskuudessa. Tämä suuntaus saattaa saada aikaan sen, että korkeasti koulutetut, joilla on resursseja vaikuttaa omaan elämään sekä yhteiskunnan kehitykseen, alkavat eriyttämään omia asuinalueitaan oman turvallisuuden tunteen ylläpitämiseksi.

Hyvinvoinnin tasapuolinen jakautuminen erilaisten ihmisten sekä eri asuinalueiden kesken suojaa kaupunkia ei-toivottavalta alueelliselta segregoitumiselta. Tutkielman tulosten perusteella Tamperelaisten asuinalueiden segregoitumisen vaara on olemassa. Sosiaalipoliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa segregaatiokehityksen kulkuun niin, että alueellinen kehitys tukee jatkossa asukkaiden ja asuinalueiden hyvinvointia. Tutkielman tulosten tyyppisiä paikallisesta turvallisuuden tunteesta sekä sen kehityksestä kertovia tutkimustuloksia tulisikin hyödyntää uusien asuinalueiden suunnittelussa sekä vanhojen

asuinalueiden alueellisen kehityssuunnan ohjaamisessa turvalliseen ja kuntalaisten hyvinvointia tukevaan suuntaan.

University of Tampere

Department of Social Research

PIHLAJAMÄKI, TIINA: Security and neighbourhood. Feeling of security in Tampere in years 1997 and 2001.

Master's thesis, 73 p., 23 attachment p.

Supervisor: Katja Repo

Social Policy, April 2009

The aim of this study is to explore whether there is a connection between the neighborhood deprivation and the feeling of security experienced by inhabitants in Tampere. If the connection is found, the study explains what kind of relation exists between the factors. This study identifies what kind of residential areas and inhabitants are those in which the feeling of security has changed. The review period represents the years 1997 and 2001. The objective is to determine whether there is detectable residential segregation in Tampere.

In this study I have used two different quantitative datasets. The first data is Kaupunkipalvelututkimus from 1997 and 2001 sponsored by Suomen Kuntaliitto. This data is available in Finnish Social Science Data Archive in electronic format. The second data is SuomiCD-database which has been published by Statistic Finland. I have used cross-classification as a method of research to describe feeling of security and how different factors affect on it.

The results of this study show that insecurity experienced by the inhabitants of Tampere and deterioration of well-being resulting from insecurity are not on as high level as in Helsinki or in foreign cities. Insecurity has neither increased during the inspected period. Further, the results show that both, individual and regional factors affect on the feeling of security. On individual level higher education creates feeling of security regardless of the income level of the neighbourhood. Higher education of individual brings security regardless of income level of the neighbourhood. On the contrary, education does not seem to affect on feeling of security when living in high-income neighbourhood. Particularly worrisome result is that feeling of insecurity has increased among more educated residents. This may cause regional segregation: the more educated inhabitants which are capable to affect the development of their own lives and the society in general, may withdraw into their own neighbourhoods to maintain the feeling of security

Equal distribution of welfare among inhabitants and neighbourhoods protects city from non-desirable regional segregation. The results of this study show that the danger of segregation in Tampere do exist. The development of segregation can be affected by social political decisions and regional development planning, which support the wellbeing of inhabitants and neighbourhoods. When planning new or rebuilding old neighbourhoods results similar to this study should be utilised.

Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIELMAN TOTEUTUS.....	3
2.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	3
2.2	Tutkimuksen konteksti Tampere	5
2.3	Aineisto	6
2.4	Analyysimenetelmä.....	7
3	TURVALLISUUDEN TUNNE	11
3.1	Turvallisuuden tunne	11
3.1.1	Turvallisuuden tunne ja sen yhteys hyvinvointiin.....	12
3.1.2	Mitä turvallisuuden tunne on	13
3.1.3	Mistä turvattomuuden tunne on seurausta	14
3.1.4	Turvattomuuden tunteen seuraukset.....	17
3.2	Asuinympäristö turvallisuuden tuottajana	19
3.2.1	Asuinympäristön fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö sekä sen vaikutukset asukkaan hyvinvointiin	19
3.2.1.1	Fyysisen asuinympäristön vaikutus hyvinvointiin.....	22
3.2.2	Fyysisen ympäristön merkkijärjestelmät ja symbolit.....	25
3.2.3	Turvallisuus ja fyysisen ympäristön ominaisuudet.....	28
3.3	Alueellinen segregaatio	30
3.3.1	Segregaatio tilana	30
3.3.2	Segregaatio prosessina	33
3.3.3	Segregaatio asuntomarkkinoilla	37
4	TURVALLISUUDEN TUNNE TAMPEREELLA	40
4.1	Yksilötason muuttajat.....	41
4.2	Aluetason muuttajat.....	50
4.3	Alue sekä yksilötason muuttajat.....	53
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	59
5.1	Tutkielmani yhteiskunnallinen merkitys.....	64
6	LÄHTEET	66

LIITTEET.....	74
Liite 1.....	74
Liite 2.....	86

1 JOHDANTO

Turvallisuus ja turvattomuus ovat olleet jo pidemmän aikaa esillä kaupunkiympäristöön liittyvissä julkisissa keskusteluissa Suomessa. Rikollisuuden torjunnassa ja turvallisuuden luomisessa on korostettu viranomaisten puolesta erityisesti paikallisuutta sekä paikallisten toimijoiden yhteistyötä. (Turvallisuustalkoot 1999.) Useissa kunnissa on tehty turvallisuussuunnitelmia sekä käynnistetty hankkeita turvallisuuden lisäämiseksi alueittain. Myös lainsäädännön tasolla on kiinnitetty huomiota elinympäristöön sekä alueiden käytön ja rakentamisen toteuttamiseen niin, että niillä luodaan edellytykset viihtyisälle ja turvalliselle elinympäristölle (Maankäyttö ja rakennuslain toimivuus 2002).

Keskusteluihin on noussut myös kaupunkien sisäinen alueellinen erilaistuminen. Kaupunkien alueellinen erilaistuminen ei ole uusi ilmiö ja kaupunkitutkimuksen keskeiseksi teemaksi se on noussut jo 1800-luvun lopulla (Vaattovaara 1998, 40). Erityisesti ulkomaisissa kaupungeissa sosiospatiaalinen erilaistuminen on ollut jo vuosikymmenien ajan vahva kaupungeja kuvaava piirre. Suomessa kaupungit ovat sen sijaan olleet verrattain tasapainoisia. 1990-luvun syvän laman jälkeisen kehityksen suunta on kuitenkin ollut toinen. Työttömyys ja muu huono-osaisuus ovat lisääntyneet ja alkaneet saada alueellisia piirteitä. (Kortteinen & Vaattovaara 1999,133.) Elinkeinorakenteen muutoksen seurauksena on nähty syntyvän uudenlaista alueellista ja sosiaalista eriytymistä ainakin pääkaupunkiseudulla, ja tämän seurauksena hyväosaisten asuinalueilla on alkanut esiintymään pyrkimystä rajata omaa asuinaluettaan ja estää huono-osaisten pääsy sinne (Kortteinen, Vaattovaara & Lankinen 1999). Tämä kehitys on saanut aikaan asuinalueiden erilaistumisen tutkimisen ajankohtaistumisen Suomessakin (Kortteinen & Vaattovaara 1999,133). Vaikka monet tutkimukset osoittavat asuinalueiden sosioekonomisten erojen olevan kasvussa Suomessakin, ei tämän kehityksen sosiaalisia seurauksia kuitenkaan ole tutkittu paljoakaan (Kortteinen, Tuominen & Vaattovaara 2001, 318).

Turvallisuuden tunne on yksi tekijä, joka saa aikaan asuinalueiden eriytymistä. Ihmiset, joiden ei ole pakko asua turvattomuutta tuovilla alueilla, muuttavat pois tai rajaavat turvattomuutta tuovia tekijöitä pois omalta alueeltaan. Turvattomilla asuinalueilla saattaa tämän johdosta huono-osaisuus alkaa kasautua, ja alue eriytyy entisestään. (ks. esim.

Kääriäinen 2002.) Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen on tärkeää, jotta turvattomuuden ehkäisyyn löydetään oikeat keinot. Oikeiden keinojen löytäminen on tärkeää niin yksilötasolla kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Turvattomuuden tunne on yksi keskeinen tekijä yksilön hyvinvoinnissa (ks. esim. Niemelä 2000, 22-24). Turvattomuuden tunteella on myös laajempia, ja osin vielä tuntemattomiakin, yhteiskuntatason sosiaalisia seurauksia muun muassa alueellisen segregoitumisen muodossa.

Oma tutkielmani käsittelee turvallisuuden tunnetta sekä sen muutosta Tampereella. Selvitän turvallisuuden tunteen jakautumista niin yksilö- kuin aluetasollakin. 1990-luvun laman seurauksen hyvinvointi alkoi Suomessa jakautua (Kortteinen & Vaattovaara 1999). Uuden, 2000-luvun laman myötä voidaan odottaa hyvinvoinnin eriytymisen jatkuvan edelleen. Tästä syystä Tampereella, yhdessä Suomen suurimmista kaupunkikeskuksista, on erityisen tärkeää kiinnittää huomioita hyvinvoinnin osatekijöihin sekä niihin seurauksiin, joita hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen voi tuoda tullessaan. Kuntaliitto teetti 2000-luvun alussa Suomen kaupungeista ilmapiiritutkimuksen, jossa Tampereella todettiin ilmenevän kokoonsa nähden vähän sosiaalista pahoinvointia (Tuomainen, Tuomainen & Myllykangas 2004). Tähän ajatukseen ei kuitenkaan tule tuudittautua, vaan kaupungin tulee koko ajan seurata hyvinvointinsa tilaa ja kehitystä. Omalla tutkielmallani tuon tähän keskusteluun uutta mielenkiintoista tietoa Tampereen asukkaiden sekä asuinalueiden turvallisuuden tunteella mitattavasta hyvinvoinnin tilasta sekä sen muutoksen suunnasta.

Tutkielmani jäsenyyt siten, että luvussa 2 käsittelen tutkielman toteutusta. Käyn läpi tutkimusongelman sekä tutkimuskysymykset, joihin lähdän tutkielmallani hakemaan vastauksia. Esittelen myös tarkemmin sitä kontekstia, jossa tutkielmani toteutuu sekä tutkimusaineistoani ja niitä kvantitatiivisia analyysimenetelmiä, joita tulen tutkielmassani käyttämään. Luvussa 3 käsittelen tutkielmani kannalta keskeisiä käsitteitä: turvallisuuden tunnetta, asuinympäristöä sekä segregatiota. Luvussa 4 keskityn tutkielmani empiriaan. Esittelen tekemäni kvantitatiivisen analyysini tuloksia, eli turvallisuuden tunteeseen yhteydessä olevia tekijöitä sekä turvallisuuden tunteen muutoksia Tampereella vuosina 1997 ja 2001. Luvussa 5 pohdin sitä, miten tutkimustulokset asettuvat aiempaan tutkimuskenttään ja sitä, mitkä ovat tulosten laajemmat sosiaalipoliittiset merkitykset.

2 TUTKIELMAN TOTEUTUS

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tavoitteenani tutkielmassa on selvittää turvattomuuden tunteeseen yhteydessä olevia tekijöitä Tampereella. Tutkimuksessani tarkastelen, miten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat tietyt yksilö- sekä aluetason tekijät. Selvitän myös, kumpi näistä lopulta selittää turvallisuuden tunnetta enemmän ja kumpi niistä näin ollen vaikuttaa enemmän yksilön kokonaisyhyvinvointiin. Tässä tutkimuksessa hyvinvointia mitataan turvallisuuden tunteella, jonka vajuus vaikuttaa suuresti ihmisen toimintaan ja ajatteluun. Tarkastelemalla kahden eri ajankohdan, vuosien 1997 ja 2001, välistä muutosta selvitän myös sitä, kuinka turvattomuuden ja turvallisuuden tunteminen on muuttunut. Tarkoituksena on selvittää millaisilla alueilla muutosta on tapahtunut ja mihin suuntaan sekä minkäläisten asukkaiden keskuudessa muutosta on tapahtunut.

Tulen käsittelemään turvallisuuden tunteen kehitystä alueellisen segregaatiokehityksen taustaa vasten. Tavoitteena on selvittää, minkälaista eriytymiskehitys on Tampereella sekä miettiä mitkä ovat tuon eriytymiskehityksen seuraukset ihmisten hyvinvointia ajatellen. Tulen selvittämään, kasautuuko huono-osaisuus turvattomuuden ominaisuudessakin alueille tai ihmisille, joilla jo ennestään on huono-osaisuutta sekä syrjäytymisen vaaraa. Alkavatko alueet tästä syystä segregoitua Tampereella?

Tarkoituksena on selvittää, onko alueen huono-osaisuuden, jota tässä tutkielmassa mitataan alueen tulotasolla, ja asukkaiden turvallisuudentunteella yhteyttä. Selvitän myös minkälainen yhteys on, eroavatko tulotasoltaan erilaiset asuinalueet toisistaan sen perusteella, kuinka niiden asukkaat tuntevat turvallisuutta omalla asuinalueellaan. Selvitän myös yksilöllisten tekijöiden vaikutusta turvallisuuden tuntemiseen. Jakautuuko niin elintaso elämänlaatukin epätasaisesti eri asuinalueille ja eri ihmisten keskuuteen?

Vaikka tutkielmani teoriaosassa käsitellenkin turvallisuuden tunnetta yleisemmällä tasolla, olen tutkielmani empiirisessä osassa selvittänyt turvallisuuden tunnetta Tampereen asuinalueilla ja tamperelaisten keskuudessa. Kaupunkien erilaisen kehityksen kannalta on mielenkiintoista keskittyä tarkastelemaan yhden suuren suomalaisen kaupungin kehitystä.

Tampereen muutosta selvittämällä on myös mahdollista verrata Tampereen tilannetta aiemmin paljon tutkitun pääkaupunkiseudun kehitykseen.

Keskeiset kysymykset tutkielmassani ovat:

- Onko Tampereella alueen huono-osaisuuden ja asukkaiden turvattomuuden tunteen välillä yhteyttä ja minkälainen yhteys on?
- Minkälaisilla alueilla turvattomuus Tampereella lisääntyy tai vähenee?
- Minkälaisten asukkaiden keskuudessa turvattomuus Tampereella lisääntyy tai vähenee?

2.2 Tutkimuksen konteksti Tampere

Tutkielmani on tapaustutkimus Tampereesta, sen asuinalueiden ja asukkaiden turvallisuuden tunteesta vuosina 1997 ja 2001. Tässä kappaleessa esittelen niitä Tampereen kaupungin ominaisuuksia, jotka ovat oman tutkielmani kannalta keskeisiä.

Tampere on Suomen kolmanneksi suurin kaupunkimainen kunta, jossa asuu yli 200 000 ihmistä. Tamperelaisista suurin osa, noin seitsemänkymmentä prosenttia, on 15-64-vuotiaita. Tampere on naisvoittoinen kaupunki, sillä vuoden 2007 lopussa Tampereella asui 100 019 miestä ja 107 847 naista. Tampereen väestöstä noin kolme prosenttia on ulkomaan kansalaisia. (Tampere taskussa, 2008.)

Tampereen kasvu on Suomen muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna ollut hyvin hidasta vuonna 2008. Tampere on pitkään ollut kuitenkin muuttovoittokaupunki, vaikkakin muuttoliike on ollut viime vuosina aikaisempaa heikompaa. Tulomuuttajista suuri osa on nuoria 15-24-vuotiaita opiskelijoita tai työllisiä. Tulomuuttajat ovat pääasiassa keskikoulutettuja. Poismuuttajat ovat pääasiassa korkeasti koulutettuja. Yli 15-vuotiaista tamperelaisista lähes kolme neljästä oli suorittanut perusasteen jälkeisiä tutkintoja. Näistä keskiasteen koulutuksen saaneita oli noin neljäkymmentä prosenttia ja korkea-asteen koulutuksen saaneita kolmekymmentä prosenttia. Työttömyysaste vuonna 2007 oli noin kymmenen prosenttia. (em.)

Tampere on kerrostalovoittoinen kaupunki. Kaikista asunnoista noin puolet on omistusasuntoja ja noin neljäkymmentä prosenttia vuokra-asuntoja. Vuonna 2007 Poliisin tietoon tulleita rikoksia oli 30 130, joista oli omaisuusrikoksia 12 109. Henkeen ja terveyteen kohdistui 1 497 rikosta. (em.)

2.3 Aineisto

Aineistona tutkimuksessani käytän Suomen Kuntaliiton Efektia oy:llä teettämää kaupunki- ja kuntapalvelututkimusta vuosilta 1997 sekä 2001. Nämä aineistot olen saanut elektronisena aineistona Yhteiskuntatieteellisestä tietoaarkistosta. Kaupunkipalvelututkimuksissa on selvitetty kuntalaisten mielipiteitä kunnan hallinnon ja palvelujen nykytilanteesta sekä kehittämistarpeista. Aineisto sisältää oman tutkimukseni kannalta olennaisia kysymyksiä liittyen rikollisuuteen sekä turvallisuuden tunteeseen. Näitä on aineistossa selvitetty esimerkiksi tiedustelemalla vastaajan kokemusta asuinympäristönsä turvallisuudesta, sekä tiedustelemalla vastaajan erilaisia arkielämään liittyviä asioita. Laajemmasta aineistokokonaisuudesta on poimittu vain Tampereen kaupungin alueita koskevat tiedot. Aineistoissa havaintoyksikkönä on henkilö ja otoksena tutkimukseen osallistuneiden kuntien 18-70-vuotias väestö. Aineistot on kerätty strukturoidun kyselylomakkeet avulla. Aineiston koko Tampereen osalta on vuonna 1997 1134 ja vuonna 2001 1026 vastaajaa.

Toisena aineistona käytössäni on Tilastokeskuksen alueellinen SuomiCD-tietokanta. Tietokannasta on ollut mahdollisuus postinumeron avulla saada tietoa muun muassa tiettyjen alueiden tulotasosta, koulutustasosta ja työttömyydestä. Tämä tietokanta ja Suomen kuntaliiton kaupunki- ja kuntapalvelututkimus yhdistämällä on ollut mahdollisuus saada kokoon aineisto, jota tutkimuskysymykseni ratkaiseminen vaatii.

2.4 Analyysimenetelmä

Kuvaan tutkielmassani ristiintaulukoinnin avulla turvallisuuden tunteen sekä eri alue- ja yksilötason tekijöiden yhteyksiä. Ristiintaulukoinnin avulla voidaan hyvin havainnollisesti nähdä kahden eri muuttujan mahdolliset yhteydet. Ristiintaulukointi sopii periaatteessa luokitteluasteikollisten muuttujien analysointiin, mutta myös jatkuvista muuttujista on mahdollista luokittelemalla saada ristiintaulukointiin sopivia muuttujia. Välimatka- tai suhdeasteikollisten muuttujien ristiintaulukointi vaatii muuttujan luokittelun uudelleen. (Metsämuuronen 2002, 474.)

Ristiintaulukoinnissa khiin neliö- testin (X^2) avulla on mahdollista saada selville se, onko eri ryhmien välillä todellista eroa, onko kaksi muuttujaa toisistaan riippumattomia vai johtuuko ero vain sattumasta. Nollahypoteesilla tarkoitetaan muuttujien olevan riippumattomia toisistaan. X^2 - testin avulla saadaan selville se, millä riskillä nollahypoteesi hylätään, eli kuinka suurella riskillä tehdään oikea päätelmän siitä, että muuttujat riippuvat toisistaan. (Metsämuuronen 2002, 310-311.) X^2 - testi on siis niin sanottu riippumattomuustesti, jolla testataan, onko todennäköistä, että riippuvuus on syntynyt otantasattuman vaikutuksesta siitä huolimatta, että muuttujat ovat perusjoukossa riippumattomia (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 216). Tilastollisen merkitsevyyden rajana voidaan pitää viiden prosentin riskitasoa, eli p-arvo voi olla korkeintaan 0,05 (Metsämuuronen 2002, 481). Alkulan, Pöntisen ja Ylöstalon (1994) mukaan X^2 - testi soveltuu hyvin laatuero- ja järjestysasteikollisten muuttujienvälisten yhteyksien tarkasteluun. Ristiintaulukoinnissa yksikään odotettu frekvenssi ei saisi olla pienempi kuin yksi ja samalla enintään kaksikymmentä prosenttia soluista saa olla odotetulta frekvenssiltään alle viiden (ks. esim. Roponen 1994, 48; Heikkilä 1998, 203).

Ristiintaulukoinnin avulla voidaan havainnollistaa myös useamman kuin kahden muuttujan välistä riippuvuutta. Tällä ristiintaulukoinnin elaboraatiolla tarkoitetaan prosessia, jossa jo löytynyttä kausaalisuhdetta yritetään tarkentaa tuomalla analyysiin mukaan asiaan vaikuttavia lisätekijöitä. (FSD.)

Olen hyödyntänyt analyysissäni summamuuttujia, eli yhdistettyjä muuttujia. Summamuuttuja tarkoittaa yhdistettyä asteikkoa, joka muodostuu siten, että kunkin

havaintoyksikön sijainti kyseisellä asteikolla määräytyy osina olevien osioiden arvojen summana. Summamuuttujien normaali käyttötilanne liittyy abstraktien käsitteiden kuvaamiseen. Tällaisten käsitteiden operationalisointi ja mittaus vaatii usein sitä, että käsitteen eri puolia kartoitetaan erillisillä osamittareilla, joista muodostetaan yksi, tutkittavaa asiaa kuvaava kokonaismittari, eli summamuuttuja. (Alkula ym. 1994, 100-101.)

Validius ja reliabelius muodostavat tilastollisessa tutkimuksessa mittarin kokonaisluotettavuuden. Validius, eli luotettavuus on usein määritelty mittarin kyvyksi mitata sitä, mitä sen on alun perin ollut tarkoitus mitata. Sen lisäksi, että validiuteen vaikuttaa vastaajien ja vastausten luotettavuus, myös tutkijan oma käsitys sekä tietämys tutkittavasta asiasta on oleellista. Kyse ei siis ole pelkästä systemaattisen virheen, esimerkiksi vaihtelun karsinnasta, vaan erityisesti abstraktin käsitteen mittaamisessa, siitä, että tutkija kykenee rakentamaan mahdollisimman relevantteja mittareita. Usein puhutaan niin sanotusta sisällöllisestä validiudesta, joka liittyy abstraktin käsitteen operationalisointiin. Mittarin sisällön tulee olla tutkittavan käsitteen kannalta järkevä ja perusteltu, jotta sen voidaan sanoa mittaavan juuri tarkoitettua asiaa. (ks. Alkula ym. 1994, 89-92; Heikkilä 1998, 178-179.)

On selvää, että mittauksen eri vaiheissa sattuvat satunnaisvirheet alentavat tulosten reliabiliutta eli sitä, miten havaittu mittaustulos poikkeaa muuttujan todellisesta arvosta. Satunnaisvirheet voivat johtua esimerkiksi vastaajan epähuomioista tai asian väärinymmärtämisestä tai vaikkapa tutkijan omasta huolimattomuudesta vastauksia koodatessa. (Alkula ym. 1994, 89, 94-95.) Satunnaisvirheitä voidaan vähentää toistamalla mittaus useamman kerran tai luomalla summamuuttujia. Kun abstraktia käsitettä mitataan useilla indikaattoreilla, satunnaisvirheet kumoavat toisiaan ja kokonaistulos tarkentuu. Tällöin myös mittarin reliabelius paranee. Jäljelle jää kuitenkin kysymys siitä, miten reliabeliutta mitataan. Reliabeliuden mittaamiseksi on olemassa useita keinoja, kuten uudelleen mittaus, rinnakkaismittaus sekä Cronbachin alfa- kertoimen käyttö. Alfa- kertoimen käyttö olisi ollut omassa tutkielmassani perusteltu tapa reliabeliuden mittaamiseen summamuuttujia luotaessa. Olen kuitenkin päätenyt rakentamaan summamuuttujat ainoastaan teoreettiseen tietoon nojautuen, en tilastollista menetelmää hyväksikäyttäen.

Ristiintaulukointi on metodisesti hyvin yksinkertainen tapa selvittää tutkimukseen liittyviä kysymyksiä. Vastaavanlaisissa tutkimusasetelmissä on mahdollista käyttää myös muita menetelmiä, kuten esimerkiksi monimuuttujamenetelmiä tai korrelaatiokertoimia. Olen kuitenkin valinnut ristiintaulukoinnin keskeiseksi tutkimusmenetelmäksi, sillä sen avulla on ollut mahdollista vastata tutkimuskysymyksiini ja saada aikaan myös mielenkiintoisia ja selkeitä tutkimustuloksia. Ristiintaulukoinnin etuihin Metsämuuronen (2002, 310) luokittelee sen, että se avulla voidaan havainnollisesti nähdä mahdolliset yhteydet kahden muuttujan välillä.

Ristiintaulukointia on tutkimusmenetelmänä käyttänyt muun muassa Kääriäinen (2002) selvittäessään asuinalueiden erilaistumista ja turvattomuuden kokemista Helsingissä ja Espoossa. Kääriäinen käytti kahden muuttujan välistä ristiintaulukointia omani kanssa samanlaisessa tutkimusasetelmassa muun muassa kuvatessaan turvattomuuden alueellista sijoittumista eri työttömyysasteisille alueille. Kolmen muuttujan ristiintaulukoinnilla Kääriäinen selvitti turvattomuuden ja asuinalueen työttömyysasteen välistä yhteyttä eri koulutusryhmissä.

Turvallisuuden ja turvattomuuden tunteeseen liittyy hyvin läheisesti myös esimerkiksi iän ja sukupuolen muuttujat. Näiden muuttujien yhteyttä turvallisuuden tunteeseen on perusteltua mitata ristiintaulukoinnilla, joka kertoo selkeästi kahden eri muuttujan välisen riippuvuuden. Kääriäinen (2002) on vienyt analyysiään vielä hieman pidemmälle selvittäessään pelon ja asuinalueen työttömyystason yhteyksiä. Hän on käyttänyt muun muassa järjestyskorrelaatiokertoimia kuvaamaan asuinalueiden työttömyysasteen ja erilaisia rikoksia koskevien huolenaiheiden välillä.

Jääskeläinen, Kääriäinen, Miettinen ja Peltoniemi (2001) ovat myös selvittäneet turvallisuuden kokemista asuinalueella. Tilastollisista menetelmistä he ovat analyysissään käyttäneet myös ristiintaulukointia sekä joitain muuttujien mittaustasoon sopivia riippuvuuslukuja. Ristiintaulukoinnin avulla he ovat selvittäneet muun muassa sukupuolen, eri ikäryhmien, perhetyypin ja sosioekonomisen aseman vaikutusta turvallisuuden tuntemiseen sekä myös sitä, miten naapurien kanssa juttelu vaikuttaa turvallisuuden tuntemiseen. Tutkijoiden mukaan tutkimus on ollut metodisesti hyvin yksinkertaisesti toteutettu, sillä he käyttivät metodeina kahden tai kolmen muuttujan ristiintaulukointeja

sekä joitain riippuvuuslukuja. He toteavat, että tällaisella analyysitavalla ei ole ollut mahdollista rakentaa useamman muuttujan selittäviä malleja turvallisuuden kokemiselle. He kokevat, että jatkotutkimuksissa onkin syytä hyödyntää erilaisia monimuuttujamenetelmiä näiden asioiden selvittämiseksi. Kuitenkin tutkimuksessa on yksinkertaisillakin menetelmillä saatu tuotua esille selkeitä tutkimustuloksia tutkittavasta aiheesta, ja tulokset ovat olleet samansuuntaisia alan muiden tutkimusten tulosten kanssa.

3 TURVALLISUUDEN TUNNE

Tässä luvussa muodostan kuvaa siitä, miten tutkielmani jäsentyy käsitteellisesti. Selvitän mihin teoriakenttään ja käsitteisiin tutkielmani perustuu. Käyn läpi myös sitä, mitä aikaisemmat tutkimukset aiheesta kertovat ja miten tutkimani ilmiö jäsentyy käsitteellisesti tutkimuksen kenttään.

Tutkielmalleni keskeiset aihealueet, joita tulen tässä luvussa käsittelemään ovat turvallisuuden tunne, asuinalueen ympäristön vaikutus turvallisuuden tuntemiseen sekä alueellinen segregatio. Luvussa 3.1 käsittelen turvallisuuden tunteen rakennetta sekä turvattomuuden tunteen vaikutuksia. Luvussa 3.2 käsittelen turvallisuuden tunteen ja asuinympäristön välistä yhteyttä. Viimeisessä luvussa, luvussa 3.3, käsittelen alueellista segregoitumista sekä sen seurauksia hyvinvoinnin kannalta.

3.1 Turvallisuuden tunne

Tutkielmani keskeisimmät käsitteet ovat turvallisuuden ja turvattomuuden tunne. Käsittelen seuraavissa luvuissa kuitenkin myös muun muassa pelon käsitettä. Turvattomuus ja pelko ovat osin eri asioita, mutta niiden suhde on hyvin läheinen. Heiskasen (2002, 207) mukaan turvattomuus on pelkoa selkeästi laajempi käsite. Turvattomuuteen sisältyvät muutkin yksilön elämässä huolta aiheuttavat tekijät pelon lisäksi, mutta pelko on yksi turvattomuuden aihe. Myös Koranderin (2000) mukaan rikoksen pelko on eri asia kuin turvattomuus. Pelko on kuitenkin yksi tekijä, joka luo tarvetta turvallisuuden lisäämiseen tähtääviin hankkeisiin. Olennaista on selvittää, minkälainen ilmiö pelko on ja mitä sen taustalta löytyy. Tämän jälkeen voidaan alkaa toimimaan turvallisuudentunteen lisäämiseksi.

Olen katsonut mahdolliseksi käsitellä jatkossa myös sitä teoriakenttää, jossa käsitellään pelon tunnetta, sillä se turvallisuuden tunne, jota omassa tutkielmassani käsittelen, kertoo osin rikollisuuden pelosta omalla asuinalueella liikuttaessa, ja liittyy näin kiinteästi myös pelon tunteeseen.

3.1.1 Turvallisuuden tunne ja sen yhteys hyvinvointiin

Turvallisuuden tunne on yksi tärkeistä tekijöistä ihmisten hyvinvoinnissa. Erik Allardtin (1976) mukaan hyvinvointi jakautuu elintason ja elämänlaatuun. Elintasolla hän tarkoittaa aineellisilla ja persoonattomilla resursseilla tyydytetyjä tarpeita eli perustarpeita. Elämänlaatu puolestaan sisältää ihmisten välisiin, ihmisen ja yhteiskunnan sekä ihmisen ja luonnon suhteisiin perustuvaa tarpeentyydytystä, eli subjektiivisempia kokemuksia. Näiden lisäksi Allardt liittyy hyvinvoinnin käsitteeseensä myös onnellisuuden. Sillä hän tarkoittaa subjektiivisia tunteita ja kokemuksia sekä materiaalisista ja ulkoisista ehdoista että suhteista ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan.

Allardtin ajatuksia seuraten voidaan todeta, että turvallisuuden tunne vaikuttaa suuresti ihmisten hyvinvointiin ja erityisesti sen elämänlaadun puoleen. Turvallisuuden tunne on yksi hyvinvoinnin tärkeä osatekijä. Turvattomuuden tunne ja pelko saa aikaan sosiaalisen elämän ja vuorovaikutuksen heikkenemistä ja se aiheuttaa henkistä pahoinvointia (esim. Karisto&Tuominen 1993). Pelko on suuri sosiaalinen ongelma, sillä se vaikuttaa sosiaaliseen kanssakäymiseen ja ihmisten hyvinvointiin niitä heikentävästi (Bannister & Fyfe 2001). Heiskasen (2002, 24) mukaan välittömien väkivaltakokemusten, väkivallan uhan ja pelkojen sekä näiden vaikutusten seurauksena syntyy hyvinvointirasite.

Valtioneuvoston Turvallisuustalkoot –ohjelmassa todetaan, että hyvinvointivaltiollisilla toimenpiteillä, kuten terveys- ja sosiaalipolitiikalla, mutta myös asuntopolitiikalla, edistetään rikollisuuden ehkäisyä ja siitä seuraavaa turvallisuuden tunteen kasvua yhteiskunnan ja sen jäsenten hyvinvoinnin saavuttamiseksi. Monien eri sektoreiden toiminnalla on vaikutusta yhteiskunnan turvallisuuteen ja turvallisuuden tuntemiseen sekä hyvinvoinnin lisääntymiseen. (Turvallisuustalkoot 1998).

3.1.2 Mitä turvallisuuden tunne on

Turvallisuuden ja turvattomuuden käsitteitä voidaan määritellä monella eri tapaa. Turvattomuus voi olla joko fyysistä tai sosiaalista. Fyysinen turvattomuus on pelkoa, joka muodostuu fyysisen turvallisuuden, hengen ja omaisuuden suojan rikkomisen pelosta. Sosiaalinen turvattomuus on laaja käsite. Se voi tarkoittaa toimeentuloon, ihmissuhteisiin, terveyteen, asumiseen tai työhön liittyvää turvattomuutta. (esim. Niemelä 1997; Jääskeläinen, Kääriäinen, Miettinen & Peltoniemi 2001, 24.) Turvattomuudella voidaan tarkoittaa joko objektiivista tai subjektiivista tilaa, sekä mikro- tai makrotason ilmiötä. Turvallisuus voidaan nähdä myös tarpeena, arvona tai ihmisoikeutena. (Niemelä 2000, 21-24.) Turvattomuus liittyy kaikkiin elämänalueisiin ja se on epävarmuutta ja varmuuden puutetta jatkuvuudesta. Turvattomuus on pitkälti tilannesidonnaista ja kyseiset tilanteet ovat paljolti samoja kuin hyvinvoinnin osatekijät. Toisaalta turvattomuus liittyy selkeästi myös elämänvaiheisiin ja erilaisiin rooleihin. (Niemelä ym. 1997.)

Itse käsittelen tutkielmassani fyysistä turvattomuuden tunnetta selvittäessäni sitä, miten vastaajat ovat vastanneet kysymykseen turvattomuuden tunteesta, jota omalla asuinalueella liikkuminen aiheuttaa. Tarkastelussa otan huomioon myös sosiaalisen turvattomuuden vaikutukset fyysisen turvattomuuden kokemiseen.

Tarveteorioiden mukaan turvallisuus on tarve. Maslovin tarveteorian mukaan ihmisen tarpeet voidaan jakaa viiteen luokkaan ja niiden merkitys ihmisen kehitykselle voidaan kuvata pyramidilla. Ylempi tarve rakentuu alemman tarpeen päälle ja vaatii, että alemmat tarpeet on täytetty. Ensimmäisinä tarpeina Maslow kuvaa ihmisen fysiologiset tarpeet. Näiden tarpeiden täyttymättömyys saattaa aiheuttaa yksilön kuoleman. Fysiologisten tarpeiden täytyttyä ihminen tarvitsee turvallisuutta, kuten asuminen turvallisessa paikassa ilman uhkia. Sosiaaliset tarpeet, kuten rakkaus sekä yhteisyydentunteet ja itsensä kunnioittamisen tarpeet, jotka seuraavat itsekunnioituksesta ja muiden arvostuksesta seuraavat turvallisuuden tarpeita. Ylimmäisenä tarpeena Maslow kuvaa itsensä täyttymisen ja toteuttamisen tarvetta, joka muodostuu tarkoituksesta, yksilöllisestä kasvusta ja potentiaalien huomioimisesta. Tämän tason saavutettuaan ihmisestä tulee kokonainen ja terve persoona. (Maslow 1970, 35-51.)

Ilman alemmalla tasolla toteutuvaa turvallisuuden tuntemista ylemmän tason tarpeet jäävät siis toteuttamatta. Toisaalta myös nämä ylemmät tarpeet vaativat ympärilleen niitä tukevan ympäristön. Tätä ajatusta mukaillen voidaan turvallisuus nähdä myös ihmisoikeutena, kuten Niemelä turvallisuudentunteen esittää. Hänen mielestä ihmisillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään ilman turvattomuudentunnetta. Turvallisuus ei Niemelän mukaan kuitenkaan koskaan voi olla täydellistä, sillä ihminen tuntee aina jollain tasolla turvattomuutta. Tärkeintä onkin turvattomuuden sieto ja kyky käsitellä niitä tekijöitä, jotka turvattomuutta aiheuttavat. (Niemelä 1991, 9.)

3.1.3 Mistä turvattomuuden tunne on seurausta

Turvallisuuden tunteen rakentumista voidaan selittää monien eri tekijöiden kautta. Demokrafisten muuttujien lisäksi turvallisuuden ja turvattomuuden tunteita voidaan selittää muun muassa sosiaalipsykologisen mallin avulla, jonka mukaan pelon psykologisen taustan muodostavat yksilön subjektiiviset mielikuvat ja käsitykset omasta itsestä, käsitys yhteiskunnan tilanteesta sekä rikollisuuden mahdollistava tila. Keskeisiä tekijöitä turvattomuuden tunteen muodostumisessa ovat paikka, aika sekä muiden ihmisten läsnäolo. (Van der Wurff, Staalduinen & Stringer 1989.)

Van der Wurff, Staalduinen ja Stringer (1989) tuovat esille pelkoa selittävässä teoriassaan, miten pelon tunteeseen vaikuttavat muun muassa houkuttelevuus (attractivity), valta (power), paha aikomus (evil intent). Houkuttelevuus- tekijä kertoo siitä, kuinka houkuttelevana rikoksen kohteena yksilö kokee itsensä tai omaisuutensa. Paha aikomus-tekijä liittyy väärintekijän rooliin ilmiössä. Se kertoo siitä, kuinka yksilö liittyy toiseen yksilöön tai ryhmään halun toimia rikollisesti. Valta- tekijä kertoo siitä, kuinka itsevarmana ja kuinka voimakkaana yksilö kokee itsensä suhteessa mahdolliseen rikokseen. Tekijään sisältyy yksilön oma valta, eli yksilön luottamus omaan itseensä sekä toisen valta. Yksilön vallan lisääntyminen vaikuttaa pelon tunteeseen sitä vähentävästi. Yksilön valtaan voi vaikuttaa esimerkiksi tämän perhesuhteet tai oma luonne. Toisen valta on mahdollisen rikoksen tekijän valtaa, kykyä suorittaa mahdollinen rikos. Yksilön oma valta vaikuttaa siihen, miten tämä kohdatessaan mahdollisen rikollisen tulkitsee tilanteen.

Bannister ja Fyfe (2001) kokoavat kolme teoreettista näkemystä, joilla pelon syntyä selitetään. Näistä ensimmäisen näkemyksen mukaan pelko syntyy uhriudesta, joko suorasta rikoksen uhriksi joutumisesta tai sekundaarisesta uhriudesta. Tutkimustulokset antavat Bannisterin ja Fyfen mukaan kuitenkin ristiriitaisia tuloksia tämän selitystavan paikkansapitävyydestä. Monissa tutkimuksissa on todettu, että ne ryhmät, joiden todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi on suurin pelkäävät vähiten, kun taas ne, joiden todennäköisyys joutua uhriksi on pieni, pelkäävät eniten. Jos kuitenkin selitetään pelon syntyä uhriudella voidaan pelko nähdä seurauksena niistä riskeistä, joita kaupunkiympäristössä ajatellaan olevan. Nämä riskit saattavat vaikuttaa muun muassa siihen, miten eri sosiaaliset ryhmät käyttävät urbaania tilaa.

Toinen selitys pelon synnylle on Bannisterin ja Fyfen (2001) mukaan sosiaalinen kontrolli. Pelon syntyyn vaikuttaa yksilön kyky vaikuttaa omaan elämäänsä sekä mahdollisuus kontrolloida muiden ihmisten käyttäytymistä ja toimintaa. Pelko syntyy näin ollen kyvyttömyydestä ehkäistä uhriksi joutumista tai selviytyä uhriudesta. Pelko yhteisössä saattaa syntyä heikosta yhteisöllisyydestä tai huonoista virkistysmahdollisuuksista asuinalueella, ei niinkään korkeasta riskistä joutua rikoksen uhriksi alueella. Pelko on seurausta yhteisön rappeutumisesta.

Balvigin (1990) mukaan 1970-luvulta lähtien yhteiskuntaa ei ole enää nähty stabiilina vaan muuttavana yksikkönä, jossa elämä oli ennalta arvaamatonta, ja jossa riippuvuus muista ihmisistä oli kasvanut. Muuttuvassa yhteiskunnassa yleistä pelkoa aiheuttaa Balvigin mukaan erityisesti niille, joilla ei ole taloudellisia, poliittisia tai kulttuurisia resursseja vaikuttaa yhteiskuntaan. Resurssien hallinta tuo mukanaan elämänhallinnan tunnetta ja luottamusta ja resurssien puute turvattomuuden tunnetta. Ihmiset yrittävät saada yleisen pelon tunteen hallintaan kohdistamalla sen johonkin konkreettiseen. Esimerkiksi median vahvasti esille tuoma rikollisuus on kohde, johon on helppo kohdistaa yleinen pelko. Näin yleisestä pelosta tulee rikollisuuden pelkoa.

Balvigin mukaan olosuhteet luovat ja vaikuttavat rikollisuuden pelkoon eri tavoin eri populaatioryhmissä. Vahva oletus Balvigin mukaan on, että sosiaalinen eristyneisyys vaikuttaa pelon tunteeseen niin, että mitä syrjäytyneempi henkilö on, sitä vahvempi tämän pelko on. Myös voidaan sanoa, että mitä epäsuorempi kokemus ja mitä vähemmän

henkilöllä on omakohtaista kokemusta rikollisuudesta, sitä vahvempi pelko on. Näitä epäsuoria kokemuksia saa aikaan esimerkiksi media tai uhrikokemusten kuuleminen läheisiltä ihmisiltä. Tämä aiheuttaa pelkoa, joka saa syrjäytyneen välttelemään entisestään tilanteita, joissa saattaisi joutua uhriksi, eli he alkavat välttelemään vieraita ihmisiä sekä kotoa poistumista. Kasvava eristäytyminen lisää entisestään syrjäytymistä, joka vahvistaa entisestään median vaikutusta yksilön ajatuksiin rikollisuudesta. (Balvig 1990.)

Balvig on muodostanut turvattomuuden tunteen ja rikollisuuden pelon syntyamiseen kolme eri mallia. Cause-of-crime- mallin mukaan pelko on rationaalinen seuraus todellisesta rikollisuudesta, uhriudesta tai sen mahdollisuudesta. Rikollisuuden kasvu vaikuttaa pelon lisääntymiseen. Tämä ei kuitenkaan pidä aina paikkansa, joten pelko ei voi olla täysin rationaalinen ja mekaaninen seuraus rikollisuuden lisääntymisestä. Balvikin mukaan tätä voi selittää muun muassa puolustuskyvyn kasvulla siten, että yhteiskunnan jäsenten kyky sietää rikollisuutta on kasvanut. Tähän on saattanut vaikuttaa muun muassa vaurauden ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Toisaalta vauraus saattaa olla myös syy pelon lisääntymiseen omaisuuden menettämisen pelon vuoksi. (em.)

Moral-panic- mallin mukaan yleinen turvattomuus konkretisoidaan median esille tuomaan ei omakohtaiseen rikollisuuden pelkoon. Media tuo esille muita ongelmia, jotka syrjäyttävät pelon käsittelyn mediassa ja siten myös ihmisten mielissä. Tämä malli olettaa, että julkiseen keskusteluun mahtuu kerrallaan vain yksi tai muutama aihe. Tämäkään malli ei kuitenkaan pysty selittämään aukottomasti pelon tunteen syntyä. (em.)

Balvigin Quality-of-life- mallin mukaan tunteet ja asenteet nähdään reaktioina yleisestä elämän tilanteesta, kuten esimerkiksi valta, taloudelliset resurssit, syrjäytyminen, ikä, sukupuoli ja koulutus. Tässä mallissa on huomioitava sekä aika että sukupolvitekijät. Balvikin mukaan tämä teoria selittää osaltaan pelon muodostumista. Balvikin mukaan ihmisten suhtautuminen rikollisuuteen on muuttunut emotionaaliseksi rationaalisemmaksi. Hän korostaa kuitenkin olosuhteiden tarkkaa tulkitsemista, sillä yhteiskunnan tila vaikuttaa aina ihmisten toimintaan. (em.)

Myös Koranderin (2000) mukaan uutisointi vaikuttaa turvattomuuden tunteen syntyyn nostamalla esille tiettyjä tapauksia ja saaden näin aikaan rikollisuudesta muokatun kuvan,

joka saattaa olla kaukana todellisuudesta. Median luomat kuvat muokkaavat helposti ihmisten ajattelumalleja ja muokkaavat näin ihmisten mielissä olevaa todellisuutta. Rikollisuuden pelko onkin osittain rikollisuudesta riippumaton ilmiö. Rikollisuustutkimusten tulosten uutisoiminen aiheuttaa rikollisuuden pelon lisääntymistä, vaikka niiden tuloksilla varmaan saadaan aikaan hyvääkin. Rikollisuuden esille tuominen uutisissa tai kyselyissä saattaa aiheuttaa rikollisuuden pelon sosiaalista konstruoimista. Pelosta tulee siis sosiaalinen konstruktio, joka ei ole oikeasti olemassa. Tästä voidaan esimerkkinä mainita esimerkiksi se, että Suomessa rikollisuus ei lisääntynyt huomattavasti 1990- luvulla, mutta koettu rikollisuuden pelko kuitenkin nousi. (Korander 2000, 181.)

Bannisterin ja Fyfen (2001) mukaan suurin osa pelkoteorioista pohjautuu sekä urbaaneihin että rikollisuuden selityksiin. Heidän mielestään tulevaisuudessa on päätettävä, minkälaisiin teoreettisiin selitysmalleihin turvaudutaan ja mikä nähdään olevan urbaanin pelon taustalla, kun mietitään miten pelkoon tulisi reagoida. Esimerkiksi erilaiset turvallisuustekniset toimenpiteet turvallisuuden lisäämiseksi eivät välttämättä saa aikaan turvallisuutta vaan päinvastoin pelkoa ja epäilyjä (esim. Koskela 1999b). Koranderin (2000, 191) mukaan pelon lisääntymisen seurauksena olisi olennaista keskittyä rikoksen pelolla ratsastamisen sijaan järkevään hyvinvointipolitiikkaan, jonka seurauksena myös rikollisuuden pelko vähenisi.

3.1.4 Turvattomuuden tunteen seuraukset

Määritellään yksilötason turvallisuus miten tahansa tai ajatellaan sen olevan seurausta mistä tahansa, niin sen puute ilmenee usein pelkoina ja huolestuneisuutena (Niemelä 2000, 21-24). Pelko ja sen mukana tuoma epämiellyttävä olo alentavat koettua hyvinvointia. Pelko ja turvattomuus ovat hyvinvoinnin näkökulmasta suuria ongelmia. Ahdistukseksi muuttuessaan pelko alkaa vaikuttaa arkielämän sujuvuuteen häiritsevästi. (Jääskeläinen ym. 2001, 25.)

Kariston ja Tuomisen (1993) mukaan pelko ja turvattomuuden tunne voivat ilmetä monina erilaisina reagoititapoina. Pelkoon voidaan vastata ja sitä voidaan vältellä. Nämä keinot voivat olla joko tiedostettuja tai tiedostamattomia. Pelkoa voidaan myös hallita järkeilyllä,

varuillaanololla ja välttämällä. Kun järkeily ei riitä todistamaan itselle turvattomuuden tunteen turhuutta, turvaututaan varuillaanoloon ja välttämiseen. Liikkumalla mahdollisimman huomaamattomasti ja vähän pyritään sekä hillitsemään pelon tunnetta että ehkäisemään vaarallisia tilanteita.

Joissain tilanteissa voidaan pelkoon reagoimista pitää normaalina järjenkäyttönä. Tätä voidaan kutsua niin sanotuksi ”kaupunkiälykkyudeksi”, joka on oikeiden paikkojen ja aikojen tietämistä. Joissain tilanteissa paikkojen ja tilanteiden välttäminen kuitenkin saattaa johtaa liikkumisen rajoittamiseen, jolloin se tulee nähdä ongelmana. (Karisto&Tuominen 1993.) Pelko sekä sen seuraukset voivat olla siis eriasteista. Ne voivat rajoittaa liikkumista kokonaisuudessaan tai voivat vain rajoittaa tilan käyttöä. Pelkoa voidaan myös hallita niin, että sillä ei ole vaikutusta liikkumiseen. (Laakkonen & Mustikkamäki 2000, 36.)

Pelon tunteella saattaa olla positiivisiakin vaikutuksia tilanteissa, joissa se luo järkevää ennakkointia rikollisuutta kohtaan. Jos pelkoa on kuitenkin liikaa, vaikuttaa se haitallisesti yksilön toimintaan ja elämiseen. Yksilöiden tuntemat pelot ja sen seurauksena vältteleminen, ennakkoluuloisuus ja varustautuminen saattavat jossain tilanteessa nousta yhteisön tasolle ja vaikuttaa näin laajemmin koko yhteisön toimintaan. (Korander 2000, 189.)

Kaikenlainen rikollisuus heikentää elämisen laatua ja lisää turvattomuuden tunnetta yhteiskunnassa. Rikollisuus itsessään ei välttämättä ole rikostilastollisesti tarkasteltuna suuri ongelma, mutta sen julkituominen ja siitä keskustelu tekee siitä merkittävän, ihmisten turvallisuudentunteeseen ja elämisen laatuun negatiivisesti vaikuttavan ilmiön. (Turvalisuustalkoot 1999, 5.)

3.2 Asuinympäristö turvallisuuden tuottajana

Turvallisuuden tunnetta on selitetty useilla eri tavoilla, kuten edellisessä luvussa kävi ilmi. On esimerkiksi mietitty sukupuolen, iän tai elämäntilanteen ja turvallisuuden tunteen välisiä yhteyksiä (mm. Koskela Hille 1999). Turvattomuuden syntymistä on selitetty esimerkiksi median ja muiden välillisten kokemusten, kuten kertomusten ja huhujen, kautta (mm. Korander 2000). Turvattomuuden tunnetta voidaan kuitenkin selittää myös ympäristöllä ja sen ominaisuuksilla. Tässä luvussa käyn läpi asuinalueen vaikutusta turvallisuuden tunteeseen, ja erityisesti fyysisen ympäristön vaikutusta siihen. Selvitän, onko fyysisellä ympäristöllä vaikutusta ihmisten hyvinvointiin ja elämän laatuun ja minkälainen mahdollinen vaikutus on? Voiko turvallisuuden tunnetta ja siitä seuraavaa hyvinvointia lisätä ympäristön fyysisiä ominaisuuksia muokkaamalla?

3.2.1 Asuinympäristön fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö sekä sen vaikutukset asukkaan hyvinvointiin

Fyysisen ympäristön voidaan katsoa muodostuvan luonnon ympäristöstä eli ekologisesta ympäristöstä sekä ihmisen luomasta eli teknologisesta ympäristöstä. Jälkimmäisessä on ihmisen rakentamia rakennuksia ja esineitä, jotka ihminen on luonut tyydyttämään omia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tarpeitaan. Sosiaalisessa ympäristössä taasen ovat ihmisten väliset vuorovaikutussuhteet sekä näissä laaditut arvot, normit ja merkitykset. Sosiaalisessa ympäristössä tapahtuu se toiminta, jota yksilöt harjoittavat yksin tai toisten kanssa. (Elinympäristön seurannan kehittäminen 2002, 10-11.) Fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kokemusten ja havaintojen pohjalta yksilö luo itselleen mielikuvan tai käsityksen todellisuudesta. Tästä syntyy psykologinen ympäristö. (Aura, Horelli & Korpela 1997, 31.) Asuinympäristöllä taasen käsitetään asunnon ympärillä olevaa lähiympäristöä, asuinalueen ympäristöä, jossa yksilö voi toimittaa päivittäiset toimintansa, virkistyä, saada peruspalveluita, käydä töissä ja niin edelleen (Elinympäristön seurannan kehittäminen, 2002, 10-11).

Kaupunkisuunnittelun päämääränä on tuottaa asukkaille fyysisesti ja sosiaalisesti hyvä ympäristö elää ja asua. Hyvän elinympäristön yksi keskeinen tekijä on turvallisuus. (Laakkonen, Mustikkamäki & Virola 1999, 31.) Yksilö ei kuitenkaan toimi ympäristöstään irrallisena oliona. Asuinympäristön vaikutukset yksilöön on yksi puoli ihmisen ja ympäristön suhteesta, sillä myös ihminen voi vaikuttaa yhteisön ominaisuudessa ympäristöönsä. (Aura 1974.) Ihmiskologian käsityksen mukaan ihminen tai yhteisö pyrkii luomaan itselleen asuin- ja toimintaympäristön, joka tukee ihmisen hyvinvointia. Ympäristö luontaisilla olosuhteillaan kuitenkin määrää tälle muokkaamiselle rajat. Ympäristö on hyvinvoinnin lähde. Toisaalta ympäristö on aina sitä mitä yksilö ymmärtää tai havaitsee sen olevan. (Repo 1990.)

Fyysinen ympäristö yhdessä sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön kanssa vaikuttaa monin eri tavoin yksilön toimintaan ja kehitykseen (ks. esim. Aura ym. 1997). Fyysisen ympäristön on mahdollistettava sosiaalisten verkostojen muodostuminen asuinalueella. Sosiaalisten verkostojen myötä alueelle muodostuu turvallisuutta tuottavaa sosiaalista kontrollia. (Repo 1990.) Hyvä, hyvinvointia asukkaille takaava ympäristö, on turvallinen ympäristö. Siellä rikollisuus on vähäistä, mutta ympäristön käyttäjien on myös koettava se turvallisenä. (Rakennettu ympäristö, rikollisuus ja turvattomuus 1995, 7.)

Mikäli käyttäjä ei koe ympäristöään turvallisenä saattaa se alkaa vaikuttamaan rajoittavasti yksilön ympäristön käyttöön sekä rajoittaa tämän elämänpiiriä, ja huonontaa näin elämänlaatua. Pelosta tulee ongelma kun se alkaa vaikuttamaan liikkumiseen rajoittavasti. Yksilön hyvinvointi heikkenee pelon aikaansaaman psyykkisen kuormittumisen vuoksi. (ks. esim. Laakkonen & Mansikkamäki 2000.)

Selkeän ja tarkan kuvan saaminen fyysisen ympäristön ja sosiaalisten ilmiöiden välisestä suhteesta on vaikea saada, sillä suhteeseen vaikuttavat monet eri tekijät (Lahti, Harmaajärvi & Tolsa 1989, 9-10). Ympäristön eri osien vaikutusta kokemukseen voi olla vaikea eritellä ja määritellä tarkkaan. Erilaiset sosiopsykkiset tekijät saattavat helposti jäädä huomioimatta helposti mitattavien määreiden rinnalla. (Elinympäristön seurannan kehittäminen 2002, 12.) Koskelan (1999c, 2) mukaan turvattomuutta aiheuttava tila voidaan määritellä eri tavoin. Yksi keino on nähdä tila ja siitä aiheutunut pelko niin, että

tilan fyysiset ja sosiaaliset ominaisuudet ovat fundamentaalisesti kietoutuneet toisiinsa. Tila ja sen tulkinta muotoutuu siis sosiaalisessa toiminnassa.

Asuinalueeseen liittyvät ongelmat saatetaan joissain tilanteissa nähdä suppealla tasolla johtuvan ainoastaan yhdestä seikasta, kuten esimerkiksi selkeästi alueen asukkaiden sosiaalisesta rakenteesta tai ainoastaan alueen fyysisestä rakenteesta johtuvaksi. Tällöin jätetään huomioimatta olennaisia tekijöitä, sillä ihmisten käyttäytyminen on kokonaisuus, johon vaikuttavat monet eri tekijät. (Lahti, Harmaajärvi & Tolsa 1989, 9-10.)

Turvallisen matkan päässä kaupungista- tutkimuksessa vertailtiin Lahden seudun kaupunkiseutujen kaavoitettuja pientaloalueita fyysisinä ja koettuina ympäristöinä sekä suunnittelun kohteina. Tutkimuksessa asuinalueiden arviointi kiteytettiin kolmen tekijäryhmän tarkasteluun; fyysisen, emotionaalisen ja sosiaalisen ryhmään. Asukkaiden kokonaistyytyvyyteen näytti vaikuttavan eniten emotionaalisen ja sosiaalisen ryhmän tekijät, kuten koettu kauneus ja kiehtovuus, rakennusmateriaalien miellyttävyys, alueen turvallisuus sekä perheen elämäntyylin tukeminen. (Kyttä, Lainevuori & Päivänen 2000.)

Auvinen (1980) korostaa asumisen laadun merkitystä hyvän asumisen tärkeänä tekijänä. Asuminen on resurssi, joka tuottaa inhimillistä kasvua. Asuminen tulisi hahmottaa laadullisena, ihmisen kaikkia tarpeista tyydyttävänä toimintona, joka vaikuttaa ihmisen kasvuun. Ihmisillä on tarve kuulua johonkin ja olla tekemisissä toisten kanssa. Yhteisöissä ja sosiaalisessa kanssakäymisessä ihmisellä on mahdollisuus toteuttaa itseään. Asuminen ja ympäristö on se kehys, joka joko asettaa rajat tai antaa tilan eri tarpeiden toteutumiselle. Hyvinvoinnin noustessa tulee ihmiselle turvata sekä entisten tarpeiden tyydyttäminen että uusien tarpeiden virittämisen mahdollisuus. Asuinympäristön tulee antaa ihmiselle mahdollisuus toteuttaa itseään. Fyysinen ympäristö vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen, mutta sen vaikutusta ei tule liioitella, pitää suorana ja määräävänä. Fyysisellä tilalla on Auvisen mukaan olemassa oma presentaatio, joka heijastuu siinä, millaisena tila koetaan ja millaiseksi se leimautuu.

3.2.1.1 Fyysisen asuinympäristön vaikutus hyvinvointiin

Asukkaiden ympäristökokemuksissa olennaisina tekijöinä on todettu olevan toiminnalliset, kulttuuriset sekä sosiaaliset seikat. Rakennetun ympäristön vaikutus on jäänyt taka-alalle. (ks. esim. Aura, Horelli & Korpela 1997.) Lahden, Harmaajärven ja Tolsan (1989) mukaan asuinympäristön fyysisillä ominaisuuksilla on kuitenkin tietyn asteinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin, vaikka on kuitenkin huomioitava, että hyvinvointiin ja sosiaalisten ongelmien syntyyn vaikuttaa monet tekijät yhtäaikaaisesti. Pelkästään huonolla fyysisellä ympäristöllä ei voida selittää asukkaiden huono-osaisuutta sekä sosiaalisia ongelmia. Kuitenkin voidaan osoittaa, että alueen fyysiset ominaisuudet vaikuttavat siihen kuinka asukkaat ympäristönsä kokevat ja miten he siellä toimivat. (Lahti ym. 1989, 3.)

Ympäristön merkitys ihmisen hyvinvoinnille on merkittävä. Nurmion (1991) mukaan ympäristön merkitys etenkin ihmisen niin sanotuille eksistenssitarpeille, eli perus- tai fysiologis-biologisille tarpeille on olennainen. Näiden tarpeiden toteuttaminen tapahtuu aina jossain fyysisessä tilassa. Nurmion mukaan ympäristö on merkittävä tekijä myös yksilön ”korkeampien tarpeiden” tyydytyksen kannalta. Itsensä toteuttamisen tarve täyttyy aina jossain tietyssä fyysisessä ympäristössä. Yksilön itsensä toteuttaminen ja siitä seuraava hyvinvointi perustuu ihmisen kykyyn toimia tietoisesti ja kykyyn arvottaa asioita. Arvot muodostuvat aina tietyissä ympäristöissä ja näissä ympäristöissä muodostuneista elämäkokemuksista. Ei ole olemassa absoluuttisia arvoja vaan ihminen itse arvottaa tiettyjä asioita tietyllä tavalla. Toisaalta hyvinvointi, joka muodostuu itsensä toteuttamisen tarpeen tyydyttämisestä, rakentuu aina sosiaalisessa kanssakäymisessä, joka tapahtuu aina jossain tietyssä fyysisessä ympäristössä.

Auvisen (1980) mukaan kaiken suunnittelun päämääränä tulisi olla ihmisen kasvumahdollisuuksien turvaaminen. Kasvumahdollisuuksilla Auvinen tarkoittaa ihmisen laadullista kasvua, jonka avulla yksilö kykenee yhdistämään erilaisia ja ristiriitaisiakin tavoitteita yhdeksi hallittavaksi kokonaisuudeksi. Näin ihminen kykenee hallitsemaan näitä kokonaisuuksia ilman pelkoa, epävarmuutta tai levottomuutta omien mahdollisuuksiensa suhteen. Itsetietoisuus antaa ihmiselle mahdollisuuden ohjata itseään sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä kontrolloida elämän ennustamattomuutta. Vaikka sitä logiikkaa,

millä ympäristön fyysiset ominaisuudet vaikuttavat ihmisten toimintaan ei tunneta täysin, niin voidaan sanoa, että kaikkien rakenteiden perimmäinen tavoite on ihmisen kasvun edistäminen. Ihminen elää sekä historiansa että ympäristönsä vaikutuksessa. Yhteiskunnan tulisi antaa yksilöille mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja tämä vaatii myös oikeita ympäristöratkaisuja.

Repo (1990) mieltää fyysisen kyläympäristön yhdeksi asukkaiden hyvinvoinnin lähteeksi. Samaa ajatusta voitaneen käyttää myös keskusteltaessa urbaanista asuinympäristöstä. Revon ajatusta seuraten voidaan fyysisen ympäristön luonnetta ihmisen hyvinvoinnin kannalta tarkastella neljällä tavalla. Fyysinen ympäristö voidaan nähdä toimintojen kenttänä, aistitodellisuuden ilmentymänä, mielikuvatodellisuuden ilmentymänä tai symbolien ilmentäjänä. Fyysinen ympäristö elämisen toimintojen kenttänä täyttää ihmisen perustarpeet ja se tarjoaa ihmiselle mahdollisuuden esimerkiksi sosiaaliseen kanssakäymiseen ja itsensä toteuttamiseen. Näin ympäristö tarjoaa ihmiselle sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia. Fyysinen ympäristö on mahdollista nähdä kuitenkin myös havaintoympäristönä, joka viestittää yksilölle tämän aistien välityksellä ominaisuuksistaan. Näitä ominaisuuksia ovat muun muassa ympäristön hedoniset ja esteettiset ominaisuudet sekä tilavaikutelma, joka ollessaan oikeassa mittasuhteessa saa aikaan turvallisuuden tunnetta ja viihtyisyyttä.

Kolmas tapa, jolla Repo (1990) määrittelee fyysistä ympäristöä ja sen vaikutusta ihmisen hyvinvointiin on tapa nähdä fyysinen ympäristö mielikuvatodellisuuden ilmentymänä. Ihminen esimerkiksi aistii ja tulkitsee ympäristönsä osia sen perusteella mikä on sillä hetkellä olennaista ja luo näin sisäistä hyvinvointia. Fyysinen ympäristö voidaan kuitenkin nähdä myös symbolien ilmentäjänä. Fyysisen ympäristön rakenne voidaan nähdä yhteisön ja yhteiskunnan sosiaalisen toiminnan tuloksena, joka on osa yhteisön niin sanottua symboliympäristöä, joka muodostuu, kun ihmiset arvottavat ympäristöään. Tämän arvottamisen myötä syntyy muun muassa eräänlainen tunne kuuluvuudesta ja tunne omasta asuinalueesta.

Asuinalueiden samankaltaisuus tarkoittaa usein myös yksitoikkoisuutta; alueet ovat niin sanottuja nukkumalähiöitä ilman muuta tarkoitusta kuin asuminen. Alueilta puuttuu muita toimintoja, kuten vapaa-ajan toiminnat ja palvelut. Yhtenäisellä rakennustavalla voidaan

aiheuttaa sosiaalisia ongelmia. (Fassbinder 1997.) Rakentamisen ollessa kiivasta 1960-70-luvuilla kaupunkeihin muuton aikana, ei rakentamisessa ja suunnittelussa huomioitu fyysisen ympäristön ja sen mukanaan tuomien sosiaalisten olosuhteiden vaikutusta ihmisen hyvinvoinnille. Näiden lähiöiden ongelmat ovat herättäneet kuitenkin nykyään kiinnittämään enemmän huomioita suunnittelun fyysiseen sekä sen kautta rakentuvaan sosiaaliseen puoleen. Samankaltaisten elementtilähiöiden rakentamisessa ei kuitenkaan ainoana perusteena ollut kiire, vaan se oli myös tarkoituksenmukainen valinta, sillä rakentamisen tavoitteena oli tällöin demokratia, tasapuolinen vaurastuminen ja elinolojen tasoittaminen. (Kyttä, Lainevuori & Päivänen 2000, 11.) Nykyään asuinalueiden fyysinen ympäristö on tärkeässä osassa alueiden suunnittelussa. Niiden merkitys arjen sujuvuudelle ja mielekkyydelle on suuri ja eri ikävaiheissa asuinympäristön vaikutus vaihtelee. (Aaltonen, Lahdenranta & Kääriäinen 2001, 6.)

1960-70-lukujen nopeasti rakennetuissa lähiöissä havaitut sosiaaliset ongelmat ovat nostaneet keskusteluihin asuinympäristön ja sen sosiaalisten olosuhteiden vaikutuksen ihmisten hyvinvointiin. Asuinympäristön sosiaaliset ongelmat on mahdollista nähdä suppeasti johtuvan esimerkiksi alueen sosiaalisesta rakenteesta tai yksiselitteisesti asuinympäristön laadusta. Tällöin kuitenkin jätetään huomioimatta muut mahdolliset tekijät. Ihmisen toimintaan kuitenkin vaikuttavat monet eri tekijät yhtäaikaaisesti, eikä sitä voida selittää ainoastaan sosiaalisilla tai fyysisillä tekijöillä. Sosiaaliset ongelmat kuitenkin syntyvät herkemmin tietyn tyyppisissä fyysisissä ympäristöissä ja ympäristöjä kehittämällä voitaisiin osa ongelmista välttää. (Lahti ym. 1998, 9-10.)

Van der Wurff, Staalduinen ja Stringer (1989) tutkivat rikollisuuden pelkoa asuinalueilla teoreettisesta ja sosiaalipsykologisesta näkökulmasta käsin. He muodostivat sosiaalipsykologisen mallin, jonka mukaan pelon tunteeseen vaikuttaa neljä sosiaalipsykologista tekijää, joista yksi oli kriminalisoiva tila (criminalizable space). Mallin neljä tekijää voivat vaikuttaa pelon tunteeseen yksittäin tai yhdessä. Toisaalta myös pelon tunteen voitiin nähdä vaikuttavan näihin tekijöihin. Kriminalisoiva tila-tekijä viittaa mallin mukaan tilaan, jossa rikos voisi tapahtua. Tilanteeseen vaikuttavat aika, paikka sekä tilanteessa olevat muut henkilöt sekä se, näyttäytykö tila mahdollisen uhrin mielestä siltä, että siellä voisi tapahtua rikos tai siellä voisi joutua rikoksen kohteeksi. Tilan tulkinta vaihtelee yksilön mukaan.

Edellä on tuotu esille sitä, miten fyysisen ympäristön erilaiset ominaisuudet tyydyttävät ihmisen erilaisia tarpeita ja tuottavat näin ollen hyvinvointia. Fyysinen ympäristö tukee, mutta myös säätelee ja rajaa ihmisten mahdollisuuksia saavuttaa hyvinvointia. Kysymys on kuitenkin lopulta siitä, miten ihmiset arvottavat oman asuinalueensa aistihavaintoja ja mielikuvia (Repo 1990).

3.2.2 Fyysisen ympäristön merkkijärjestelmät ja symbolit

Fyysinen ympäristö tarjoaa paikan toiminnalle ja se luo ulkoiset puitteet sosiaaliselle elämälle. Rakennettu ympäristö voidaan kuitenkin nähdä myös merkkijärjestelmänä, josta ihminen tulkitsee ympäristöön sisältyviä viestejä yhteiskunnan arvoista, valtasuhteista ja odotuksista. (Rakennettu ympäristö, rikollisuus ja turvattomuus 1995, 8.)

Ympäristön käyttäjän kokemukseen perustuva näkökulma on olennaisessa osassa arvioitaessa ympäristön laatua. Ihminen tulkitsee tietoisesti ja tiedottomasti ympäristönsä viestejä ja muodostaa niiden perusteella käsityksen ympäristöstä, muun muassa sen turvallisuudesta tai turvattomuudesta. (Elinympäristön seurannan kehittäminen 2002, 12.) Havainnoidessaan ympäristöään yksilö liittyy siitä muodostuneeseen kuvaan omia käsityksiään, arvojaan ja muodostaa näin oman henkilökohtaisen määritelmän ympäristöstään (Helenius 1999, 8). Paikan kokeminen ja sen merkitys ihmiselle on osa yksilön subjektiivista elämänprojektia. Paikan kokemiseen vaikuttavat yksilön muistot ja merkitykset. (Koskela 1994, 58.)

Kariston ja Tuomisen (1993, 91) mukaan Suomessa oli havaittavissa vilkasta muuttoa suuriin kaupunkiin 1990-luvulla. Tämän seurauksena oli todennäköistä odottaa turvattomuuden tunteen lisääntymistä erityisesti niiden kaupunkiasukkaiden keskuudessa, jotka ovat juuri muuttaneet kaupunkiin, sillä pelko maalta muuttavien keskuudessa on todettu olevan yleisempää, kuin jo kaupungeissa kauemmin asuvien keskuudessa. Tämä on seurausta siitä, että uusi asuin- ja elinympäristö ei ole vielä tuttu ja sen kognitiiviset kartat eivät ole vielä muotoutuneet yksilön mielessä. Tästä syystä alueella kulkeminen tuntuu vaikealta ja aiheuttaa pelkoja. Kaupunkielämän ominaispiirteitä, kuten muun

muassa väenpaljoutta ja negatiivista solidaarisuutta, tulee oppia tulkitsemaan sen sijaan että niitä pitäisi uhkana. Karisto ja Tuomainen puhuvat kaupungin omasta kielestä, johon yksilön tulisi kehittää tietty varovaisuus ja kyky ymmärtää sitä.

Fyysinen ympäristö luo toiminnalle tilan ja tarjoaa näin olleen tilan myös väkivallalle ja rikolliselle toiminnalle. Fyysisellä ympäristöllä on siis vaikutusta väkivallan esiintymiseen. Väkivaltaa ja pelkoja ei voida koskaan poistaa kokonaan fyysisen ympäristön ratkaisulla, mutta fyysisellä ympäristöllä on vaikutusta pelkoon ja rikollisuuteen. Pelon ja ympäristön suhde ei kuitenkaan ole selkeä ja suora. Pelkoon vaikuttavat myös muut tekijät kuin vain fyysinen ympäristö, jossa yksilö on. Yksilö on omassa kulttuurissaan oppinut ajattelemaan tietyistä asioista tietyllä tavalla ja pelkäämään tiettyjä asioita. Tällaista tilanteiden ja merkkien tulkintaa kutsutaan tilan semiotiikaksi. Semioottinen kolmio kertoo kuinka merkitykset syntyvät. Kolmio syntyy objekteista, niihin viittaavista merkeistä ja merkeille annetuista tulkinnoista (interpretantti). Eri kulttuureista tulleen yksilöt eivät tulkitse välttämättä samoja objekteja ja merkkejä samalla tavoin. Tämän vuoksi tuntematon ympäristö saattaa tuntua pelottavalta, koska paikan merkkikieli on tuntematon. (Karisto & Tuominen 1993.) Merkkien tulkinta voi myös olla erilainen kuin sille alun perin tarkoitettu tulkinta. Merkestä, kuten esimerkiksi valvontakamerasta, voi tulla vaaran merkki vaikka se on tarkoitettu alun perin tuomaan turvallisuuden tunnetta. (Koskela 1995.)

Kaikella fyysisellä rakenteella ympäristössämme on symbolista merkitystä tilan käyttäjille. Institutionaalisten ja julkisten rakennusten kohdalla symbolisuus on helposti huomioitavissa, mutta tavallisen arkiympäristön kohdalla ympäristön merkitys helposti jää huomaamatta. Ympäristö ei aina ole "valaisevaa" arkkitehtuurista symboliikkaa, vaan ympäristö voi myös ilmentää negatiivisia tiloja, kuten eristyneisyyttä, yksinäisyyttä tai materialisaatiota, kuten moni tämän päivän ympäristöistä viestittääkin. (Pallasmaa 1991, 110.)

Fyysisen ympäristön havaitsemiseen vaikuttaa havaitsijan ominaisuudet. Ympäristöstä syntyvät mielikuvat ovat yksilöllisiä. Kaupunkikuvan avulla on mahdollisuus viestittää tiettyjä vaikutelmia. Kaupunkikuvan muodostaminen vaikuttaa siihen, miten ihminen orientoituu ympäristöönsä, miten hän arvioi sitä ja kuinka yksilö käyttäytyy. Kaupunkikuvassa rakenteilla on suuri merkitys. Julkiset tilat kertovat kaupungin luonteesta ja antavat toisilleen vieraille ihmisille mahdollisuuden olla yhteydessä toisiinsa. Julkiset tilat

antavat mahdollisuudet paikallisen identiteetin kokemiseen ja yhteenkuuluvuudentunteen kasvamiseen. Kaupunkikuva siis vaikuttaa vahvasti ihmisten tuntemuksiin ja toimintaan. Sitä voi muokata ja siihen voi vaikuttaa. On kuitenkin päätettävä minkälaista kulttuuria halutaan kaupungin edustavan ja mille ihmisryhmille sen halutaan kuuluvan. (Helenius 1999, 17-18.)

Seppo Auran (1982, 56-57) mukaan siihen kuvaan joka kaupungista, ja varmasti myös pienemmästäkin yksiköstä, kaupunginosasta, muodostuu vaikuttaa alueen fyysisen rakenteen lisäksi myös kulttuuriset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät. Mielikuvan syntyminen on yksilön henkilökohtainen subjektiivinen tapahtuma, johon vaikuttavat monet eri tekijät (Helenius 1999, 12). Heleniuksen (1999, 14) mukaan kaupunki ilmentää symboliikkansa avulla valtaa ja vallankäyttäjää. Kaupunkien rakenne kertoo vallitsevan ryhmän arvoista ja järjestelmästä. Etenkin taloudellista valtaa käyttävät haluavat erottua kaupunkikuvasta.

Paikan maine syntyy kolmesta eri tekijästä; yhteisössä jaetuista mielikuvista, stereotyyppisistä merkityksistä ja niistä paikkojen myyttisistä yleistyksistä, joita ihmiset muodostavat mielissään. Mainella ei välttämättä ole mitään tekemistä paikan todellisuuden kanssa. Muutoksista huolimatta paikka on voinut stigmatisoitua pitkäksi aikaa tietyllä tavalla. Paikan maineeseen vaikuttaa aina eletyn todellisuuden sekä kuvitelmien vuorovaikutus. (Tani 2001, 145-155.)

Tilaan liittyviä merkityksiä tuotetaan myös puheessa. Keskusteluissa uusinnetaan näkemyksiä esimerkiksi jonkin tilan vaarallisuudesta. Tilaa ei tarvitse kokea itse, vaan esimerkiksi tiedotusvälineet voivat muokata käsitystä tilasta tiettyyn suuntaan. Näin omat kokemukset sosiaalisesta todellisuudesta sekoittuvat todellisuuden representaatioihin. (Karisto & Tuominen 1993, 53-54.) Ympäristömme on osa identiteettiämme. Tila on ulkoinen objekti, mutta myös sisäinen kokemus. Yhteisesti jaettu ympäristö muodostaa kollektiivisen muistin perustan. Sosiaalinen kanssakäyminen helpottuu yhteisen ympäristön ja kollektiivisen muistin pohjalta. (Pallasmaa 1991, 109.)

3.2.3 Turvallisuus ja fyysisen ympäristön ominaisuudet

Allardt (1992, 53) kirjoittaa, kuinka tarvitaan alueita ja katuja, jotka ovat sosiaalisen elämän ja ihmisten toiminnan keskipisteenä. Näiden alueiden kautta ihmisillä on mahdollisuus saada yhteisyyden elämyksiä ja yhteisiä kokemuksia ja ne ovat välttämättömiä viihtyisyyden tuottajia.

Turvattomuutta aiheuttavien paikkojen on todettu olevan puistoja, joutomaita, parkkialueita sekä alikulkutunneleita. Turvattomuudentunteeseen vaikuttaa myös katujen rakenne, rakennusten nurkkaukset valaistus sekä siisteys ja paikan sosiaalisuus sekä käyttöaste. (Laakkonen & Mustikkamäki 2000.) Ympäristön tila ja järjestyshäiriöt vaikuttavat ihmisten mielikuviin ympäristön turvallisuudesta. Broken Windows- teorian mukaan ympäristön yleinen epäsiisteys ja huonokuntoisuus saavat aikaan turvattomuuden tunnetta, sillä se luo tunteen siitä, että rikollisuus on lähellä. Hyväkuntoisilla ja ”hyvän yhteishengen” alueilla on pelon tunteen huomattu olevan vähäisempää. Yhtenä selityksenä tähän voidaan nähdä olevan se, että sosiaalisen yhteisyyden vuoksi asukkailla on vahvempi henkinen tuki sekä taloudellisen ja sosiaalisen turvallisuuden mukanaan tuoma varmuus. Pelkkä siisti ympäristö ei siis saa aikaan turvallisuuden tunnetta. (Korander 2000, 187.)

Epäviihtyisän ympäristön kunnostamisella on kuitenkin nähty olevan vaikutusta sosiaalisen elämän vilkastumiselle ja sen seurauksena rikollisuuden pelko ja jopa ehkä itse rikollisuuskin vähenevät niin sanotun sosiaalisen kontrollin lisääntyessä alueella. Broken Windows- teorian ajatuksia ei kuitenkaan voi pitää oikeina, mikäli joitain tiettyjä ihmisryhmiä pidetään näinä ”rikkoutuneina ikkunoina” ja heidät pyritään poistamaan ympäristöstä, jotta muilla olisi miellyttävämpi olo kulkiessa. (Korander 2000, 187.)

Rakennetun ympäristön turvallisuus perustuu pitkälti ympäristön valvottavuuteen ja houkuttelevuuteen. Oscar Newmanin puolustettavissa oleva tila -käsite (defensible space) viittaa sosiaaliseen kontrolliin, siihen, että asukkailla on mahdollisuus kontrolloida kotinsa ympärillä olevaa ympäristöä. Kyseessä on asukkaiden mahdollisuus valvoa tilaa. Tätä luonnollista valvontaa voidaan lisätä suunnittelun keinoin; rakennukset tulee ryhmitellä edistämään asukkaiden toteuttamaa sosiaalista kontrollia, yksityiset ja julkiset tilat on rajattava selkeästi ja julkiset tilat tulee sijoittaa paljon käytettyjen tilojen läheisyyteen.

Oleennaista on myös ympäristön selkeä luettavuus. Ympäristö voidaan siis järjestää niin, että saadaan aikaan vaikutelma alueella olevasta sosiaalisesta kontrollista. (Newman 1973.)

Newmanin (1973) mukaan niillä alueilla, joilla ilmenee tavallista enemmän rikollisuutta, puuttuu asukkaiden yleisiin tiloihin kohdistuva valvonta sekä näköyhteys kadulle, rakennukset ovat korkeita ja niissä asuu paljon ihmisiä. Nämä tekijät lisäävät anonyymisyyttä ja ei-kenenkään- maiden syntymistä.

Puolustettavissa olevien alueiden syntyä Newmanin (1973) mukaan voidaan edistää muokkaamalla aluetta niin, että asukkaat voivat omaksua siihen liittyviä asenteita ja kokevat alueen ainutkertaisena. Tähän päästään muodostamalla asuinalueille selviä alueellisen vaikutuksen omaavia vyöhykkeitä. Myös asukkaiden valvomisen mahdollisuuksia tulee lisätä. Newmanin mukaan puolustettavissa oleva tila- projekti saattaa yhdistää yhteisellä päämäärällä ihmisryhmiä, jotka muutoin olisivat erillään toisistaan, vaikka asuvatkin samalla asuinalueella. Syrjäytyneille ja alhaisen tulotason ihmisille prosessi saattaa palauttaa uskon omiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Asuinalueella tulee olla ominaisuuksia, joista asukkaat voivat olla ylpeitä ja jotka herättävät ulkopuolisissa arvostusta. Tämä nostaa alueen arvostusta ja käsitystä alueen luonteesta. Alueen omat asukkaat saattavat muuttaa näkemystään omasta alueestaan jonkin tietyn arvostettavan tekijän ilmestyessä sinne. Näin alueelle halutaan kuulua ja ollaan ylpeitä alueesta. Tämä lisää viihtyvyyttä ja alueesta huolehtimista ja näistä seurauksena turvallisuutta ja turvallisuudentunnetta. Jotta alueen rappeutumiskehitys voidaan välttää, tarvitsee alue imagon, joka viehättää monia eri sosiaaliryhmiä. (Fassbinder 1997, 33.)

3.3 Alueellinen segregaatio

Asuinalueiden välinen erilaistuminen, segregaatio, on kaupunkien kehitykseen kiinteästi liittyvä piirre, mutta segregaatian merkitys vaihtelee eri aikoina ja eri alueilla. Voidaan kuitenkin sanoa, että mitä enemmän sosioekonomista, kulttuurista tai etnistä erilaisuutta alueella on, sitä todennäköisempää on myös segregoituminen. Suomessa on pitkään voitu puhua vain sosio-ekonomisesta segregaatista. (Lankinen 1997, 171.) Kortteinen ja Vaattovaara (1999) ovat kuitenkin havainneet myös alkavaa etnistä eriytymistä Helsingissä 1990-luvun lopusta lähtien.

Friedrichs (1998, 169) toteaa, että eri sosiaalisten ryhmien epätasainen asettuminen urbaaniin tilaan on selkeästi nähtävissä. Se prosessi, joka yhdistää sosiaalisen epätasavaruuden ja köyhyyden yksilöiden käyttäytymiseen ja alueellisiin rakenteisiin, on kuitenkin epäselvä. Myös itse segregaatio-käsite voidaan ymmärtää eri tavoin. Termillä voidaan tarkoittaa joko prosessia tai sen aikaansaamaa tilaa. Segregaatian käsitettä voidaan myös käyttää erilaisissa tilanteissa ja kuvaamaan eriluonteisia ilmiöitä.

Alueiden erilaistuminen on siis todellisuutta, mutta miten ja miksi se tapahtuu? Segregaatia on selitetty monilla erilaisilla teorioilla, mutta mitkään niistä tuskin yksin kykenevät selittämään alueellista eriytymistä. Seuraavassa tulen käsittelemään määritelmiä segregaatista tilana sekä niitä prosesseja, jotka tuottavat segregaatia. Tarkoitukseni on jäsentää sitä teorioiden joukkoa, joka pyrkii erilaisin perustein selittämään alueellisen erilaistumisen taustoja.

3.3.1 Segregaatio tilana

Syrjäytymisellä tarkoitetaan yleensä yksilötason syrjäytymistä. Nykyään voidaan puhua myös yhä enemmän kokonaisten asuinalueiden syrjäytymisestä. Tällaisesta yhteisötason prosessista käytetään nimitystä segregaatio. Segregaatilla viitataan tilanteeseen, jossa erilaiset ryhmät asuvat erillään toisistaan. Se voidaan ymmärtää myös sosiaalisen eriarvoisuuden tilalliseksi ilmentymäksi. (Seppänen 2001.) Segregaatilla ilmaistaan siis

sitä, että tietyn tyyppiset ihmisryhmät ovat keskittyneet joillekin maantieteellisesti määritellylle alueelle (Lehtonen 1997, 12). Sillä tarkoitetaan yleensä epätoivottavaa sosiaalista erilaistumista ja erityisesti huono-osaisuuden alueellista kasautumista. (Vaattovaara 1998.) Segregaatio-termiä on viime aikoina korvattu usein erilaistumistermillä, eräänlaisena neutraalimpana ilmaisuna (Lehtonen 1997, 12).

Täydellinen tasapainoisuus kaupungin asukkaiden alueellisessa sijoittumisessa on tuskin mahdollista, mutta äärimmäinen sosiaalis-taloudellinen, poliittinen, etninen tai uskonnollinen segregaatiokaan ei ole tavoiteltavaa. Äärimmäisillä segregaatioilla on myös äärimmäiset yhteiskunnalliset seuraukset. (Lankinen 1997, 171.) Segregaation katsotaan olevan uhka yhteiskunnan järjestykselle, ja sen vuoksi sen kehittymistä tulisi estää (Seppänen 2001, 31).

Segregaatiotutkimuksen alkuaikoina Yhdysvalloissa segregaation mittarina käytettiin yksinkertaisesti mustan ja valkoisen väestön osuutta alueella. Nykyään olennaisempia luokittelun perusteita ovat erilaiset sosioekonomiset tekijät, kuten tulotaso, koulutus ja sosioekonominen asema. Myös työttömyys, sosiaaliavun saajat sekä rikollisuus ovat käytettyjä ominaisuuksia. (Lankinen 1997, 172.) Segregaatiota syntyy kuitenkin myös muista kuin taloudellisista seikoista ja luokkajaotteluista. Myös mm. etnisyys, kansalaisuus ja siirtolaisuus ovat segregaation perustana (Musterd & Ostendorf 1998, 3). Erityisesti sosiaalisten ongelmien näkökulmasta tarkasteluna voidaan segregaation nähdä muodostuneen ongelmaksi viime vuosina Suomessakin (Seppänen 2001, 31).

Kaupunkien alueellisen erilaistumisen tutkimuksessa on termi segregaatio ollut perinteisesti keskeisellä sijalla. Se tarkoittaa epätoivottavaa sosiaalista erilaistumista ja erityisesti huono-osaisuuden alueellista kasautumista. (Vaattovaara 1998.) Asuinalueiden segregaatiosta puhutaankin yleensä sellaisten alueellista tasapainoa uhkaavien kehityskulkujen yhteydessä kuin slummiutuminen ja syrjäytyminen. Käsitteeseen on sisäänrakennettu dualistinen hierarkia, käsitys hyvästä ja huonosta. (Musterd & Ostendorf 1998.)

Segregaatiolla on usein siis negatiivinen ja poissulkeva kaiku. Segregaatiolla voi kuitenkin olla myös positiivisia vaikutuksia erityisesti, jos ryhmä itse erottaa itsensä muista omasta

tahdostaan. Alueen asukaskannan homogeenistuminen saattaa saada aikaan vahvaa alueelle kuulumisen ja yhteisöllisyyden tunnetta. Esimerkiksi amerikkalaisissa suurkaupungeissa siirtolaiset hakeutuvat paitsi pakosta, myös vapaaehtoisesti toistensa seuraan ja onnistuvat näin säilyttämään kulttuurinsa ja identiteettinsä. Alueellinen keskittyminen voi saada aikaan kehitystä, kukoistusta ja selviämistä huonoissakin olosuhteissa. (Ks. esim. Boal 1998; Ilmonen 1997, 14.)

Boalin (1998) mukaan segregatio voi siis olla hyvin toimiva, mutta myös negatiivinen tila. Segregatio voi tarkoittaa syrjäytymistä, jota aiheuttaa esimerkiksi alueelle kehittyvä köyhyyskulttuuri. Tämä kehitys saa aikaan, että ne, joilla on varaa, muuttavat alueelta pois ja alue köyhtyy sekä segregoituu edelleen. Nämä alueet leimaantuvat nopeasti. Ennakkoluulot siirtyvät helposti myös asukkaisiin ja voivat näin saada aikaan huono-osaisuuden kasaantumista alueilla. (ks. esim. Boal, 1998; Ilmonen 1997.) Sosiaalisesti homogeenisista alueista saattaa muodostua ghettoja, jotka ovat muun yhteiskunnan kontrollin ulkopuolella. Voimakkaasti homogeeniset alueet polarisoivat kaupunkitilaa ja jakavat sen erillisiin saarekkeisiin. Pahimmillaan kaupunki jakautuu erilaisiin alakulttuurien hallitsemiin alueisiin, joihin muiden ryhmien edustajilla ei ole pääsyä. Siksi esimerkiksi sosiaalisen asunnontuotannon piirissä pyritään saamaan aikaan heterogeenisempia alueita, joista löytyy sekä sosiaalista että etnistä erilaisuutta. (Ilmonen 1997, 14.)

Vaattovaaran (1998) mukaan on syytä erottaa selkeästi toisistaan segregatio epätoivottavana sosiospatiaalisenä erilaistumisena sekä osin hyväksyttävä ja positiivisenakin pidettävä sosiaalinen tai alueellinen erilaistuminen. Käsitteiden erottaminen selkeyttää ilmiöiden piirteitä sekä käytävää keskustelua, sillä segregatio arvottaa keskustelua aivan eri tavalla kuin erilaistumisen käsite. Sosiaaliset erot ja muutokset alueittain saattavat viitata hyvinkin positiivisiin piirteisiin, kuten yksilöllistymiseen sekä samojen arvostusten ja valintojen muokkaamaan elämän tyylyttämiseen. Alueellisten erojen muutokset eivät siis välttämättä aina ole negatiivisia.

Rajanveto positiivisen ja ei-toivottavan kehityksen välillä saattaa kuitenkin olla vaikeaa, sillä niin segregatio kuin muutkin ilmiöt ovat tiettyyn rajaan saakka hyväksyttäviä ja normaaleja piirteitä yhteiskunnassa (Seppänen 2001, 31).

3.3.2 Segregaatio prosessina

Segregaatio on lähes universaali ilmiö kaupungeissa. Kuitenkin jokaisella valtiolla ja kaupungilla on omat segregoitumismallinsa. Jokainen kaupunki on muotoutunut ajan kuluessa muun muassa alueelle ominaisen asuntopolitiikan, teollisuuden, fyysisen infrastruktuurin, maankäytön periaatteiden ja tuloerojen myötä. (Andersson 2001, 160.) Segregaatio syntyy seurauksena prosessista, joissa tietynlaiset ihmiset muuttavat tietyille alueelle tai sieltä pois tai alueella asuvan väestön ominaisuudet jonkin asian suhteen muuttuvat. Käsite on aina suhteellinen, sillä segregoituminen tapahtuu aina suhteessa muihin alueisiin. Mikään alue ei voi olla segregoitunut itsessään. (Seppänen, 2001.)

Erilaiset näkemykset segregaation syistä eroavat sen mukaan, nähdäänkö se tietoisena vai tiedostamattomana toimintana ja onko toimijana yksilö vai yhteiskunta ja sen organisaatiot. Keskusteluihin on noussut vahvasti myös ajatus segregaatiosta globalisaation aikaansaamana ilmiönä. (ks. esim. Sassen, 1991; Mollenkopf & Castells, 1991.) Segregaatio on todellisuudessa seurausta monista eri tekijöistä. Asuinalueiden erilaistumista selittäviä teorioita on monia, ja ne voidaan jakaa Vaattovaaran (1998) mukaan keskeisten toimijoiden perusteella yksilötason tai instituutiotason prosesseiksi.

Segregaatiota luonnollisena kehityksenä ovat pitäneet niin sanotun Chicagon koulukunnan teoreetikot, joiden mukaan alueiden niin etninen kuin liike-elämällinenkin erilaistuminen tapahtuu luonnollisten prosessien kautta siten, että lopulta jokainen ryhmä löytää itselleen toimintakykyään vastaavan ympäristön (Ilmonen 1997, 16). Kyseessä on yksilöiden taipumus ryhmittäytyä yhteen tiettyjen tekijöiden perusteella.

Esimerkiksi Chicagossa kaupunki houkuttaa alueelleen mustia tulomuuttajia, jotka sijoittuvat jo valmiiksi mustien kansoittamille alueille ja saavat näin alueet edelleen kasvamaan. Eli asukkaat hakeutuvat ”luonnollisesti” niille kuuluville alueille omasta tahdostaan. (Kaufman 1998.) Myös Helsingissä voidaan ajatella esiintyvän luonnollisten prosessien seurauksena syntyneitä segregoitumista: vaikka Helsingin kaupunki on tehnyt päätöksen hajasijoittaa ulkomaalaiset eri puolille kaupunkia, näyttävät kaupungin ulkomaiset asukkaat kuitenkin keskittyvän Itä-Helsinkiin. (Kortteinen & Vaattovaara 1999.)

Segregaatio voidaan nähdä myös rationaalisten kuluttajien valintojen tuloksena. Kotitaloukset pyrkivät saavuttamaan mahdollisimman suuren hyödyn asumisesta ja asuinpaikan sijainnista ottaen huomioon eri vaihtoehtojen kustannukset sekä käytettävissä olevat tulot. Samantyyppiset taloudet päätyvät samankaltaisiin valintoihin ja sijoittuvat näin lähelle toisiaan. Segregaatiota syntyy asukkaiden asuntomarkkinoilla tekemien valintojen seurauksena. (Ilmonen 1997, 17.) Valintaan vaikuttavat muun muassa asunnon koko, laatu, sijainti sekä ympäristö (Vaattovaara 1998, 45).

Edellä mainittua ajatusta ilmentää Kortteisen ja Vaattovaaran (1999) näkemys muuttoliikkeestä segregaation moottorina. Helsingin uudet työpaikat keskittyvät pääasiassa kantakaupunkiin ja länsisuunnalle. On oletettavaa, että nuoret koulutetut tulomuuttajat työllistyvät näihin työpaikkoihin ja hakeutuvat myös asumaan näiden työpaikkojen läheisyyteen. Näin parempiosainen länsipuoli kaupungista alkaa erottua huonompiosaisesta idästä entistäkin selkeämmin.

Vastakohtana edelliselle alueellista segregaatiota voidaan pitää myös seurauksena kapitalistisesta tuotantoprosessista, jossa yksilön omilla valinnoilla ei juuri ole merkitystä. Markkinoiden näkymätön käsi pakottaa rahoittajaa ohjaamaan kaupungin asukasrakennetta tiettyyn suuntaan. (Ilmonen 1997, 19.) Pahlismiksi kutsutun näkemyksen mukaan asuinalueiden erilaistumista tuotetaan markkinavoimien, poliittisten päätösten sekä kaupunkisuunnittelun voimalla (Vaattovaara 1998, 45). Yksilöiden ja instituutioiden valinnanvapaus on näin ollen näennäistä, sillä ne ovat todellisuudessa tuotantoprosessien ohjauksessa.

Edellä mainittua maankorkoteoriaksi kutsuttua ajatusta on kritisoitu siitä, että se korostaa rakenteiden ylivoimaisuutta. Taloudelliset rakenteet kuitenkin koostuvat kulttuurisista konstruktioista ja sopimuksista, jotka ovat olemassa vain niin kauan kuin ihmiset niin ajattelevat. (Ilmonen 1997, 19.) Esille onkin noussut myös erilaisia sosiokulttuurisia valintateorioita. Niissä kaupunkialueiden erilaistumista selitetään ihmisten elämäntapojen pohjalta ja asukkaat nähdään symbolisten viestien ja merkitysten tuottajina ja ympäristön luojina. Toisin sanoen selitystä alueiden erilaistumiseen on alettu etsiä yhä enemmän

elämäntapaan ja kulttuuriin liittyvistä tekijöistä, ja ihmisten omien valintojen merkitys on korostumassa. (Seppänen 2001, 30.)

Elämisen tyyliin liittyvän merkityksen kasvu entisestään tulevaisuudessa. Tässä prosessissa symboleilla on suuri merkitys, sillä ne kertovat muille siitä, että merkin valinnut kuuluu tietyn tyylin omaksuneisiin. Asuinympäristöt muuttuvat symboleiksi, jotka viestivät tietyistä elämäntyyleistä. Näin samoja asioita arvottavat ihmiset hakeutuvat alueille, jotka ilmentävät heidän valitsemiaan elämäntapoja. (Jallinoja 1997, 164-165.)

Erot kaupunkien välillä niiden fyysisessä ympäristössä sekä sosiaalisessa ja taloudellisessa rakenteessa ovat monen eri tekijän tuottamia. Yksi merkittävä tekijä on hyvinvointivaltio, sen toiminta ja rakenteet sekä sen vaikutukset tuotantoon, kulutukseen ja markkinoihin. Myös erot sosiaalisen segregaatiosuhteista eri maiden kaupungeissa liittyvät hyvinvointivaltion rakenteisiin. (Murdie 1998.) Segregatio ja syrjäyttämisprosessit ovat siis osittain seurausta siitä, miten valtio vastaa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin (Musterd & Ostendorf 1998, 8).

Hyvinvointivaltiolla on vähemmän resursseja vastata kasvaviin ja muuttuviin ongelmiin. Itse asiassa voidaan ajatella hyvinvointivaltion itsensäkin tuottavan segregatiota ja syrjäytymistä. Julkisella asunnontuotannolla ja tulojen uudelleenjaolla on ollut vaikutuksensa kaupunkien sosio-spatiaaliseen erilaistumiseen ja segregatioon. Eri hyvinvointimalleilla on ollut erilaiset vaikutukset kaupunkien alueelliseen järjestäytymiseen. (Wusten & Musterd 1998.) Vahvoilla hyvinvointivaltioilla voidaan ajatella olevan suurikin vaikutus siihen, että tietyt ihmisryhmät eivät joudu eristyksiin muusta populaatiosta. Mitä vähäisempiä ovat hyvinvointivaltiolliset toimet, kuten asunnontuotanto, julkinen liikenne, koulutus, vapaa-ajan toiminta ja kulttuurinen infrastruktuuri, sitä voimakkaammin sekä alueellinen että sosiaalinen polarisaatio lisääntyvät. (Kesteloot 1998.)

Eriytymiseen kuitenkin vaikuttaa hyvinvointirakenteiden lisäksi muut yhteiskunnalliset ja taloudelliset olosuhteet ja suhdanteet. Globalisaation seurauksena hyvinvointivaltioiden vaikutus on heikentynyt tai muuttunut ja saanut aikaan sen, että niin tuloerot kuin muukin eriarvoisuus lisääntyy saaden aikaan epätasa-arvoa ja segregatiota. (Wusten & Musterd 1998.) Uuden taloudellisen tilanteen myötä monet hyvinvointivaltiot ovat siirtäneet linjojaan

enemmän uusliberaaliseen suuntaan ja näin ollen myös muuttaneet yhteiskuntaa epätasa-arvoisemmaksi (Musterd & Ostendorf 1998, 3-4).

Globalisaation seurauksena muun muassa työmarkkinoiden rakenne on muuttunut ja talous on muotoutunut uudelleen. Tämä saa aikaan yhteiskunnan polarisoitumista. Sosiaalinen epätasa-arvo kasvaa niin, että toiset menestyvät ja toisessa ääripäässä kasvaa syrjäytymisen todennäköisyys. Tämä näkyy työttömyytenä, koulutuksen heikkoutena, huonona asemana asuntomarkkinoilla ja rajoittuneena sosiokulttuurisena integraationa. Tästä saattaa aiheutua syrjäytyneiden alueellista keskittymistä, joka johtaa sosio-ekonomiseen segregatioon. (Musterd & Ostendorf, 1998.)

Myös Friedrichs (1998) toteaa tulojen epätasa-arvoisuuden ja köyhyyden lisääntyneen parin viime vuosikymmenen aikana ja johtaneen sosiaaliseen polarisaatioon ja uuden urbaanin alaluokan syntyyn. Hänkin näkee keskeisinä tekijöinä teollisuuden uudelleenmuotoutumisen sekä sosiaalisen erilaistumisen. Urbaanissa työvoimarakenteessa on tapahtunut muutoksia, jotka saavat aikaan tarjonnan ja tarpeiden epäsopua. Tämä aiheuttaa työttömyyttä. Myös perinteiset luokka- tai sosiaaliset erottelut ovat hävinneet, ja vertikaalisen epätasa-arvon rinnalle on tullut horisontaalinen erottelu, joka jakaa ihmisiä elämäntyylien, ei tulojen tai koulutuksen mukaan.

Samanlaisesta kehityksestä on puhunut myös Sassen (1991), jonka mukaan kansainvälinen talouden rakenteiden muutos teollisuudesta tieto- ja palveluyhteiskuntaan johtaa polarisoituvan sosiaaliseen ja myös spatiaaliseen kehitykseen. Keskiluokan pienenytessä ylä- ja alaluokka kasvavat, ja näin yhteiskunta jakautuu kahtia eli polarisoituu. Mollenkopf ja Castells (1991) puhuvat samasta asiasta kaksoiskaupunkikäsitteellä (dual city). He näkevät kaupungin ikään kuin kahtena erillisenä kaupunkina, rikkaana ja köyhänä. Kaupunki on polarisoitunut sekä sosiaalisesti että spatiaalisesti. Heidän mukaansa kulttuurinen, taloudellinen ja poliittinen polarisoituminen saa aikaan kaksi toisistaan eroavaa ryhmää: toisessa ääripäässä on hyvin menestyvä ja rikas luokka ja toisessa syrjäytynyt ja huono-osainen joukko. Myös spatiaalisesta näkökulmasta käsin voidaan todeta kaupungin jakautuvan luokan, rodun ja kansallisuuden perusteella. Kahtiajaon aiheuttaa globalisaatio, joka vaikuttaa kaikkialla maailmassa. Siksi

kahtiajakautuminen, dualisoituminen, ei ole ainoastaan suurkaupunkien ongelma, vaan se koskettaa kaikkia.

Hamnett (1998) on kritisoinut erityisesti Sassenin polarisaatioteoriaa. Hänen mukaansa varomaton polarisaatio-termin käyttö saattaa oikeuttaa kehityksen ja se saattaa aiheuttaa myös sen, että ei nähdä erilaisten polarisoitumisprosessien olemassaoloa. Sosiaalinen polarisaatio ei Hamnettin mukaan ole yksi homogeeninen tapahtuma, joka toimii samoin eri tilanteissa. Tulee nähdä erilaiset polarisaatiota aiheuttavat voimat, jotta kehitykseen voitaisiin tehokkaasti vaikuttaa. Muutos ei ole yksinkertaisesti seurausta ainoastaan globaaleista markkinoista vaan myös alueen historiasta ja valtion politiikasta. Hamnett toteaa kuitenkin, että vaikka talouden uudelleenjärjestyminen onkin tärkeä ja vaikuttava tekijä länsimaisten valtioiden uudistumisessa, ei talous kuitenkaan toimi sosiaalisessa ja poliittisessa tyhjiössä. Talous tapahtuu aina kansallisvaltion kontekstissa, sen erilaisissa malleissa, lakirakenteissa ja hyvinvointipolitiikoissa. Millaiseksi talous ja sen vaikutukset muodostuvat, riippuu aina valtion rakenteista.

3.3.3 Segregaatio asuntomarkkinoilla

Oli taustalla mikä teoria tahansa, asumisen segregaatio tapahtuu käytännössä asuntomarkkinoilla (Lankinen 1997, 188). Edellä mainittuja teorioita mukaillen voidaan todeta, että asuinalueiden segregoitumista tai erilaistumista tapahtuu koko ajan eri tasoilla. Taustalla voidaan nähdä ihmisten halu elämänlaadun parantamiseen. Eri kaupunkialueet tarjoavat vaihtelevasti etuja ja huonoja puolia. Kotitalouksien resurssit määräävät sen, kuinka ne pystyvät kilpailemaan alueista. Kilpailutilanteessa maksukykyisimmät voittavat ja voivat hakeutua haluamilleen alueille, kun taas toiseksi tulleet saavat tyytyä seuraavaksi parhaaseen vaihtoehtoon ja niin edelleen. Lopulta yhteiskunnallisen portaikon alapäässä olevat ajautuvat alueille, joihin muut eivät ole halunneet. (Lankinen 1997, 188.) Näin ollen asuinpaikan valintaan näyttäisivät vaikuttavan yhtäläillä kotitalouksien tekemät rationaaliset valinnat, jotka liittyvät asumiskustannuksiin ja käytettävissä oleviin tuloihin kuin myös institutionaaliset rakenteet ja niiden luomat markkinat, joilla ihmisten on toimittava vailla omaa todellista päätösvaltaa.

Kilpailu asuntomarkkinoilla on koskenut yleensä sijaintia, mutta viime aikoina valintatekijöiksi ovat nousseet entistä voimakkaammin myös ympäristötekijät. Mukaan liittyy myös kulttuurinen näkökulma siten, että tiettytyypiset asukkaat kasautuvat tietyille alueille. Samanlaisuuteen liittyy yhteisiä arvoja ja piirteitä. Asumisen ominaisuudet vaikuttavat asunnon hintaan, sillä niitä arvotetaan eri tavoin. Aikaisempaa enemmän asunnon valinnassa vaikuttavat asuinalueen laadulliset tekijät sekä jossain määrin myös kaupallisten palveluiden saatavuus. Myös alueen sosiaalinen status on tärkeä asumisen osatekijä. (Laakso & Loikkanen 1997, 121.)

Asuntoon ja alueeseen liittyvien käytännöllisten etujen ja haittojen lisäksi valintaan vaikuttavat tavat ja tottumukset, sekä yksityiset ja sosiaaliset tarpeet, halut ja toiveet. Valintaan ei vaikuta ainoastaan asunnon hinta ja sen etäisyys keskustasta. (Päivänen 1997, 107.) Tämä kertoo segregaaation konstruktionistisesta ja sosiokulttuurisesta puolesta, jolloin erilaistuminen on sosiaalisesti tuotettua ja liittyy elämäntapoihin. Ympäristöllä on tietty arvo- ja uskomusjärjestelmän muokkaama symbolinen merkitys (Ilmonen 1997, 20). Ihmiset itse tuottavat todellisuutta ja näin luovat käsityksiä siitä, mikä on esimerkiksi hyvää tai huonoa asuinympäristöä. Ihmiset haluavat myös elämäntavoillaan ja kulutustottumuksillaan erottautua toisista ja merkitä itsensä, jolloin asuinpaikasta muodostuu symboli, joka kertoo asukkaan identiteetistä (Ilmonen 1997, 22).

Auran (1974, 52-53) mukaan asuinalueella ilmenee sitä enemmän naapurustumista eli sosiaalista aktiivisuutta mitä homogeenisempi alueen asukaskanta samaan sosiaaliryhmään kuulumisen puolesta oli. Tällöin asukkaalla on mahdollisuus löytää oma viiteryhmänsä. Aura toteaa, että alueiden suunnittelussa tulisikin erilaisin asuntopoliittisin keinoin luoda asuinalueita, jotka tukevat alueen homogeenistumista. Homogeenistuminen on kuitenkin toivottavaa vain tiettyyn pisteeseen saakka, sillä Aura toteaa, että liiallinen samankaltaistuminen vaikuttaa sosiaalisen toiminnan aktiivisuuden laskua. Aura arvelee tähän olevan syynä muun muassa virikkeiden ja arvojen yksipuolistuminen sekä käyttäytymiskontrollin lisääntyminen naapurikanssakäymisessä.

Ilman väliin tulevia julkisen vallan interventioita erilaistumisen taso muodostuu sitä suuremmaksi, mitä suuremmat ovat tuloerot (Lankinen 1997, 188). Hyvinvointivalttiollisten toimenpiteiden vaikutus alueiden erilaistumiskehitykseen on siis merkittävä.

Valtiovallan interventioiden myötä segregoituminen vähenee, ja yhteiskunta pysyy tasa-arvoisempana myös alueellisesti kuvattuna.

Sosiaalisten ongelmien kasautuminen tietyille asuinalueille on seurausta asuntomarkkinoiden tavasta sijoittaa heikoimmat väestöryhmät omille asuinalueilleen. Syrjäytyneimmän väestönosan sijoittuminen kaupunkirakenteeseen ilmenee helposti sosiaalisten ongelmien alueellistumisena. (Kääriäinen 1987, 93-132.). Vaikka Suomessa ei voi puhua varsinaisesti slummiutumisesta voidaan siltä osoittaa tiettyjä asuinalueita ja -taloja tai jopa rappuja, joita leimaa syrjäytyneisyys (Kortteinen & Vaattovaara 1999).

4 TURVALLISUUDEN TUNNE TAMPEREELLA

Tutkielmani tavoitteena on selvittää tamperelaisten turvallisuuden tunnetta. Tarkoitukseni on selvittää turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä turvallisuuden tunteen muutoksia kahden eri tarkasteluvuoden, 1997 ja 2001, välillä.

Käyn tulevassa luvussa läpi ensin yksilötason ja sen jälkeen aluetason muuttujien vaikutusta turvallisuuden tunteeseen. Luvun viimeisessä kappaleessa tarkastelen kolmen muuttujan ristiintaulukoinnin avulla asuinalueen tulotason vaikutusta turvallisuuden tunteeseen eri koulutusluokissa yhdistäen näin samaan ristiintaulukointiin sekä alue että yksilötason muuttujan.

Käytän läpi tutkielmani ristiintaulukoita tulkitessani termiä ”vaikuttaa” kuvatessani muuttujien välisiä yhteyksiä. Ristiintaulukoinnilla ei voida selvittää kausalitetteja, eli syy- ja seuraussuhteita, joihin termi ”vaikuttaa” viittaa, mutta tekstin sujuvuuden vuoksi käytän kyseistä termiä tiedostaen tämän rajoituksen.

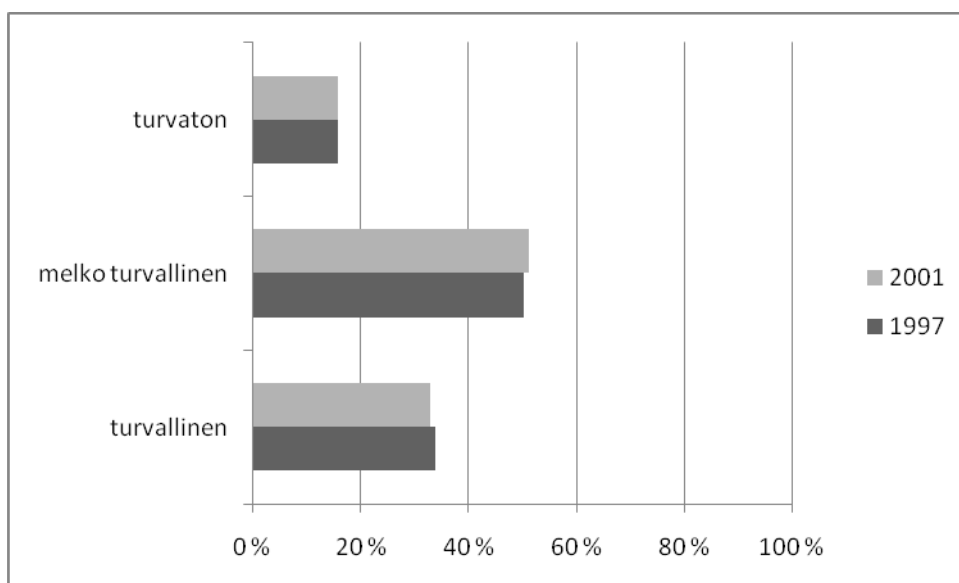
Turvallisuuden tunnetta tutkielmassani mittaam sillä, miten vastaajat ovat vastanneet kyselylomakkeen kysymykseen ”Miten turvalliseksi koette kävelyn asuinalueellanne myöhään illalla?”. Vastausvaihtoehdot kysymyslomakkeessa ovat ”Turvalliseksi”, ”Melko turvalliseksi”, ”Turvattomaksi”, ”En uskalla mennä yksin” ja ”En osaa sanoa”. Aineiston analyysissä olen yhdistänyt ”Turvattomaksi” ja ”En uskalla mennä yksin” vastukset yhteen luokkaan ”En uskalla mennä yksin”- vastusten vähäisen määrän vuoksi. ”En osaa sanoa” vastukset olen merkinnyt puuttuviksi. Näin ollen tutkielmassani tarkastelen turvallisuuden tunnetta sillä, tuntevatko vastaajat olonsa ”Turvalliseksi”, ”Melko turvalliseksi” vai ”Turvattomaksi”. ”Turvallisen” ja ”Melko turvallisen” luokan yhdistäminen ei ollut järkevää, sillä useassa muuttujassa juuri ”Melko turvallinen”- luokka oli suurin. Koen myös, että sen luokan poistaminen olisi köyhdyttänyt tuloksia, sillä tuloksissa oli havaittavissa muutosta pois ”Turvallisesta” kohti ”Melko turvallista”, siis turvallisuuden tunteen heikkenemistä.

4.1 Yksilötason muuttajat

Seuraavassa kappaleessa tarkastelen yksilötason muuttujien vaikutusta turvallisuuteen. Tarkasteltavat muuttajat ovat koulutus, sukupuoli, yksilön sosiaaliset ongelmat, yksilön tyytyväisyys asuinalueensa fyysiseen ympäristöön, yksilön sosiaalinen aktiivisuus asuinalueella sekä yksilön asuintalo.

Ensin on kuitenkin syytä selvittää, kuinka turvalliseksi tamperelaiset tuntevat olonsa kokonaisuudessaan, ja onko turvallisuuden tuntemisessa tapahtunut muutosta vuosien 1997 ja 2001 välillä.

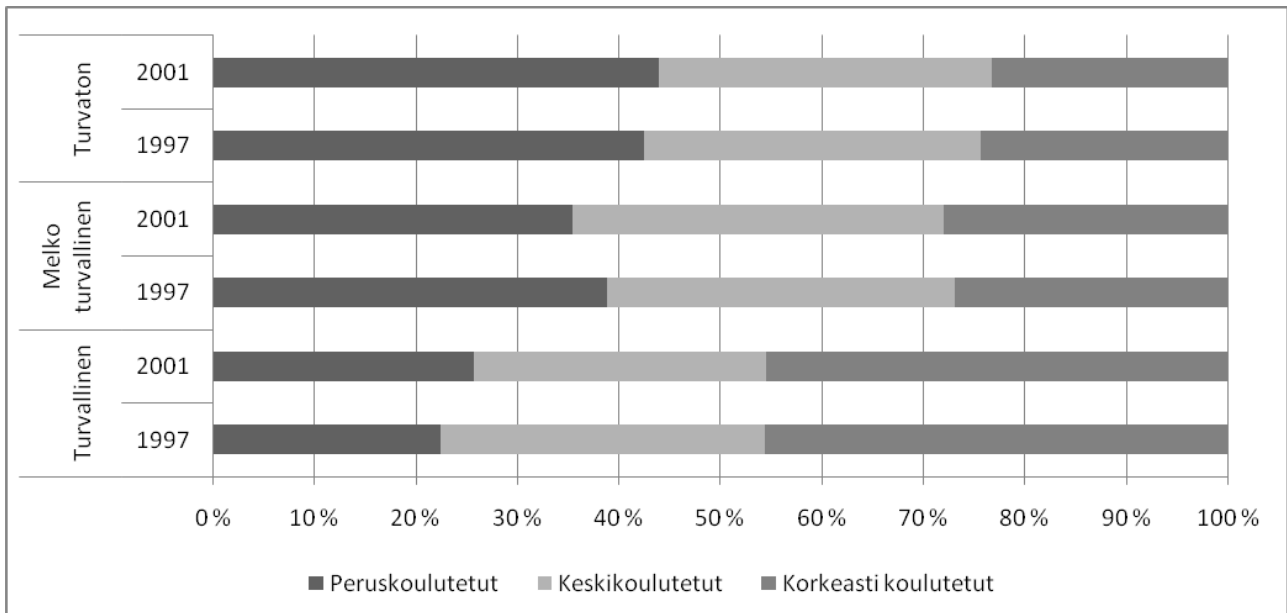
Tamperelaisten turvallisuus on pysynyt melko samana tarkasteluvuosien 1997 ja 2001 välillä. Vuonna 1997 tamperelaisista turvalliseksi olonsa tunsivat 34 prosenttia ja vuonna 2001 noin 33 prosenttia. Melko turvalliseksi olonsa taas tunsivat vuonna 1997 noin viisikymmentä prosenttia ja vuonna 2001 noin 51 prosenttia tamperelaisista. Pientä muutosta pois turvallisesta kohti melko turvallista oli siis havaittavissa, mutta muutos ei ole suuri. Turvattomuutta tunsivat molempina tarkasteluajankohtina noin 16 prosenttia tamperelaisista.

Taulukko 1. Turvallisuuden tunne Tampereella vuosina 1997 ja 2001

Vastaajan koulutusta oli kysymyslomakkeessa tiedusteltu kysymyksellä ”Millainen koulutus Teillä on?”. Vastausvaihtoehdot oli kysymyslomakkeessa jaettu kolmeen luokkaan; peruskeski- tai kansakoulu, ylioppilastutkinto tai ammatillinen koulutus sekä korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinto. Näitä luokkia olen käyttänyt myös omassa analyysissäni. Olen nimennyt luokat peruskoulutetuiksi, keskikoulutetuiksi ja korkeasti koulutetuiksi.

Koulutuksen vaikutus turvallisuuden tuntemiseen on selkeä. Mitä korkeammin koulutettu henkilö oli, sitä todennäköisemmin hän tunsii olonsa turvalliseksi. Korkeasti koulutettujen keskuudessa tunnettiin selkeästi enemmän turvallisuutta, kuin keski- tai peruskoulutettujen keskuudessa. Samoin korkeasti koulutettujen keskuudessa tunnettiin vähiten turvattomuutta. Eniten turvattomuutta ja vähiten turvallisuutta tunsivat peruskoulutuksen saaneet henkilöt. Tämä oli havaittavissa molempina vertailuvuosina. Vuonna 2001 ($p=,000$) verrattuna vuoteen 1997 ($p=,000$) korkea- ja keskiasteisesti koulutettujen turvallisuuden tunne oli kuitenkin jonkin verran vähentynyt, ja peruskoulutettujen keskuudessa sekä turvallisuus että turvattomuus olivat molemmat lisääntyneet. Edelleen erot olivat eri koulutusluokkien välillä selkeät sekä samansuuntaiset.

Taulukko 2. Koulutuksen vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

Kysymyslomakkeessa oli vastaajan ikää kysytty avoimella kysymyksellä ”Minkä ikäinen olette?”. Vastaukset oli aineistossa luokiteltu valmiiksi käyttämiini ikäluokkiin.

Vuonna 1997 ikäluokista vanhin tunsi selkeästi eniten turvattomuutta. Turvallisimmaksi itsensä tunsi 23-39-vuotiaat. Vuonna 2001 edelleen vanhin ikäluokka tunsi itsensä turvattommaksi ja turvattomuus heidän keskuudessa oli lisääntynyt. Turvattomuus oli noussut myös kahden nuorimman ikäluokan 18-29-vuotiaiden keskuudessa, muilla se oli laskenut. Turvallisimmaksi olonsa tunsi edelleen vuonna 2001 30-39-vuotiaat, ja heidän kohdallaan turvallisuuden tunteminen oli noussut. Vuonna 1997 turvallisiksi olonsa tunteneet 23-29-vuotiaat olivat nyt lisänneet turvattomuuttaan selkeästi. Vuoden 1997 aineistossa ikäluokka ei tässä tutkielmassa kuitenkaan selittänyt turvallisuuden tunnetta tilastollisesti merkitsevästi ($p=,090$). Vuonna 2001 ikäluokan selitysvoima oli noussut tilastollisesti merkitseväksi ($p=,000$).

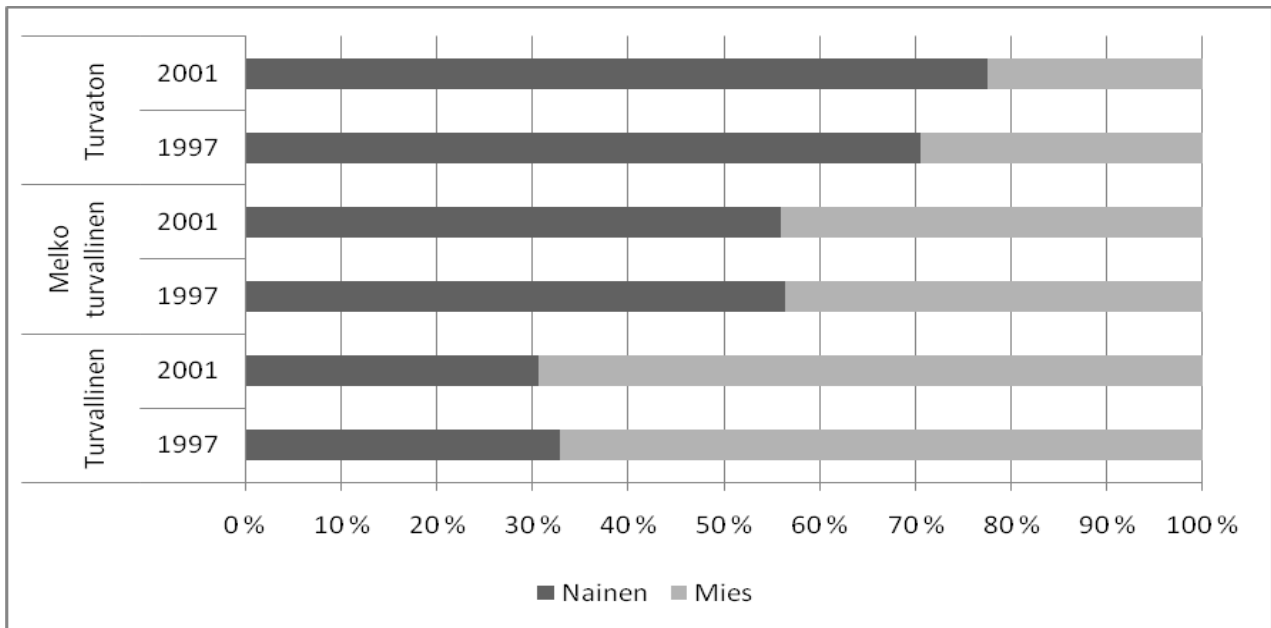
Ikäluokka	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
18-22	30,7 %	50,9 %	18,4 %	100 %
23-29	37,6 %	48,6 %	13,8 %	100 %
30-39	37,5 %	46,9 %	15,6 %	100 %
40-54	34,7 %	52,0 %	13,3 %	100 %
55-64	31,4 %	53,7 %	14,9 %	100 %
65-70	22,6 %	50,0 %	27,4 %	100 %

Taulukko 3. Ikäluokan vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 1997

Ikäluokka	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
18-22	37,4 %	42,9 %	19,8 %	100 %
23-29	25,3 %	55,4 %	19,3 %	100 %
30-39	40,4 %	45,5 %	14,1 %	100 %
40-54	34,8 %	54,8 %	10,5 %	100 %
55-64	34,2 %	53,4 %	12,4 %	100 %
65-70	19,2 %	49,5 %	31,3 %	100 %

Taulukko 4. Ikäluokan vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 2001

Sukupuolia verrattaessa nousi selkeästi esille miesten ja naisten välinen ero turvallisuuden tuntemisessa. Aineistoni mukaan miehet tunsivat selkeästi enemmän turvallisuutta kuin naiset, ja vastaavasti turvattomuutta miehet tunsivat selkeästi naisia vähemmän. Vertailtaessa vuosien 1997($p= ,000$) ja 2001 ($p= ,000$) muutoksia, tunsivat miehet edelleen enemmän turvallisuutta kuin naiset, ja ero oli jonkin verran kasvanut. Miehet tunsivat noin prosenttiyksikön verran enemmän turvallisuutta vuonna 2001 vuoteen 1997 verrattuna ja naiset noin kaksi prosenttiyksikköä vähemmän. Turvattomuuden tunteen kanssa tilanne oli samankaltainen: vertailuajankohtina miehillä turvattomuuden kokeminen oli vähentynyt reilulla kahdella prosenttiyksiköllä ja naisilla lisääntynyt reilulla yhdellä prosenttiyksiköllä.

Taulukko 5. Sukupuolen vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

Sosiaaliset ongelmat- muuttujan olen rakentanut summamuuttujalla, jonka olen muodostanut kymmenestä eri muuttujasta, jotka mielestäni kuvaavat haluttua asiaa. Kyselylomakkeessa asiaa on tiedusteltu vastaajalta kysymyksellä "Onko teillä tai jollakin perheenjäsenellänne ollut ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväisestä arkielämästä selviytymistä?" Summamuuttuja muodostuu seuraavista teemoista; työttömyys tai sen uhka (työttömyys, pitkäaikainen lomautus, työttömäksi joutumisen pelko), taloudelliset ongelmat (asunto ahdas tai puutteellinen, taloudellisia ongelmia, liian suuria lainoja hoidettavaksi, nälkä tai puute ruuasta), terveydelliset ongelmat (elämää vaikeuttava sairaus tai vamma, liiallista päihteiden käyttöä) sekä yksinäisyys. Muuttujan olen jakanut kolmeen luokkaan sen mukaan, onko vastaajalla joitain edellä mainittuja ongelmia "ei yhtään", "vähän sosiaalisia ongelmia" (1-2 ongelmaa) tai "paljon sosiaalisia ongelmia" (3-10 ongelmaa).

Vuonna 1997($p = ,004$) ne, joilla oli paljon sosiaalisia ongelmia, tunsivat olonsa turvattommaksi kuin ne, joilla sosiaalisia ongelmia oli vähän tai ei yhtään. Turvallisimmaksi olonsa tunsivat ne, joilla ei ollut yhtään sosiaalisia ongelmia. Sosiaalisten ongelmien voitiin siten katsoa selittävän selkeästi turvallisuuden kokemista vuonna 1997.

Vuoden 2001 aineistossa sosiaalisten ongelmien merkitys turvallisuuden tuntemiseen oli samansuuntainen, mutta nyt erot eri luokkien välillä ovat pienentyneet, ja nyt ne, joilla ei ollut sosiaalisia ongelmia, tunsivat turvallisuutta selkeästi vähemmän kuin vuonna 1997. Myös ero niiden välillä, joilla ei ollut sosiaalisia ongelmia, ja joilla niitä oli vähän, oli tasoittunut selkeästi, ja itse asiassa ne, joilla oli vähän sosiaalisia ongelmia, tunsivat olonsa turvallisemmaksi, kuin ne, joilla ongelmia ei ollut lainkaan. Vuonna 2001 siis vielä vähäiset sosiaaliset ongelmat eivät aiheuttaneet turvattomuutta siten, kuin vuonna 1997. Vuoden 2001 aineistossa turvallisuuden tunne ei kuitenkaan selittänyt turvallisuuden tunnetta tilastollisesti merkitsevästi ($p = ,116$).

	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
Ei sosiaalisia ongelmia	43,3 %	45,8 %	10,9 %	100 %
Vähän sosiaalisia ongelmia	34,4 %	51,6 %	14,0 %	100 %
Paljon sosiaalisia ongelmia	29,4 %	52,5 %	18,1 %	100 %

Taulukko 6. Sosiaalisten ongelmien vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 1997

	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
Ei sosiaalisia ongelmia	35,3 %	51,9 %	12,8 %	100 %
Vähän sosiaalisia ongelmia	37,2 %	46,5 %	16,3 %	100 %
Paljo sosiaalisia ongelmia	27,9 %	55,8 %	16,3 %	100 %

Taulukko 7. Sosiaalisten ongelmien vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 2001

Tyytyväisyyttä oman asuinalueen fyysiseen ympäristöön olen mitannut summamuuttujalla, jonka olen muodostanut muuttujista, jotka mielestäni mittaavat kyseessä olevaa asiaa. Summamuuttujan olen rakentanut kolmesta eri vastausvaihtoehdosta, jotka vastaavat kyselylomakkeen kysymykseen ”Jos ajattelette omaa asuinalueettanne, kuinka tyytyväinen

olette seuraaviin asioihin?”. Nämä vastausvaihtoehdot ovat ”Puistojen ja viheralueiden laatu”, ”Melu ja ilmansaasteet” sekä ”Asuinalueen teiden ja katujen hoito”.

Vuonna 1997 ne vastaajista, jotka olivat tyytymättömmimpiä asuinalueensa fyysisiin ominaisuuksiin, tunsivat olonsa myös selkeästi turvattommiksi. Turvallisuutta tunsivat eniten ne jotka ovat melko tyytyväisiä sekä ne jotka ovat tyytyväisiä. Tyytyväisyys asuinalueensa fyysisiin ominaisuuksiin ei vaikuttanut turvallisuuden tuntemiseen vuonna 1997 kuitenkaan tilastollisesti merkitsevästi ($p = ,113$).

Vuonna 2001 tyytyväisyyden selitysvoima oli tilastollisesti merkitsevä ($p = ,000$). Tuolloin ne vastaajista, jotka olivat tyytymättömmimpiä asuinalueensa fyysisiin ominaisuuksiin tunsivat olonsa myös turvattommiksi ja turvattomuuden tunne laski sen myötä, mitä tyytyväisempi vastaaja oli. Tyytyväisimmät tunsivat olonsa eniten turvalliseksi ja turvallisuuden tunteminen laski sen mukaan, mitä tyytymättömmämpi oli.

Verrattuna vuoteen 1997 vuonna 2001, oli turvattomuuden tunteminen tyytymättömien ja melko tyytyväisten keskuudessa lisääntynyt. Tyytyväisillä turvattomuuden tunteminen oli vähentynyt. Turvallisuuden tunteminen tyytymättömien ja melko tyytyväisten keskuudessa oli selkeästi laskenut. Tyytyväisten keskuudessa se oli lisääntynyt. Erot tyytyväisten sekä melko tyytyväisten ja tyytymättömien välillä olivat siten kasvaneet selkeästi. Tyytyväisyyteen vaikutti vuonna 2001 selkeästi se, oliko tyytyväinen alueensa fyysisiin ominaisuuksiin. Jo pienikin tyytymättömyys (melko tyytyväinen) vähensi turvallisuuden tuntemista.

	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
Tyytymätön	29,4 %	50,0 %	20,6 %	100 %
Melko tyytyväinen	35,6 %	48,5 %	15,9 %	100 %
Tyytyväinen	32,4 %	55,1 %	12,5 %	100 %

Taulukko 8. Fyysiseen ympäristöön tyytyväisyyden vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 1997

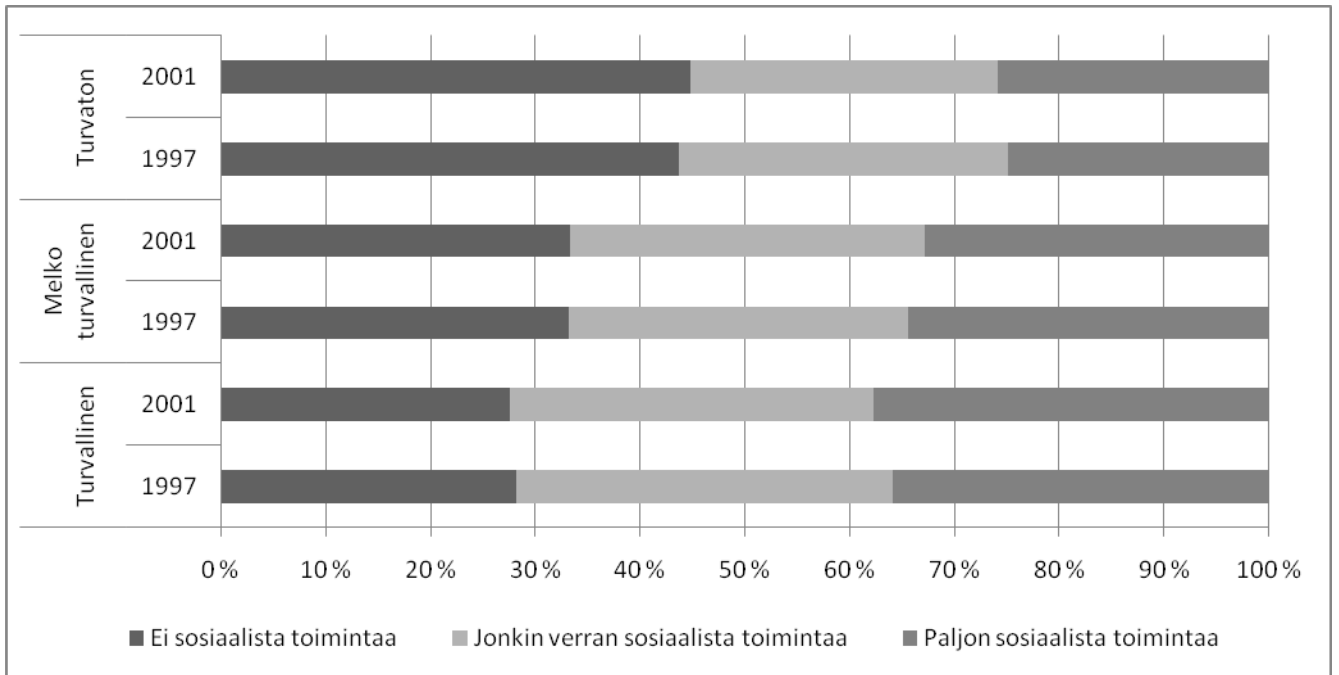
	Turvallinen	Melko turvallinen	Turvaton	Yht.
Tyytymätön	18,7 %	53,3 %	28,0 %	100 %
Melko tyytyväinen	30,0 %	52,9 %	17,1 %	100 %
Tyytyväinen	39,4 %	49,7 %	10,9 %	100 %

Taulukko 9. Fyysiseen ympäristöön tyytyväisyyden vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuonna 2001

Sosiaalisen toiminnan muuttujan olen rakentanut summamuuttujalla. Kyselylomakkeessa on vastaajalta kysytty ”Jos ajattelette arkielämääänne, miten seuraavat asiat ovat?” Vastausvaihtoehdoista summamuuttujaan olen valinnut seuraavat; ”Naapureiden kesken on paljon yhteistä toimintaa”, ”Olen vierailut naapureiden kotona edellisten 12 kuukauden aikana”, ”Luonani on vierailut naapureita edellisen 12 kuukauden aikana”, ”Saan naapureiltani apua tarvittaessa”, ”Olen osallistunut talkoisiin asuinalueellani edellisten 12 kuukauden aikana”, ”Osallistun asukas-/ omakotiyhdistyksen toimintaan”.

Vuonna 1997 ne, joilla ei ollut sosiaalista toimintaa omalla asuinalueellaan tunsivat turvattomuutta eniten ($p = ,025$). Ne, joilla oli jonkin verran sosiaalista toimintaa sekä ne, joilla sitä oli paljon tunsivat olonsa lähes yhtä turvalliseksi. Sosiaalinen toiminta asuinalueella toi siis turvallisuuden tunnetta. Turvallisuutta lisäsi jo se, että on edes jonkin verran sosiaalista toimintaa, ero paljon sosiaalisen toiminnan kanssa ei ollut suuri.

Verrattuna vuoteen 1997 vuonna 2001 ($p = ,017$) turvattomuuden tunne oli kaikilla luokilla pysynyt lähes samana, ja edelleen turvattomuutta koettiin eniten niiden keskuudessa, joilla ei ollut sosiaalista toimintaa omalla asuinalueellaan. Niillä, joilla oli paljon sosiaalista toimintaa asuinalueella, oli turvallisuuden tunne noussut hieman. Muilla se oli pysynyt melko samana. Sosiaalisen aktiivisuuden merkitys turvallisuuden tunteeseen oli siis noussut edellisestä vertailuajankohdasta.

Taulukko 10. Sosiaalisen toiminnan vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

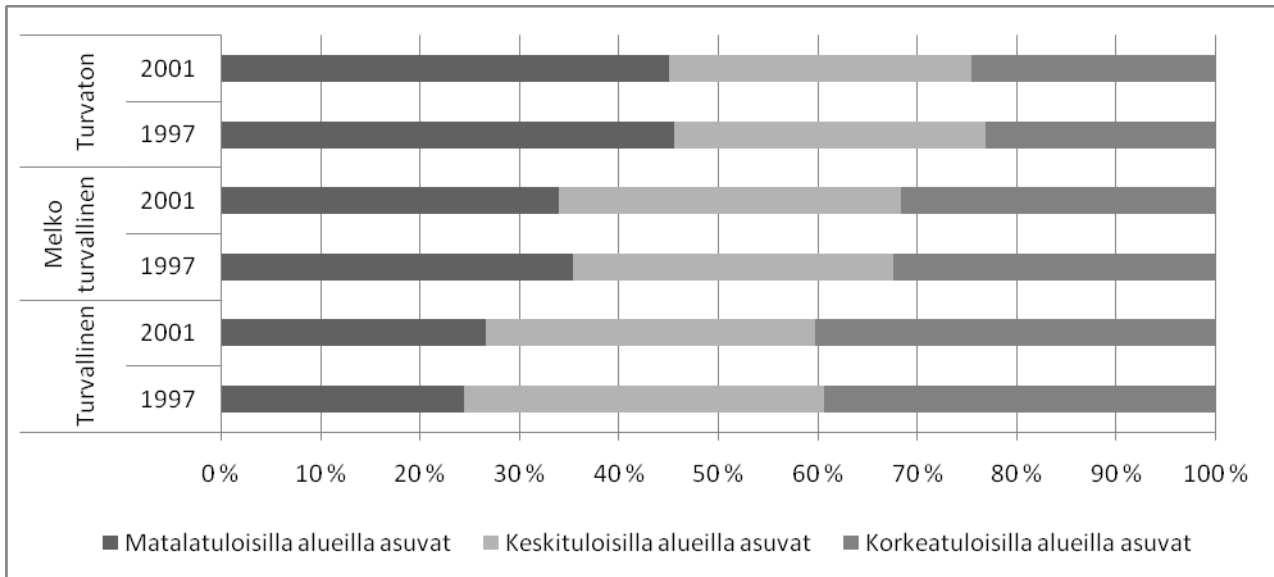
4.2 Aluetason muuttujat

Seuraavassa kappaleessa käyn läpi aluetason muuttujien vaikutusta turvallisuuden tuntemiseen. Tarkasteltavat muuttujat ovat asuinalueen tulotaso, asuinalueen talokanta sekä asuinalue.

Asuinalueet jaoin mediaanitulojen mukaan kolmeen eri luokkaan: hyvätuloisiin, keskituloisiin sekä huonotuloisiin asuinalueisiin kumulatiivisten prosenttimäärien mukaan siten, että jokaisesta luokasta tuli suurin piirtein samankokoinen. Aineistosta olisi ollut mahdollista jakaa asuinalueet myös akateemisesti koulutettujen tai työttömyysasteen mukaan. Päätin valita kuitenkin tulotason. Logan, Taylor-Gooby ja Reuterin (1992, 130) mukaan yksinkertaisin ja yleisin indikaattori hyvinvoinnille ja epätasa-arvolle on todellisten tulojen taso ja jako. Friedrichs (1998) mainitsee tulojen epätasa-arvoisuuden, koulutuksen epätasa-arvoisuuden ja syrjinnän lisäksi, olevan yksi olennainen tekijä sosiaalisen segregaaation kehittymisessä. Näistä kolmesta juuri tulojen epätasa-arvoisuudella hän näkee olevan suurimman vaikutuksen sosiaalisten ryhmien alueelliseen eriytymiseen. (Friedrichs 1998, 168.) Toisaalta tulotason voidaan katsoa kertovan sekä akateemisuusasteesta että työttömyysasteesta, sillä koulutuksen ja työtilanteen voidaan olettaa vaikuttavan tuloihin.

Aluetason tekijänä asuinalueen tulotason vaikutus turvallisuuden tuntemiseen on selkeä sekä vuoden 1997 ($p = ,000$) että vuoden 2001 ($p = ,000$) aineistoissa. Molempina vuosina asuinalueen tulotason noustessa myös turvallisuuden tunne selkeästi lisääntyi. Eri tuloalueiden erot toisiinsa nähden olivat selkeät niin turvallisuuden kuin turvattomuudenkin kokemisessa. Vertailuajankohtina korkeatuloisilla alueilla asuvilla turvallisuuden tuntemisessa ei ollut tapahtunut juurikaan muutosta. Keskituloisilla alueilla asuvilla turvallisuuden tunteminen oli laskenut ja matalatuloisilla alueilla turvallisuuden tunteminen oli noussut, mutta edelleen vuonna 2001 keskituloisilla alueilla turvallisuutta koettiin matalatuloisia alueita enemmän. Turvattomuuden tuntemisessa ei ollut tapahtunut juurikaan muutosta millään tuloalueella vertailuajankohtien välillä.

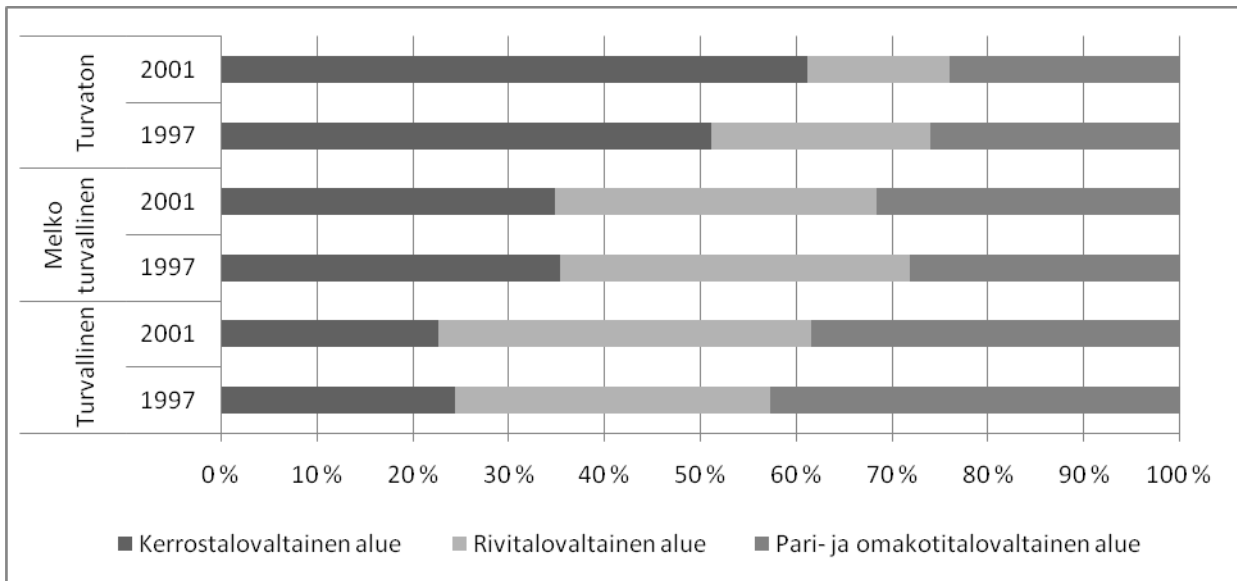
Turvallisuutta koettiin siis selkeästi eniten korkean tulotason asuinalueilla ja turvattomuutta matalan tulotason alueilla. Turvallisuuden tunne oli siis yhteydessä alueen tulotasoon.

Taulukko 11. Asuinalueen tulotason vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

Asuinalueen talokanta- muuttujan olen muodostanut agregaatio- menetelmällä, jonka avulla olen yhdistänyt asuinalue- muuttujan sekä talotyyppi- muuttujan keskenään niin, että on muodostunut muuttuja, joka kertoo kunkin asuinalueen keskiarvon mukaan sen, minkä tyyppistä talokantaa asuinalueella keskimäärin on. Asuinalueen talokannan ja turvallisuuden tunteen yhteyttä tarkastellessa voi huomata, että kerrostalovaltaisilla alueilla tunnettiin turvattomuutta selkeästi enemmän kuin muilla alueilla. Turvallisuutta tunnettiin selkeästi eniten pari- ja omakotitalovaltaisilla alueilla.

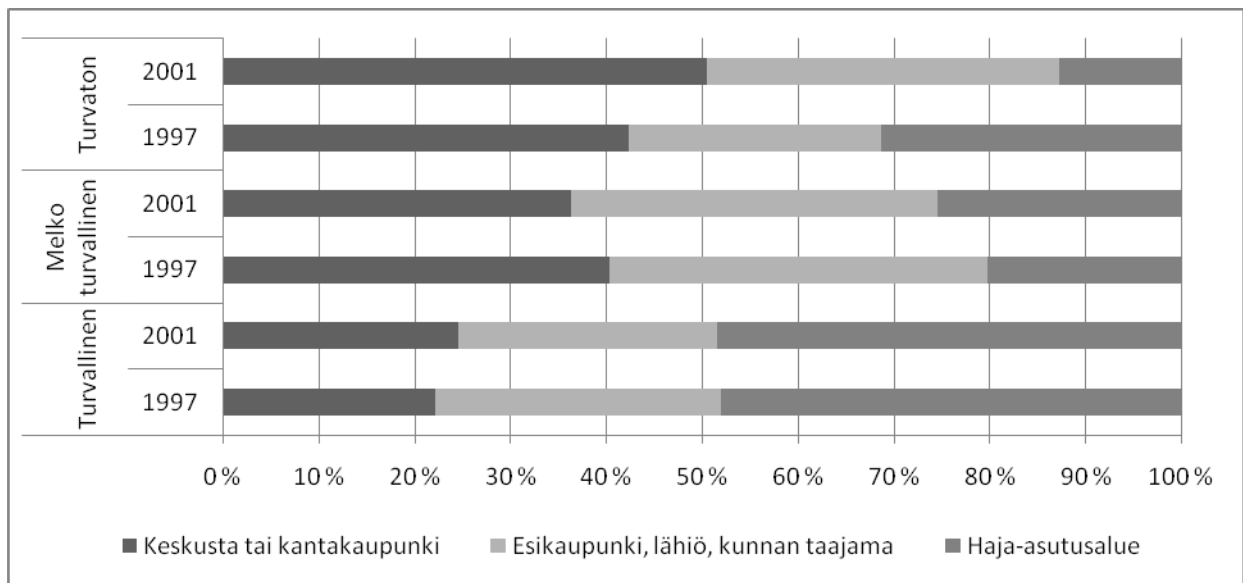
Verrattuna vuoteen 1997 ($p = ,000$) vuonna 2001 ($p = ,000$) pari- ja omakotitalovaltaisilla alueilla turvallisuuden tunteminen oli laskenut. Näin oli myös kerrostalovaltaisilla alueilla. Rivitaloalueilla turvallisuuden tunteminen oli lisääntynyt. Turvattomuus oli laskenut muilla paitsi kerrostalovaltaisilla alueilla. Edelleen kuitenkin kerrostalovaltaiset alueet olivat asukkaiden mielestä selkeästi turvattomimpia kuin muut alueet. Turvallisuutta koettiin nyt pari- ja omakotitalovaltaisilla alueilla, mutta myös rivitalovaltaisilla alueilla.

Taulukko 12. Asuinalueen talokannan vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

Asuinalueluokitusta kyselylomakkeessa tiedusteltiin kysymyksellä ”Mikä seuraavista parhaiten kuvaa asuinaluettanne?” Vastausvaihtoehtoina olivat ”kaupungin keskusta, kantakaupunki tai kunnan keskustaajama”, ”esikaupunki, lähiö tai kunnan muu taajama” sekä ”haja-asutusalue”. Olen tutkielmassani käyttänyt kyselylomakkeen kanssa samoja luokituksia.

Myös asuinalue vaikutti turvallisuuden tuntemiseen. Keskusta-asuminen toi turvattomuutta ja haja-asutusalueasuminen turvallisuutta. Verrattaessa vuoteen 1997 ($p = ,000$) vuonna 2001 ($p = ,018$) keskustoissa turvattomuuden tunne oli laskenut hieman. Haja-asutusalueilla turvattomuuden tunne oli laskenut erittäin selkeästi ja turvallisuus oli siirtynyt melko turvalliseen suuntaan. Samoin haja-asutusalueiden turvallisuuden tunne oli noussut. Vaikka keskusta-asumisen turvattomuus olikin laskenut jonkin verran ja turvallisuus lisääntynyt jonkin verran, niin silti ero esimerkiksi haja-asutusalueilla asuviin oli kasvanut.

Taulukko 13. Asuinalueen vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vuosina 1997 ja 2001

4.3 Alue sekä yksilötason muuttujat

Edellä olen tuonut esille turvallisuuden tunteeseen selkeästi vaikuttavia yksilöllisiä ja alueellisia tekijöitä sekä niitä muutoksia, joita on kahden eri tarkasteluvuoden välillä näissä tapahtunut. Mielenkiintoisten tulosten kannalta oli järkevä selvittää turvallisuuden tunteen muodostumiseen vaikuttavien tekijöitä ristiintaulukoimalla useampi kuin kaksi muuttujaa keskenään. Tässä kappaleessa käsittelen sitä, kuinka asuinalueen tuloluokkien vaikutus turvallisuuden tuntemiseen vaihtelee eri koulutusluokissa. Mielenkiintoista on selvittää, minkälaisen vastaajien keskuudessa turvallisuuden tunne on muuttunut ja mihin suuntaan. Tarkemmin ottaen olen seuraavilla kolmen muuttujan ristiintaulukoinneilla pyrkinyt selvittämään sitä, miten turvallisuuden tunteen ja asuinalueen tulotason välinen yhteys muuttuu vakioitaessa vastaajan koulutustaso.

Koulutuksen olen valinnut muuttujaksi sen nykyajan alueellista eriytymistä selittävän voiman vuoksi. Kortteinen, Lankinen ja Vaattovaara (2003, 29-31) ovat tarkastelleet pääkaupunkiseudun eriytymistä 1990-luvulla. He ovat tarkastelleet alueellisten työttömyys- sekä tuloerojen kehitystä sekä niiden taustaa. Kummassakin tapauksessa taustaa tutkittaessa esille nousi väestön koulutustausta. Koulutuksen esille nousua he

tulkitsevat siten, että informaatioalaan perustuva taloudellinen nousu on korostanut väestön koulutustason merkitystä. Koulutukseen liittyvät alueelliset erot ovat alkaneet entistä enemmän 1990-luvun aikana tuottaa alueellisia työttömyys- ja tuloeroja. Koulutukseen perustuva alueellinen erilaistuminen on heidän mukaansa ollut käynnissä jo ainakin kolmen viimeisen vuosikymmenen ajan. Heidän mukaansa koulutustaso erottaa ainakin pääkaupunkiseudulla alueita selvimmin toisistaan ja selkein alueellinen jako on erityisesti korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja muiden välillä. Tärkeänä he pitävät myös sitä, että pääkaupunkiseutua kuvatessa koulutus ja varallisuus eriytyivät eri ulottuvuuksille, joka poikkeaa vastaavista kansainvälisistä tuloksista. Alueita perinteisesti erottavien tekijöiden, kuten elämänvaihe ja varallisuus, rinnalle on siis noussut erillisenä koulutus, joka voidaan kuvata ainakin pääkaupunkiseudun eriytymisen rakentajaksi.

Vuoden 1997 aineistossa turvallisuuden ja turvattomuuden kokeminen selittyi tilastollisesti merkitsevästi matalasti koulutettujen ($p = ,002$) ja korkeasti koulutettujen ($p = ,030$) keskuudessa. Keskikoulutettujen keskuudessa turvallisuutta ja turvattomuutta ei voitu selittää tilastollisesti merkitsevästi ($p = ,129$),

Tarkasteltaessa vuoden 1997 aineistoa voitiin havaita, että turvallisuuden tunteminen lisääntyi selkeästi jokaisella tuloalueella vastaajan koulutustason mukaan matalasti koulutettujen ja korkeasti koulutettujen keskuudessa. Keskikoulutettujen keskuudessa turvallisuuden tuntemista ei voitu selittää alueen tulotasolla tilastollisesti merkitsevästi, vaikkakin vaikutus oli samansuuntainen kuin muilla koulutusluokilla.

Turvattomuuden kokeminen taasen laski matalatuloisilla alueilla asuttaessa koulutuksen noustessa selkeästi. Keskituloisilla alueilla asuttaessa suunta oli sama, vaikkakaan ei enää niin selkeä kuin matalatuloisilla alueilla asuttaessa. Korkeatuloisilla alueilla asuttaessa koulutuksella ei ollut enää niin suurta merkitystä turvattomuuden tunteelle, sillä esimerkiksi peruskoulutetut ja korkeasti koulutetut tunsivat turvattomuutta lähes saman verran. Tuloksista voitiin havaita myös, että mitä korkeammaksi koulutus nousi, sitä vähemmän asuinalueella oli merkitystä turvattomuuden kokemiseen. Tästä kertoi esimerkiksi se, että korkeasti koulutetut tunsivat sekä matalatuloisilla alueilla että korkeatuloisilla alueilla asuessaan olonsa lähes yhtä turvattomaksi. Korkeasti koulutetut

tunsivat kuitenkin turvallisuutta selkeästi sitä enemmän, mitä varakkaammalla alueella asuivat.

Koulutus	Alueen tulotaso	Melko			
		Turvallinen	turvallinen	Turvaton	Yht.
Peruskoulutetut	Matalatuloisilla alueilla asuvat	17,6 %	54,7 %	27,7 %	100,0 %
	Keskituloisilla alueilla asuvat	27,9 %	54,1 %	18,0 %	100,0 %
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	28,8 %	61,6 %	9,6 %	100,0 %
	Matalatuloisilla alueilla asuvat	28,4 %	52,7 %	18,9 %	100,0 %
Keskikoulutetut	Keskituloisilla alueilla asuvat	36,9 %	49,5 %	13,6 %	100,0 %
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	40,4 %	47,0 %	12,6 %	100,0 %
Korkeasti koulutetut	Matalatuloisilla alueilla asuvat	33,3 %	56,9 %	9,8 %	100,0 %
	Keskituloisilla alueilla asuvat	53,8 %	32,7 %	13,5 %	100,0 %
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	60,3 %	30,2 %	9,5 %	100,0 %

Taulukko 14. Asuinalueen tulotason vaikutus turvallisuuden tuntemiseen eri koulutusluokissa vuonna 1997

Vuoden 2001 aineistossa turvallisuuden ja turvattomuuden kokeminen selittyivät peruskoulutettujen ($p = ,011$) ja keskikoulutettujen ($p = ,014$) keskuudessa tilastollisesti merkitsevästi. Korkeasti koulutettujen keskuudessa turvallisuutta ja turvattomuutta ei voitu selittää tilastollisesti merkitsevästi ($p = ,357$).

Vuoden 2001 aineistoa tarkasteltaessa voitiin havaita, että turvallisuus nousi selkeästi jokaisella tuloalueella koulutuksen noustessa. Korkeasti koulutetuilla alueen tulotasolla ei

kuitenkaan siis ollut enää tilastollista merkitsevyyttä turvallisuuden tuntemiseen. Turvattomuus laski matalatuloisilla alueilla asuttaessa koulutuksen mukaan selkeästi.

Keskituloisilla alueilla asuttaessa suunta oli sama. Korkeatuloisilla alueilla asuttaessa koulutuksella ei näytänyt olevan enää niin suurta merkitystä turvattomuuden tunteelle, sillä niin keskikoulutetut kuin peruskoulutetutkin tunsivat olonsa vähemmän turvattomaksi kuin korkeasti koulutetut. Korkeasti koulutettujen keskuudessa ei tuloksella ollut tilastollista merkitsevyyttä.

Koulutus	Alueen tulotaso	Melko			Turvaton	Yht.
		Turvallinen	turvallinen			
Peruskoulutetut	Matalatuloisilla alueilla asuvat	18,4 %	52,5 %	29,1 %	100,0 %	
	Keskituloisilla alueilla asuvat	26,4 %	55,7 %	17,9 %	100,0 %	
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	37,0 %	50,0 %	13,0 %	100,0 %	
	Matalatuloisilla alueilla asuvat	23,3 %	56,7 %	20,0 %	100,0 %	
Keskikoulutetut	Keskituloisilla alueilla asuvat	28,0 %	55,3 %	16,7 %	100,0 %	
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	38,6 %	51,2 %	10,2 %	100,0 %	
Korkeasti koulutetut	Matalatuloisilla alueilla asuvat	47,0 %	39,4 %	13,6 %	100,0 %	
	Keskituloisilla alueilla asuvat	48,9 %	45,4 %	5,7 %	100,0 %	
	Korkeatuloisilla alueilla asuvat	48,5 %	36,8 %	14,7 %	100,0 %	

Taulukko 15. Asuinalueen tulotason vaikutus turvallisuuden tuntemiseen eri koulutusluokissa vuonna 2001

Muutos turvallisuuden tunteessa vuoteen 1997 verrattuna oli se, että korkeatuloisilla alueilla turvallisuuden tunne oli laskenut kaikilla muilla koulutustasoilla paitsi peruskoulutetuilla, korkeasti koulutetuilla lasku on ollut selkeää. Keskituloisilla alueilla turvallisuus oli laskenut kaikilla koulutustasoilla. Matalatuloisilla alueilla vain keskikoulutetuilla turvallisuuden tunne oli laskenut, muilla se oli noussut.

Korkean koulutustaustan merkitys näyttäisi korostuneen erityisesti matalatuloisilla alueilla asuttaessa turvallisuutta lisäävänä tekijänä, sillä näillä alueilla korkeasti koulutettujen turvallisuuden tunne oli noussut selkeästi. Muilla tuloalueilla korkeasti koulutettujen turvallisuuden tunne oli taasen laskenut selkeästi. Peruskoulutetuilla muutos oli selkein korkeatuloisilla alueilla asuvien keskuudessa niin, että heidän turvallisuutensa oli noussut myös selkeästi. Peruskoulutettujen keskuudessa siis asuinalueen merkitys turvallisuuden tuojana oli noussut.

Muutos turvattomuuden tunteessa vuoteen 1997 verrattuna oli se, että vuonna 2001 matalatuloisilla alueilla turvattomuuden kokeminen oli noussut kaikilla koulutusluokilla, erityisesti korkeasti koulutetuilla. Keskituloisilla alueilla keskikoulutetuilla turvattomuuden kokeminen oli noussut ja korkeakoulutetuilla laskenut paljon, peruskoulutetuilla se oli pysynyt samana. Korkeatuloisilla alueilla peruskoulutetuilla ja korkeasti koulutetuilla turvattomuuden kokeminen oli noussut selkeästi ja keskikoulutetuilla laskenut.

Matalatuloisilla alueilla turvattomuus siis lisääntyi kaikilla koulutusryhmillä, erityisesti korkeasti koulutetuilla. Korkeatuloisilla alueilla ei koulutuksella näyttänyt olevan suurta merkitystä turvattomuuden kokemiseen, sillä nousua oli tapahtunut sekä peruskoulutetuilla ja korkeasti koulutetuilla.

Yhteenvetona voi sanoa, että mitä korkeammaksi koulutus nousi, sitä vähemmän asuinalueella oli merkitystä turvattomuuden kokemiseen. Tästä kertoi esimerkiksi se, että korkeasti koulutetut tunsivat sekä matalatuloisilla alueilla että korkeatuloisilla alueilla asuessaan olonsa lähes yhtä turvattomaksi ja turvattomuus oli heidän keskuudessaan noussut tarkasteluvuosien välillä.

Korkeasti koulutetut tunsivat aiemmin turvallisuutta sitä enemmän, mitä varakkaammalla alueella asuivat. Tämä asuinalueiden välinen ero oli kuitenkin kaventunut tarkasteluajankohtana selkeästi ja erot olivat nyt asuinalueiden välillä hyvin pienet. Korkeasti koulutettujen turvallisuus oli kokonaisuudessaan laskenut ja alueelliset erot eivät enää vaikuttaneet heidän keskuudessaan turvallisuuden kokemiseen, vaan enemmän sitä selitti koulutus.

Korkeasti koulutettujen keskuudessa alueella ei ollut enää vuonna 2001 niin suurta merkitystä turvattomuuden kokemiselle kuin aiemmin, vaan tällöin vaikutti enemmän henkilön oma koulutustausta. Korkeasti koulutettujen joukossa ei ollut tilastollisesti merkittävää eroa sen mukaan, millaisella tuloalueella he asuivat.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tamperelaisten omalla asuinalueellaan kokema turvattomuus sekä turvattomuudesta seuraava hyvinvoinnin heikkeneminen ei ole laaja ongelma, sillä pääasiassa tamperelaiset tuntevat olonsa turvalliseksi tai melko turvalliseksi. Turvattomuus ei ole myöskään tarkastelemieni ajankohtien aikana kasvanut ongelma. Tämän tuloksen mukaan Tampere on selkeästi turvallisempi kaupunki asua, kuin esimerkiksi pääkaupunkiseutu, sillä Kääriäisen (2002) tutkimuksen mukaan turvattomuuden tunne oli siellä selkeästi yleisempää kuin Tampereella, ja kokonaisuudessaan turvattomuus oli pääkaupunkiseudulla myös lisääntynyt.

Turvattomuus ja turvallisuus ovat sekä yksilöllisiä tilanteita että liittyvät elämisen ehtoihin ja elämäkokemuksiin. Ne ovat kiinteästi yhteydessä kokijan sukupuoleen, ikään, elämänvaiheeseen, sosioekonomiseen asemaan, toimeentuloon ja lapsuuden kokemuksiin. (Niemelä ym. 1997.) Siksi onkin hedelmällistä selvittää yleisen turvallisuuden lisäksi tarkemmin niitä tekijöitä, jotka turvallisuuden tuntemiseen vaikuttavat. Omassa tutkielmassani sukupuolen ja iän yhteys turvallisuuden tuntemiseen tuli esille samansuuntaisena kuin aiemmissakin tutkimuksissa (ks. esim. Setälä 1997; Laakkonen & Mustikkamäki 2000).

Myös koulutustaustan nähtiin omassa tutkielmassani vaikuttavan turvallisuuden kokemiseen selkeästi niin, että koulutuksen lisääntyminen toi turvallisuutta. Vuoteen 2001 mennessä korkea- ja keskikoulutuksen saaneiden keskuudessa koulutuksen vaikutus turvallisuuden tuojana heidän keskuudessa oli kuitenkin heikentynyt. Peruskoulutettujen keskuudessa sekä turvallisuus että turvattomuus olivat molemmat lisääntyneet. Myös muissa tutkimuksissa yksilön koulutustason on osoitettu olevan yhteydessä siihen, miten hän tuntee turvallisuutta (ks. esim. Balwigin 1990; Kääriäinen 2002). Aina yhteyttä ei kuitenkaan ole havaittu olevan (ks. Jääskeläinen ym.2001).

Turvallisuuden tunteen väheneminen juuri koulutettujen keskuudessa on huolestuttava suunta erityisesti, kun sitä tarkastellaan segregaatiokehityksen taustaa vasten. Koulutettujen mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä sekä yhteiskunnan tilanteeseen ovat suuremmat kuin alemmilla koulutusluokilla. Turvallisuuden tunteen heikkeneminen

saattaa aiheuttaa muuttoliikettä pois turvattomiksi koetuilta asuinalueilta ja turvattomuutta aiheuttavien tekijöiden rajaamista pois omalta asuinalueelta. Samalla turvattomille asuinalueille jääneiden asukkaiden turvattomuus lisääntyy saaden aikaan sosiaalista vetäytymistä ja syrjäytymistä sekä alueen eriytymistä. (ks. esim. Kääriäinen 2002.) Näin asuinalueiden segregoituminen on mahdollista myös Tampereella.

Omassa tutkielmassani myös sosiaalinen toiminta asuinalueella näytti vaikuttavan turvallisuuden kokemiseen, ja sosiaalisen aktiivisuuden merkitys turvallisuuden tuntemiseen oli noussut vertailuajankohtana. Aiemmissä tutkimuksissa on saatu samansuuntaisia tuloksia siitä, että sosiaalisten suhteiden ja verkostojen merkitys turvallisuuden tuntemiseen on suuri, ja että sosiaalinen eristyneisyys vaikuttaa pelkoon sitä lisäävästi (ks. esim. Balvig 1990; Jääskeläisen ym. 2002).

Omassa tutkielmassani molempina tarkasteluvuosina sosioekonomisesti heikoilla asuinalueilla, eli alhaisen tuloluokan alueilla asuvien keskuudessa, tunnettiin turvallisuutta selkeästi vähemmän ja turvattomuutta enemmän. Korkeatuloisilla asuinalueilla asuvien keskuudessa tilanne oli päinvastainen. Asuinalueen sosioekonominen asema vaikutti siis selkeästi asukkaan kokemaan turvallisuuteen myös omassa tutkielmassani. Alueiden eriytyminen alueen tulotason mukaan on siis selkeä Tampereella. Vastaavanlaista turvattomuuden tunteen ja asuinalueen sosioekonomisen koostumuksen yhteen kytkeytymistä on ollut havaittavissa muidenkin tutkimusten tulosten perusteella (esim. Kääriäinen 1987; Kääriäinen 2002). Tampereella ei kuitenkaan ole tarkasteleminani ajankohtina ollut havaittavissa sellaista voimakasta eriytymiskehitystä, kuin mitä pääkaupunkiseudulla on havaittu olevan (vrt. Kääriäinen 2002; Kortteinen, Tuominen & Vaattovaara 2001).

Turvallisuuden tunteen ja asuinalueen tulotason yhteys saattaa olla seurausta siitä, että matalan tulotason alueilla asukkailla on erilaisia sosiaalisia ongelmia, jotka voivat aiheuttaa elämän hallinnan puutetta ja siitä seuraavaa turvattomuuden kokemista. Tämä kävi ilmi tutkimustuloksessani liittyen turvallisuuden tunteen ja sosiaalisten ongelmien väliseen yhteyteen. Myös muissa tutkimuksissa on havaittu yksilön vaikuttamismahdollisuuksien vaikuttavan pelkoon (ks. esim. Bannister&Fyfe 2001). Matalan tulotason alueilla saattaa myös ympäristössä olla havaittavissa seikkoja, jotka

aiheuttavat turvattomuuden tunnetta tai jotka ovat aiheuttaneet omakohtaisia kokemuksia esimerkiksi rikollisuudesta (ks. esim. Kortteinen, Tuominen & Vaattovaara 2001).

Myös fyysisellä ympäristöllä näytti tutkimuksessani olevan selkeä yhteys turvallisuuden tuntemiseen. Tutkimustulosteni mukaan tyytyväisyys asuinalueen fyysisiin ominaisuuksiin vaikuttaa selkeästi turvallisuuden tuntemiseen. Tyytyväisimmät tuntevat myös turvallisuutta eniten. Erona vuoteen 1997 vuonna 2001 jo pienikin tyytyväisyyden väheneminen vähensi myös turvallisuuden tuntemista.

Myös asuinalueen talokannalla ja asuinalueella näytti olevan merkitystä turvallisuuden tuntemiseen. Kerrostalovaltaisilla alueilla tunnettiin turvattomuutta selkeästi enemmän kuin muilla alueilla ja turvallisuutta tunnettiin selkeästi eniten pari- ja omakotitalovaltaisilla alueilla. Pari- ja omakotitalovaltaisilla sekä kerrostalovaltaisilla alueilla turvallisuuden tunteminen on laskenut, rivitalovaltaisilla alueilla se oli lisääntynyt. Turvattomuus taasen oli laskenut muilla paitsi kerrostalovaltaisilla alueilla. Asuinalueen todettiin vaikuttavan turvallisuuden tuntemiseen niin, että keskusta-asuminen tuo turvattomuutta ja haja-asutusalueasuminen turvallisuutta. Vaikka keskusta-asumisen turvattomuus olikin laskenut jonkin verran ja turvallisuus lisääntynyt jonkin verran, niin silti ero esimerkiksi haja-asutusalueilla asuviin oli kasvanut.

Myös on aiemmissa tutkimuksissa turvattomuutta ja pelkoa on selitetty fyysisen ympäristön sekä sen tulkinnan kautta mitä yksilö sille antaa (Bannister ja Fyfe 2001). Rakennetulla ympäristöllä on todettu olevan suuri vaikutus asukkaiden turvallisuuden tuntemiseen (ks. Jääskeläinen ym. 2002; Laakkonen & Mustikkamäki 2000). Tyytymättömyys asuinalueen fyysisiin ominaisuuksiin saattaa kertoa siitä, että ympäristö ei tarjoa asukkaalle miellyttävää ympäristöä eikä tue inhimillisiä kokemuksia. Kaupunkeja ja niiden moninaisuutta ei nähdä enää rikkautena, vaan niiden ominaisuudet nähdään vaarana ja uhkana. Kaupunkien katsotaan pelkällä olemuksellaan aiheuttavan turvattomuuden tunnetta. (Bannister & Fyfe 2001.)

Turvattomuutta tuovilla asuinalueilla saattaa olla fyysisessä ympäristössä tekijöitä, jotka aiheuttavat turvallisuuden tunteen heikkenemistä. Kiinnittämällä huomiota suunnittelussa asuinalueiden viihtyisyyteen ja siisteyteen voidaan saada aikaan asuinalueita, joissa

alueen fyysiset ominaisuudet eivät leimaisi aluetta huono-osaiseksi ja vaikuttaisi näin sen asukaskannan kehitykseen sekä alueen negatiiviseen eriytymiseen.

Kuten jo aiemmin on todettu, vaikuttaa koulutus turvallisuuden tuntemiseen selkeästi tamperelaisten keskuudessa. Mielenkiintoista on nyt tarkastella sitä, millaisena koulutuksen vaikutus näyttäytyy erilaisilla tuloalueilla asuttaessa.

Koulutuksen merkitys näyttäisi korostuneen erityisesti matalatuloisilla alueilla asuttaessa turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Peruskoulutettujen keskuudessa taasen asuinalueen tulotason merkitys turvallisuuden tuojana on noussut ja turvattomuuskin on yleisintä niiden peruskoulutettujen keskuudessa, jotka asuvat matalatuloisilla alueilla. Korkeasti koulutetut ovat tunteneet aiemmin turvallisuutta sitä enemmän, mitä varakkaammalla alueella asuvat. Tämä asuinalueiden välinen ero on kuitenkin kaventunut tarkasteluajankohtana selkeästi. Alueen tulotason vaikutus turvallisuuden tuntemiseen ei korkeasti koulutetuilla ole enää niin suuri.

Turvattomuuden tunnetta tarkasteltaessa havaittiin, että matalatuloisilla alueilla turvattomuus on lisääntynyt kaikissa koulutusluokissa, mutta erityisesti korkeasti koulutettujen keskuudessa. Tämä on samansuuntainen tulos kuin pääkaupunkiseudun kehitystä selvittäneessä tutkimuksessa (ks. Kääriäinen 2002), joskaan muutos ei ollut yhtä selkeä. Seuraako tästä se, että ne, joilla on mahdollisuus muuttaa, muuttavat pois turvattomuutta tuovilta asuinalueilta ja rajaavat turvattomuutta tuovat tekijät pois asuinalueeltaan saaden näin aikaan alueiden selkeää negatiivista eriytymistä, segregaatiota?

Korkeatuloisilla alueilla ei koulutuksella näkyisi olevan suurta merkitystä turvattomuuden kokemiseen, sillä nousua on tapahtunut sekä peruskoulutetuilla että korkeasti koulutetuilla. Merkitseekö korkeatuloisilla alueilla asuttaessa enemmän mahdollisesti alue, jolla asutaan? Onko asuinalue esimerkiksi fyysisiltä ominaisuuksiltaan tai maineeltaan sellainen, että siellä voi tuntea olonsa vähemmän turvattomaksi? Seuraako tästä se, että ne, joilla on mahdollisuus vaikuttaa omiin ja yhteiskunnan asioihin alkavat eriyttämään asuinalueitaan selkeämmin rajaamalla pelkoa aiheuttavat tekijät, kuten vähemmän

koulutetut, pienituloiset, syrjäytyneet ulos, jotta voisivat itse tuntea turvattomuutta jatkossa vähemmän?

Yhteenvetona voi sanoa, että mitä korkeammaksi koulutus nousee, sitä vähemmän asuinalueella on merkitystä turvattomuuden kokemiseen. Tästä kertoo esimerkiksi se, että korkeasti koulutetut tuntevat sekä matalatuloisilla alueilla että korkeatuloisilla alueilla asuessaan olonsa lähes yhtä paljon turvattomuutta ja turvattomuus on heidän keskuudessaan noussut tarkasteluvuosien välillä. Vuoden 2001 aineistossa korkeasti koulutettujen joukossa ei myöskään ollut tilastollisesti merkittävää eroa sen mukaan millaisella tuloalueella he asuvat. Heidän keskuudessaan turvallisuuden tuntemista selitti jokin toinen tekijä asuinalueen sijaan.

Pääkaupunkiseudulla alueiden eriytyminen on käynnissä ja sen on todettu tuottavan uudenlaista sosioekonomista rakennetta. Väestön hyvinvoinnissa on havaittu olevan selkeitä eroja alueittain. (ks. Kortteinen, Tuominen ja Vaattovaara 2001.) Turvattomuuden on havaittu olevan yleisempää niillä suuren työttömyyden alueen asukkailla, joilla itselläänkin oli sosiaalisia ongelmia tai olivat vähän koulutettuja. Kasvua pelon tuntemisessa oli havaittavissa eniten niiden suuren työttömyyden alueen asukkaiden keskuudessa, joilla ei itsellään ollut sosiaalisia ongelmia, tai jotka olivat paremmin koulutettuja. (ks. Kääriäinen 2002.)

Oman tutkielmani pohjalta Tampereella ei voida sanoa olevan havaittavissa yhtä selkeää alueellista eriytymistä, kuin mitä on havaittu olevan pääkaupunkiseudulla sekä muualla Euroopassa. Turvallisuuden ja turvattomuuden tunteeseen reagoimisen seurauksena eriytymistä esimerkiksi koulutusluokittain on kuitenkin havaittavissa ja vaarana on, että eriytyminen kasvaa edelleen aiheuttaen asuinalueiden segregoitumista.

5.1 Tutkielmani yhteiskunnallinen merkitys

Hyvinvoinnin yksi keskeinen tekijä on todettu olevan turvallisuuden tunne. Tästä syystä on tärkeää selvittää, kuinka hyvinvointi turvallisuuden tunteen muodossa jakautuu kaupungin asukkaiden kesken. Tärkeää on myös selvittää turvallisuuden tunteen ja sen kehityksen vaikutukset asuinalueiden erilaistumisprosessiin. Hyvinvoinnin tasapuolinen jakautuminen erilaisten ihmisten sekä eri asuinalueiden kesken suojaa kaupunkia ei-toivottavalta alueelliselta segregoitumiselta. Tässä prosessissa sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä on suuri merkitys.

Tampereella turvallisuuden tunteella mitattu hyvinvointi ei ole jakautunut vielä alueellisesti yhtä selkeästi kuin pääkaupunkiseudulla tai muualla Euroopassa. Tamperelaisten asuinalueiden segregoitumisen vaara on kuitenkin olemassa, kuten tutkimustulokseni osoittivat. Sosiaalipoliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa segregaatiokehityksen kulkuun niin, että alueellinen kehitys tukee jatkossa asukkaiden ja asuinalueiden hyvinvointia. Erilaisilla sosiaalipoliittisilla toimilla on mahdollisuus muuttaa niitä omassa tutkielmassanikin esille tulleita kehityssuuntia, jotka ovat hyvinvoinnin tasapuolisen jakautumisen esteenä.

Tutkielmassa käyttämäni aineistot ajoittuvat vuosituhannen vaihteeseen ja ovat useita vuosia vanhoja. Uudempia aineistoja analysoimalla olisi voinut saada toisenlaisia tuloksia turvallisuuden tunteen muutoksesta muun muassa yhteiskunnallisten kehityksen ja mediassa viime vuosina esillä olleiden väkivaltaisten tapahtumien seurauksena. Edelleen olisikin mielenkiintoista selvittää turvallisuuden tunteen kehityssuuntaa pidemmällä aikavälillä Tampereella.

Jatkossa tulisi yhteiskunnan tasolla sosiaalipoliittisin ratkaisuin kiinnittää huomiota niin syrjäytymiseen ja hyvinvoinnin tasapuolisempaan jakautumiseen, kuin asuinalueiden fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kehittämiseen. Tutkielmani tulosten perusteella yksilötason ja aluetason tekijät vaikuttavat turvallisuuden tuntemiseen. Nämä tekijät huomioiden on Tampereella mahdollista estää asuinalueiden segregoituminen, josta jo nyt on havaittavissa selkeitä viitteitä.

Tampere on yksi Suomen suurimmista kaupunkikeskuksista. Ilman yhteiskunnallisia toimenpiteitä myös Tampereen alueellisen kehityksen suunta saattaa johtaa segregoitumiseen. Tutkielmani tulosten tyyppisiä paikallisesta turvallisuuden tunteesta sekä sen kehityksestä kertovia tutkimustuloksia tulisikin hyödyntää uusien asuinalueiden suunnittelussa sekä vanhojen asuinalueiden alueellisen kehityssuunnan ohjaamisessa turvalliseen ja kuntalaisten hyvinvointia tukevaan suuntaan.

6 LÄHTEET

Aaltonen, R., Lahdenranta, M. & Kääriäinen, J. (2001) Kerrostalopihat asukkaiden silmin. Teoksessa: Kääriäinen, J. & Lehtinen, J. (toim.) Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä. Asukasbarometri 1998 aineiston perusteella. Ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. Suomen ympäristö 461. Helsinki: Edita.

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. (1994) Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY, Juva.

Allardt, E. (1976) Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY, Porvoo.

Allardt, E. (1992) Helsinki sosiaalisena yhteisönä. Teoksessa: Karisto, A. & Holstila, E. (toim.) Helsinki avoin kaupunki. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki.

Andersson, R. (2001) Spaces of socialization and social network competition: A study of neighbourhood effects in Stockholm, Sweden. Teoksessa: Andersen, H.T. & Kempen, R. (toim.) Governing European cities. Social fragmentation, social exclusion and urban governance. Ashgate Publishing Limited, Hampshire.

Aura, S. (1974) Asuinympäristö ja yksilö. Selvitys kontekstuaalianalyysin käyttömahdollisuuksista asuinympäristön suunnittelussa. Tampereen yliopisto. Aluetieteen laitos. Tutkimuksia, 19.

Aura, S. (1982) Huomispäivän kaupunki. Rakennuskirja, Helsinki.

Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. (1997) Ympäristöpsykologian perusteet. WSOY, Porvoo.

Auvinen, R. (1980) Asuminen ja ihmisen kasvu. Tutkimus asumisesta ihmisen kasvutekijänä. Yhdyskuntasuunnittelun jatkokoulutuskeskus. Espoo, 1981.

Balvig, F. (1990) Fear of crime in Scandinavia – New Reality, New theory? Teoksessa: Snare, A. (toim.) Criminal violence in Scandinavia: Selected topics. Norwegian university press, Oslo.

Bannister, J. & Fyfe, N. (2001) Fear and the city. Urban studies 2001, vol. 38, 5/6.

Boal, F. W. (1998) Exclusion and inclusion: segregation and deprivation in Belfast. Teoksessa Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Elinympäristön seurannan kehittäminen. Työryhmän raportti (2002). Ympäristöministeriö, Alueiden käytön osasto. Helsinki.

Fassbinder, H. (1997) Asunnontuotannon tulevaisuus: erilaistaminen. Teoksessa: Taipale K. & Schulman H. (toim.) Koti Helsingissä. Uraanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Friedrichs, J. (1998) Social inequality, segregation and urban conflict. The case of Hamburg. Teoksessa: Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Hamnett, C. (1998) Social polarisation, economic restructuring and welfare regimes. Teoksessa: Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Heikkilä, T. (1998) Tilastollinen tutkimus. Edita, Helsinki.

Heiskanen, M. (2002) Väkivalta, pelko, turvattomuus. Surveytutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen. Tilastokeskus, tutkimuksia 236. Helsinki.

Helenius, L. (1999) Mielikuva ja symboliikka kaupunkikuvan muodostajina. Teoksessa:

Siirilä, S. (toim.) Kaupunkipolitiikan aika. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos, Tiedonantoja 41/1999.

Ilmonen, M. (1997) Viisi näkökulmaa alueiden erilaistumiseen. Teoksessa : Ilmonen, M. (toim.) Mitä osoite osoittaa? Asuinalueiden erilaistuminen Helsingin seudulla. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B 1997:2.

Jallinoja, R. (1997) Asumisen tavat ja tyylit. Teoksessa: Taipale K. & Schulman H. (toim.) Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Jääskeläinen, K., Kääriäinen, J., Miettinen, H. & Peltoniemi, A. (2001) Turvattomuuden kokeminen asuinalueella. Teoksessa: Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä. Asukasbarometrin 1998 aineiston perusteella. Ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. Suomen ympäristö 461. Edita, Helsinki.

Karisto, A. & Tuominen, M. (1993) Kirjoituksia kaupunkipelosta. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1993: 8. Helsinki.

Kaufman, J.L. (1998) Chicago: segregation and the new urban poverty. Teoksessa Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Kesteloot, C. (1998) The geography of deprivation in Brussels and local development strategies. Teoksessa Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities Routledge, London.

Korander, T. (2000) Turvallisuus rikollisuuden ja sen pelon vastakohtana. Teoksessa: Niemelä Pauli & Lahikainen Anja Riitta (toim.) Inhimillinen turvallisuus. Vastapaino, Tampere

Kortteinen, M. & Vaattovaara, M. (1999) Huono-osaisuus pääkaupunkiseudulla 1980- ja 1990-luvuilla- käännekohta kaupunkiseudun kehityksessä? Terra (1999) 111:3, 133- 145.

Kortteinen, M., Tuominen, M., Vaattovaara, M. (2001) Helsingin sosiaalimaantieteellinen rakenne ja pahoinpitelyrikollisuus. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 4.

Kortteinen, M., Vaattovaara, M. & Lankinen, M. (1999), Pääkaupunkiseudun kehitys 1990-luvulla: Kohti uudenlaista erityymistä. Yhteiskuntapolitiikka 5-6, 411.

Kortteinen, M., Vaattovaara, M. & Lankinen, M. (2003) Pääkaupunkiseudun kehitys 1990-luvulla: Kohti uudenlaista erityymistä. Teoksessa: Kopomaa, T. (toim.) Kohti kaupunkisosaaliryöä. Haasteena tasapainoinen kaupunki. Palmenia, Helsinki.

Koskela, H. (1994) Tilan voima ja paikan henki –yhteiskuntateoria ja humanismi uudessa aluemaantieteessä. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisu B 42. Helsinki.

Koskela, H. (1999) Bold walk and breakings: women's spatial confidence versus fear of violence. Teoksessa: Koskela, H. (1999) Fear, control and space: Geographies of gender, fear of violence and video surveillance. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisu.

Koskela, H. (1999b) Safe to be afraid: video surveillance and women's perceptions of safety. Teoksessa: Koskela, H. Fear, control and space: Geographies of gender, fear of violence and video surveillance. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisu.

Koskela, H. (1999c) Fear, control & space - introduction. Teoksessa: Koskela, H. Fear, control and space: Geographies of gender, fear of violence and video surveillance. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisu.

Kyttä, M., Lainevuori, A., Päivänen J. (2000) Turvallisen matkan päässä kaupungista. Lahden seudun pientaloalueet suunnitelmissa ja asuinpaikkoina. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B79. Espoo.

Kääriäinen, J. (1987) Sosiaaliset ongelmat, asuinalueiden segregoituneisuus ja paikallisyhteisöllisyys – Helsingin sosiaalisten ongelmien asuinalueittaisen vaihtelun tarkastelua. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston julkaisusarja A/3, 1987.

Kääriäinen, J. (2002) Rikollisuuden pelko kasvaa Itä-Helsingissä- Asuinalueiden erilaistuminen ja turvattomuuden kokeminen Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997 ja 2001. Yhteiskuntapolitiikka 67 (2002): 3.

Laakkonen, K. & Mustikkamäki, N. (2000) Kaupunkitila,- pelko- ja suunnittelu. Tampereen yliopiston tutkimuksia. Sarja B 72/2000.

Laakkonen, K., Mustikkamäki, N., Virola, O. (1999) Kaupunkipelko kaupunkisuunnittelun haasteena. Teoksessa: Siirilä, S. (toim.) Kaupunkipolitiikan aika. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos, Tiedonantoja 41/1999.

Laakso, S. & Loikkanen H.A. (1997) Asuntomarkkinat ja asumisen taloudellinen ohjaus. Teoksessa: Taipale, K. & Schulman, H. (toim.) Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Lahti, P., Harmaajärvi, I., Tolsa, H. (1998) Asuinympäristön aiheuttamat sosiaaliset seuraukset ja kustannukset. Kirjallisuustutkimus. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Tiedotteita 1029, Espoo.

Lankinen, M. (1997) Asumisen segregaatoinen tila ja kehityssuunnat. Teoksessa: Taipale, K. & Schulman, H. (toim.) Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Lehtonen, H. (1997) Teoksessa: Mitä osoite osoittaa? Asuinalueiden erilaistuminen Helsingin seudulla. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B 1997:2.

Logan, J., Taylor-Gooby, P. & Reuter, M. (1992) Poverty and income inequality. Teoksessa: Faistein, S., Gordon, I. & Harloe, M. (toim.) Divided Cities. New York & London in the contemporary world. Blackwell Publishers: Cambridge.

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Arvio laista saaduista kokemuksista (2002).

Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Helsinki.

Maslow, A. (1970) Motivation and personality. Harper & Row, New York.

Metsämuuronen, J. (2002) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. International Methelp Ky, Helsinki.

Mollenkopf, J.H. & Castells, M. (1991) Dual city. Restructuring New York. The Russell Sage foundation, New York.

Murdie, R.A. (1998) The welfare state, economic restructuring and immigrant flows: impacts on socio-spatial segregation in Greater Toronto. Teoksessa: Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Musterd, S. & Ostendorf, W. (1998) Segregation, polarisation and social exclusion in metropolitan areas. Teoksessa: Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities. Routledge, London.

Newman, O. (1973) Defensible space. Crime prevention through urban design. Macmillan, New York.

Niemelä, P. (1991) (toim.) Turvattomuus, sen syyt ja hallintakeinot eri ikävaiheissa. Osa 1: Tutkimuksen käytännölliset ja teoreettiset lähtökohdat, ikävaihekuvaukset, empiiriset esitutkimustulokset, muuttujien muodostaminen ja haastattelulomake. Kuopion yliopiston julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Alkuperäistutkimukset 3/1991.

Niemelä, P. (2000) Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa: Niemelä, P., & Lahikainen A. R. (toim.): Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Vastapaino.

Niemelä, P., Kainulainen, S., Laitinen, H., Pääkkönen, J., Rusanen, T., Ryytänen, U., Widgrén, E., Vornanen, R., Väisänen, R. & Ylinen, S. (1997) Suomalainen turvattomuus. Inhimillisen turvattomuuden yleisyys, perusulottuvuudet ja tyypittelyt – Haastattelututkimus

1990-luvun Suomessa. Sosiaalinen ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.

Nurmio, H. (1991) Ympäristö, hyvinvointi, tarpeet, arvot. Yhteiskuntasuunnittelu 4: 1991.

Pallasmaa, J. (1991) Culture, identity, environment. Teoksessa: Vakkilainen, N. (1991) (toim.) Rakennettu ympäristö, identiteetti, yhdentävä Eurooppa. Seminaarijulkaisu. Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja n. 58.

Päivänen, J. (1997) Espoon eteläranta asuntomarkkinoilla. Teoksessa : Mitä osoite osoittaa? Asuinalueiden erilaistuminen Helsingin seudulla. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B 1997:2.

Rakennettu ympäristö, rikollisuus ja turvattomuus (1995). Ympäristöministeriö, yhdyskuntasuunnittelu- ja rakennustutkimuksen neuvottelukunta. Julkaisu 1.

Repo, Esko 1990. Fyysisen kyläympäristön kehittäminen monitasosuunnittelun osana. Acta Universitatis Tamperensis, ser A vol 298, Tampere.

Roponen, Seppo (1994) SPSS for Windows tutkijan työkaluna. Kuluttajatutkimuskeskuksen menetelmäraportteja ja käsikirjoja 1/1994. Edita, Helsinki.

Sassen, S. (1991) The Global city. New York, London, Tokyo. Princeton university press, Oxford.

Seppänen, M. (2001) Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Palmeria, Helsinki.

Tani, S. (2001) Bad reputation – bad reality? The intertwining and contested images on a place. Fennia, international journal of geography 2001, 179:2.

Vaattovaara, M. (1998) Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen. Ympäristö ja Alueellisuus. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1998:7.

Van der Wurff, A., Staalduin & Stringer (1989) Fear of crime in residential environments: Testing a social psychological model. *The journal of social psychology* 129 (2) 141-160.

Wusten, H. & Musterd, S. (1998) Welfare state effects on inequality and segregation: concluding remarks. Teoksessa Musterd, S. & Ostendorf, W. (toim.) *Urban segregation and welfare state. Inequality and exclusion in western cities.* Routledge, London.

Sähköiset lähteet:

FSD, Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Saatavilla www-muodossa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> (luettu 14.2.2009).

Koskela, Hille (1995). Sähköinen silmä on ystäväsi – elektronisen valvonnan kaupunkimaantiedettä. *Yhteiskuntasuunnittelu*, 33:3, 4–15. Saatavilla www-muodossa: <http://www.yss.fi/Koskela.pdf> (luettu 2.3.2009)

Tampere taskussa (2008). Saatavilla www-muodossa: <http://www.tampere.fi/tiedostot/5zOTrWNk5/tasku08.pdf> (luettu 28.2.2009)

Tuomainen, M., Tuomainen, R. & Myllykangas, M. (2004) Turvattomuus on osa suurten kaupunkien pahoinvointia. *Kuntalehti* 2004, 15. Saatavilla www-muodossa: <http://www.kuntalehti.fi/default.asp?sc=3207&sa=27037> (luettu 28.2.2009).

Turvallisuustalkoot- Kansallinen rikosentorjuntaohjelma, 1998. Oikeusministeriö, Rikoksen torjunnan neuvottelukunta. Saatavilla www-muodossa: <http://www.rikosentorjunta.fi/4059.htm> (luettu 14.2.2009)

KYSELYLOMAKE

Tämä kyselylomake on osa Yhteiskuntatieteelliseen tietokantaan arkistoitua tutkimusaineistoa

FSD1204 Kaupunkipalvelututkimus 1997

Kyselylomaketta hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

QUESTIONNAIRE

This questionnaire is part of the following dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive:

FSD1204 City Service Survey 1997

If this questionnaire is used or referred to in any publication, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

- 1 Mikä on postinumeronne? _____
- 2 Minkä ikäinen olette? _____ vuotta
- 3 Oletteko
 - 1 Mies
 - 2 Nainen
- 4 Oletteko
 - 1 Yksin asuva
 - 2 Vanhempien luona asuva
 - 3 Kaksinhuoltajaperheen isä tai äiti
 - 4 Yksinhuoltaja
 - 5 Lapseton puoliso
 - 6 Muu kuin yllä mainittu
- 5 Millainen koulutus Teillä on?
 - 1 Perus-, keski- tai kansakoulu
 - 2 Ylioppilastutkinto tai ammatillinen koulutus (myös opistotasoinen)
 - 3 Korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Onko asuintalonne
 - 1 Kerrostalo
 - 2 Rivitalo
 - 3 Paritalo
 - 4 Omakotitalo
 - 5 Muu
- 7 Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinalueettanne?
 - 1 Kaupungin keskusta, kantakaupunki tai kunnan keskustaajama
 - 2 Esikaupunki, lähiö tai kunnan muu taajama
 - 3 Haja-asutusalue
- 8 Jos olette työssä, onko työpaikkanne
 - 1 Asuinkunnassa
 - 2 Muualla
- 9 Kuinka kauan olette asunut nykyisessä asuinkunnassanne?
 - 1 Alle vuoden
 - 2 1-3 vuotta
 - 3 4-9 vuotta
 - 4 Kauemmin

10 Jos Teillä on alle 18- vuotiaita lapsia, kuinka monta heitä on? _____ lasta

11 Mikä on ammattiasemanne tällä hetkellä? Ympäröikää vain yksi vaihtoehto.

- 1 Työntekijä
- 2 Toimihenkilö tai virkamies
- 3 Itsenäinen yrittäjä tai maanviljelijä, isäntä tai emäntä
- 4 Opiskelija tai koululainen
- 5 Kotirouva, kotiäiti tai koti-isä
- 6 Eläkeläinen
- 7 Työtön tai tilapäisesti poissa ansiotyöstä
- 8 Muu

12 Onko perheenne käytössä henkilöauto?

- 1 Kyllä, yksi 2 Kyllä, useampia 3 Ei

13 Mitä kulkuvälinettä käytätte pääasiallisesti työmatkallanne?

- 1 Joukkoliikennettä (juna, linja-auto, jne.)
- 2 Henkilöautoa
- 3 Polkupyörää
- 4 Kuljen jalkaisin
- 5 Muuta
- 6 Työskentelen kotona
- 7 En ole työssä

14 Mikä on työmatkanne pituus yhteensä suuntaan? _____ kilometriä

15 Jos ajattelette omaa asumistanne ja asuinalueettanne, miten tyytyväinen Te olette seuraaviin asioihin?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En kumpaakaan	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön
1 Asunnon koko ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Asumisen kustannukset.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Työmatkakustannukset.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Liikenneyhteydet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Liikenneturvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Puistojen ja viheralueiden laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Asuinalueen järjestyshäiriöt.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
8 Melu ja ilmansaasteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
9 Asuinalueen katujen ja teiden hoito.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
10 Kaupallisten palvelujen sijainti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
11 Kaupungin/ kunnan palvelujen sijainti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
12 Asuinalueen arvostus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

16 Mitkä seuraavista asioista vaikuttavat eniten asuinalueenne valintaan. Ympyröikää enintään kolme tärkeintä kohtaa.

- 1 Hyvät kaupalliset palvelut
- 2 Hyvät päivähoito- ja koulupalvelut
- 3 Hyvät kulttuuripalvelut
- 4 Hyvät terveydenhuoltopalvelut
- 5 Hyvät vanhusten palvelut
- 6 Hyvät julkiset liikenneyhteydet
- 7 Hyvät ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet
- 8 Hyvä katu- ja tieverkosto
- 9 Hyvät jalankulku- ja pyörätiet
- 10 Hyvä yhteys lentokentälle
- 11 Työmatkan sujuvuus
- 12 Alueen rauhallisuus
- 13 Luonnonläheisyys
- 14 Alueen pientalovaltaisuus
- 15 Perinteisen kaupunkikeskustan rakenne
- 16 Hyvät työnsaantimahdollisuudet
- 17 Hyvä asuntojen ja asumisympäristön hinta - laatusuhde

Jos Teillä on huollettavana alle kouluikäisiä lapsia, vastatkaa kysymyksiin 17 ja 18 Muutoin siirtykää kysymykseen 19.

17 Miten vanhimman alle kouluikäisen lapsen päivähoito on järjestetty?

- 1 Molemmat tai toinen vanhemmista hoitaa lasta kotona ->siirtykää kysymykseen 19
- 2 Lasta hoitaa joku muu päivisin kotona ->siirtykää kysymykseen 19
- 3 Lapsi on kaupungin/kunnan päiväkodissa
- 4 Lapsi on kaupungin/kunnan ohjatussa perhepäivähoidossa
- 5 Lapsi on yksityisessä päivähoidossa kodin ulkopuolella
- 6 Lapsen hoito on järjestetty yhdistämällä edellä mainittuja hoitomuotoja tai muulla tavalla

18 Jos valitsitte edellisessä kohdassa vaihtoehdon 3, 4, 5 tai 6, millaisen arvosanan annatte hoitopaikalle?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1 Hoitopaikka yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Toiminta lasten kanssa.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

19 Jos olette käynyt äitiys- tai lastenneuvolassa edellisten 12 kuukauden aikana, mitä mieltä olette seuraavista neuvolakäynteihin liittyvistä asioista?

	Olen tyytyväinen	Olen tyytymätön	En kumpaakaan
1 Terveystieteiden palvelut.....	3.....	2.....	1
2 Lääkäripalvelut.....	3.....	2.....	1
3 Vastaanottoajan sopivuus.....	3.....	2.....	1
4 Kulkuyhteydet neuvolaan.....	3.....	2.....	1

Jos Teillä on peruskoulun **ala-astetta** käyviä lapsia, vastatkaa kysymykseen 20.

20 Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista **ala-asteen** koulusta?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

Jos Teillä on peruskoulun **yläastetta** käyviä lapsia, vastatkaa kysymykseen 21.

21 Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista **yläasteen** koulusta?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

Jos Teillä on lukiota käyviä lapsia tai jos itse olette lukiolainen, vastatkaa kysymykseen 22.

22 Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista lukiossa?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

23 Ovatko asuinkuntanne terveyskeskuksen palvelut verrattuna vastaaviin yksityisiin palveluihin mielestänne

- 1 Paremmat
- 2 Samanlaiset
- 3 Huonommat
- 4 En osaa sanoa

24 Kuinka monta kertaa Te olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana kunnallisessa terveyskeskuksessa sairauden tai tapaturman vuoksi?

- 1 En yhtään
- 2 1-3 kertaa
- 3 4-9 kertaa
- 4 Useammin

25 Kuinka monta kertaa Te olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana yksityisellä lääkäriasemalla tai yksityislääkärin vastaanotolla sairauden tai tapaturman vuoksi?

- 1 En yhtään
- 2 1-3 kertaa
- 3 4-9 kertaa
- 4 Useammin

26 Jos Te saisitte lisätä asuinkuntanne terveyskeskuksen lääkäripalveluja, jollakin seuraavista tavoista, minkä vaihtoehdon valitsisitte? Ympäröikää vain yksi vaihtoehto

- 1 Erikoislääkäripalvelujen lisääminen
- 2 Lääkärin kotikäyntien lisääminen
- 3 Lisätä potilaan mahdollisuutta valita hoitava lääkäri
- 4 Omalääkärijärjestelmän käyttöönotto tai jatkaminen
- 5 Muiden lääkäripalvelujen lisääminen
- 6 Lääkäripalveluja ei tarvitse lisätä

27 Jos kävitte edellisten 12 kuukauden aikana kunnallisessa terveyskeskuksessa, miten tyytyväinen olitte viimeisellä käynnillänne seuraaviin asioihin?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En kumpaakaan	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön
1 Ajan saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kulkuyhteydet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Jonotusaika.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Henkilökunnan palvelualltius.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Hoidon laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Tutkimusten laatu ja määrä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Lääkkeiden saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
8 Hoitotarvikkeiden saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
9 Terveyskeskuksen tilat.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

28 Mitkä seuraavista vaihtoehdoista ovat mielestänne tärkeitä vanhusten hoidon kehittämisessä omassa asuinkunnassanne? Ympyröikää enintään kaksi vaihtoehtoa.

- 1 Vanhainkotipaikkojen lisääminen
- 2 Kunnan ylläpitämien vanhusten palvelutalojen ja vanhusten asuintalojen lisääminen
- 3 Yksityisten ylläpitämien vanhusten palvelutalojen ja vanhusten asuintalojen lisääminen
- 4 Vanhusten hoito lähiympäristössä asuvien ihmisten avustamina
- 5 Kotihoidon tehostaminen kunnan toimenpitein
- 6 En osaa sanoa

29 Jos huolenpitoa vanhuksista haluttaisiin lisätä, katsotteko Te itsellänne olevan mahdollisuuksia osallistua muidenkin vanhusten kuin omien vanhempienne auttamiseen ilman korvausta?

- 1 Kyllä ->siirtykää kysymykseen 30
- 2 Ei ->siirtykää kysymykseen 31
- 3 En osaa sanoa ->siirtykää kysymykseen 31

30 Millä tavalla voisitte auttaa? Voitte valita useita vaihtoehtoja.

- 1 Voisin auttaa ostosten teossa
- 2 Voisin ulkoiluttaa ja seurustella
- 3 Voisin avustaa kotiaskareissa

31 Onko asuinkunnassanne pakolaisia nykyisin

- 1 Sopivasti
- 2 Liian paljon
- 3 Voisi olla enemmänkin
- 4 En osaa sanoa

32 Kuinka monta kertaa olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana?

	En lainkaan	1-3 kertaa	4-9 kertaa	Useammin
1 Kirjastossa	1.....	2.....	3.....	4
2 Teatterissa	1.....	2.....	3.....	4
3 Konsertissa.....	1.....	2.....	3.....	4
4 Taidenäyttelyssä	1.....	2.....	3.....	4
5 Museossa	1.....	2.....	3.....	4
6 Elokuville	1.....	2.....	3.....	4
7 Urheilukilpailussa katsojana ..	1.....	2.....	3.....	4
8 Uimahallissa.....	1.....	2.....	3.....	4
9 Kuntosalilla	1.....	2.....	3.....	4
10 Nuorisotiloissa.....	1.....	2.....	3.....	4
11 Ravintolassa	1.....	2.....	3.....	4
12 Kahvilassa.....	1.....	2.....	3.....	4

33 Onko asuinkunnassanne kulttuuri- ja liikuntapalveluja riittävästi Teidän tarpeitanne ajatellen?

	Liikaa	Sopivasti	Liian vähän	En osaa sanoa
1 Kirjasto	1	2	3	4
2 Teatteri	1	2	3	4
3 Konsertit	1	2	3	4
4 Taidenäyttelyt	1	2	3	4
5 Museot	1	2	3	4
6 Elokuvat	1	2	3	4
7 Urheilukilpailut	1	2	3	4
8 Uimahallit	1	2	3	4
9 Kuntosalit	1	2	3	4
10 Nuorisotilat	1	2	3	4
11 Ravintolat	1	2	3	4
12 Kahvilat	1	2	3	4

34 Missä kunnan asioista tulisi mielestänne tiedottaa? Ympyröikää kaksi mielestänne tärkeintä tapaa

- 1 Sanomalehdet
- 2 Ilmaisjakelulehdet
- 3 Kaupungin oma tiedotuslehti
- 4 Radio
- 5 Televisio tai kaapelitelevisio
- 6 Kaupungin järjestämät tiedotustilaisuudet
- 7 Ilmoitustaulut
- 8 Internet
- 9 Jokin muu

35 Saatteko mielestänne riittävästi tietoja asuinkuntanne asioista?

- 1 Kyllä
- 2 En

36 Jos olette olleet yhteydessä puhelimella kunnan virastoihin ja palvelupisteisiin edellisten 12 kuukauden aikana, minkä arvosanan antaisitte seuraaville asioille?

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Huono
1 Puhelunvälityksen/-keskuksen palvelu.....	5	4	3	2	1
2 Terveyskeskuksen puhelinpalvelu.....	5	4	3	2	1
3 Puhelinpalvelu muissa palvelupisteissä ja virastoissa.....	5	4	3	2	1
4 Palvelunumeroista ja puhelinpalveluajoista tiedottaminen.....	5	4	3	2	1

37 Jos ajattelette elämistä asuinkunnassa yleensä, miten hyvin seuraavat asiat mielestänne ovat?

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa	Melko huonosti	Erittäin huonosti
1 Yleinen järjestys ja turvallisuus	5	4	3	2	1
2 Kuluttajaneuvonta	5	4	3	2	1
3 Lasten leikkipaikat	5	4	3	2	1
4 Kotisairaanhoido	5	4	3	2	1
5 Sairaanhoido	5	4	3	2	1
6 Vanhusten huolto	5	4	3	2	1
7 Kansalais- ja työväenopistot	5	4	3	2	1
8 Nuorten harrastustoiminta	5	4	3	2	1
9 Nuorten ammattikoulutus	5	4	3	2	1
10 Aikuiskoulutus	5	4	3	2	1
11 Torit ja torikauppa	5	4	3	2	1
12 Katujen ja teiden hoito	5	4	3	2	1
13 Asuntojen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittelu	5	4	3	2	1
14 Liikenneolot jalankulkijan ja pyöräilijän kannalta	5	4	3	2	1
15 Liikenneolot autoilijan kannalta	5	4	3	2	1
16 Julkinen liikenne	5	4	3	2	1
17 Pientalotontin saanti	5	4	3	2	1
18 Vuokra-asunnon saanti	5	4	3	2	1
19 Ilman laatu	5	4	3	2	1
20 Ympäristön siisteys	5	4	3	2	1
21 Vesistöjen puhtaus	5	4	3	2	1
22 Kierrätystoiminta	5	4	3	2	1
23 Urheilu- ja liikuntamahdollisuudet	5	4	3	2	1
24 Luonto- ja retkeilyreitit	5	4	3	2	1
25 Palvelujen saanti omalla äidinkielellä	5	4	3	2	1

38 Entä missä edellisen kysymyksen asioissa ja palveluissa Teidän mielestänne on eniten puutteita?
Merkitkää edellisestä kysymyksestä **enintään viiden** kohdan edessä oleva numero.

Puutteita on seuraavissa asioissa: Asiat nro __, __, __, __ ja __

39 Seuraavassa esitetään muutama asuinkuntaanne koskeva väittämä. Mitä mieltä olette niistä?

	Täysin samaa mieltämieltä	Osittain samaa	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 Kunta on hoitanut talousasiansa hyvin	5	4	3	2	1
2 Kunta tekee yleensä oikeita päätöksiä	5	4	3	2	1
3 Kunnan palveluita on veroäyrin hintaan nähden liian vähän	5	4	3	2	1
4 Kunnan päätöksenteko tulee saada lähemmäs asukkaita	5	4	3	2	1
5 Omatoimisuutta lisäävä, asukkaat huolehtisivat itse enemmän palveluista	5	4	3	2	1
6 Kunnassa on palveluita, joita en voi käyttää, vaikka haluaisinkin	5	4	3	2	1

40 Miten seuraavien palvelujen rahoitus olisi jatkossa hoidettava asuinkunnassanne suhteessa nykytilanteeseen? .

	Nykyistä enemmän maksuilla	Nykyistä enemmän verovaroin	Nykyinen suhde on hyvä	En osaa sanoa
1 Terveyspalvelut	1	2	3	4
2 Lasten päivähoito	1	2	3	4
3 Kirjastopalvelut	1	2	3	4
4 Kouluruokailu	1	2	3	4
5 Liikuntapaikkojen hoito	1	2	3	4
6 Vesi- ja viemärilaitos	1	2	3	4

41 Onko Teillä tai jollakin perheenjäsenellänne ollut ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväisestä arkielämästä selviytymistä? Mitä ongelmia? Onko merkitemäänne ongelmaan haettu ja saatu apua? Merkitkää vain yksi vaihtoehto kullakin rivillä.

	Ei ole ollut ongelmia	On ollut ongelmia, joihin apua			
		ei ole haettu	on haettu ja saatu riittävästi	on haettu muttei saatu riittävästi	on haettu, muttei saatu lainkaan
1 Työttömyys	1	2	3	4	5
2 Pitkäaikainen lomautus	1	2	3	4	5
3 Työttömäksi joutumisen pelko	1	2	3	4	5
4 Liikaa työtä	1	2	3	4	5
5 Aika ei riitä	1	2	3	4	5
6 Asunto ahdas tai puutteellinen	1	2	3	4	5
7 Liikaa aikaa, ei tekemistä	1	2	3	4	5
8 Taloudellisia ongelmia	1	2	3	4	5
9 Liian suuria lainoja hoidettavaksi	1	2	3	4	5
10 Oma yritys taloudellisissa vaikeuksissa	1	2	3	4	5
11 Elämää vaikeuttava sairaus tai vamma	1	2	3	4	5
12 Liiallista päihteiden käyttöä	1	2	3	4	5
13 Yksinäisyyttä	1	2	3	4	5
14 Nälkä, puute ruuasta	1	2	3	4	5
15 Vaikeus saada päivähoitopaikka	1	2	3	4	5
16 Vaikeus järjestää vanhuksen hoito	1	2	3	4	5

42 Jos ajattelette arkielämäänne, miten seuraavat asiat ovat?

	Kyllä	Ei
1 Naapureiden kesken on paljon yhteistä toimintaa	1	2
2 Olen vierailut naapureiden! kotona edellisten 12 kuukauden aikana	1	2
3 Luonani on vierailut naapureita edellisten 12 kuukauden aikana	1	2
4 Saan naapureiltani apua tarvittaessa	1	2
5 Olen osallistunut talkoisiin asuinalueellani edellisten 12 kuukauden aikana	1	2
6 Osallistun asukas/- omakotiyhdistyksen toimintaan	1	2
7 Minulla on asuinkunnassani ystäviä tai sukulaisia, joiden luona käyn tai jotka käyvät luonani säännöllisesti	1	2
8 Minulla on kauempana ystäviä tai sukulaisia, joiden luona käyn tai jotka käyvät luonani säännöllisesti	1	2

43 Jos olette suunnitellut muuttoa tai olette muuttamassa, mihin aiotte muuttaa?

- 1 Omassa kaupungissa tai kunnassa toiseen asuntoon
- 2 Naapurikuntaan tai -kaupunkiin
- 3 Kauemmas johonkin kaupunkiin
- 4 Kauemmas maaseudulle
- 5 Ulkomaille

44 Miten turvalliseksi koette seuraavat asiat?

	Turvalliseksi	Melko turvalliseksi	Turvatto- maksi	En uskalla mennä yksin	En osaa sanoa
1 Kävely asuinalueellanne myöhään illalla	1	2	3	4	5
2 Kävely kotikuntanne tai -kaupunkinne . keskustassa myöhään illalla	1	2	3	4	5

45 Kuinka huolestunut olette siitä, että te tai jokin perheenne jäsen voisi joutua seuraavien rikosten uhriksi asuinkunnassanne?

	En ollen- kaan huolestunut	Melko- huolestunut	Erittäin- huolestunut	Asia ei koske minua
1 Moottoriajoneuvo varastetaan	1	2	3	4
2 Moottoriajoneuvo vahingoitetaan	1	2	3	4
3 Kotiin murtaudutaan	1	2	3	4
4 Polkupyörä varastetaan	1	2	3	4
5 Muuta henkilökohtaista omaisuutta varastetaan	1	2	3	4
6 Henkilökohtaista omaisuutta vahingoitetaan	1	2	3	4
7 Väkivaltainen ryöstö	1	2	3	4
8 Väkivallalla uhkailu	1	2	3	4
9 Väkivallan kohteeksi joutuminen	1	2	3	4
10 Seksuaalirikos	1	2	3	4
11 Rattijuopon aiheuttama liikenneonnettomuus	1	2	3	4

46 Miten haluaisitte asuinkuntanne turvallisuutta kehitettävän? Merkitkää enintään kolme tärkeintä asiaa.

- 1 Poliisin ja yleisön keskinäinen yhteydenpito
- 2 Poliisin näkyvä valvonta ja partiointi
- 3 Aluepoliisi- ja lähipoliisitoiminta
- 4 Uhripäivystys tai muu uhrien tukeminen
- 5 Rikoksia ennaltaehkäisevä tiedotus ja valistus
- 6 Suojausneuvonta rikosten torjumiseksi
- 7 Automaattinen liikennevalvonta
- 8 Kevyenliikenteen väylien turvallisuuden kehittäminen
- 9 Muiden liikenneväylien turvallisuuden kehittäminen
- 10 Laillisuuskasvatus ja muu poliisin yhteistyö koulujen kanssa
- 11 Nuorisotoiminnan aktivointi kunnan ja vapaaehtoisjärjestöjen toimesta
- 12 Kameravalvonta

47 Oletteko ryhtynyt joihinkin seuraaviin toimenpiteisiin välttääksenne rikoksen kohteeksi joutumisen?

- 1 Käytän yleensä asuntoini ulko-ovessa varmuusketjua
- 2 Panen yleensä oven takalukkoon poistuessani asunnosta
- 3 Käytän yleensä asuntoini ovesta varmuuslukkoa
- 4 Pyydän naapuriani pitämään silmällä kotiani, jos olen enemmän kuin pari päivää poissa
- 5 Omaisuuttani on merkitty
- 6 Omaisuuttani on vakuutettu rikoksen varalta
- 7 Käytän autossani varashälytintä
- 8 Käytän asunnossani murtohälytintä
- 9 Vältän liikkumista pimeällä

48 Asuinkunta

Liite 2

KYSELYLOMAKE

Tämä kyselylomake on osa Yhteiskuntatieteelliseen tietokantaan arkistoitua tutkimusaineistoa

FSD1205 Kaupunkipalvelututkimus 2001

Kyselylomaketta hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

QUESTIONNAIRE

This questionnaire is part of the following dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive:

FSD1205 City Service Survey 2001

If this questionnaire is used or referred to in any publication, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

@ Efektia Oy 2001

-
- 1 Mikä on postinumeronne? _ _ _ _ _
(viidellä numerolla)
- 2 Minkä ikäinen olette? ___ vuotta
- 3 Oletteko (ympäröikää numero)
- 1 Mies 2 Nainen
- 4 Oletteko
- 1 Yksin asuva
2 Vanhempien luona asuva
3 Kaksinhuoltajaperheen isä tai äiti
4 Yksinhuoltaja
5 Lapseton puoliso
6 Muu kuin yllä mainittu
- 5 Millainen koulutus, Teillä on?
- 1 Perus-, keski- tai kansakoulu
2 Ylioppilastutkinto tai ammatillinen koulutus (myös opistotasoinen)
3 Korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Onko asuintalonne
- 1 Kerrostalo
2 Rivitalo
3 Paritalo
4 Omakotitalo
5 Muu
- 7 Mikä on asuntotyyppinne
- 1 Omistusasunto
2 Asumisoikeus- tai osuomistusasunto
3 Vuokra-asunto
4 Muu
- 8 Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinalueettanne?
- 1 Kaupungin keskusta, kantakaupunki tai kunnan keskustaajama
2 Esikaupunki, lähiö tai kunnan muu taajama
3 Haja-asutusalue
- 9 Jos olette työssä, onko työpaikkanne
- 1 Asuinkunnassa
2 Muualla
- 10 Kuinka kauan olette asunut nykyisessä asuinkunnassanne?
- 1 Alle vuoden
2 1-3 vuotta
3 4-9 vuotta
4 Kauemmin
- 11 Jos Teillä on alle 18-vuotiaita lapsia, kuinka monta heitä on? _____ lasta
- 12 Mikä on ammattiasemanne tällä hetkellä?
Ympäröikää vain yksi vaihtoehto.
- 1 Työntekijä
2 Toimihenkilö tai virkamies
3 Itsenäinen yrittäjä tai maanviljelijä, isäntä tai emäntä
4 Opiskelija tai koululainen
5 Kotirouva, kotiäiti tai koti-isä
6 Eläkeläinen
7 Työtön tai tilapäisesti poissa ansiotyöstä
8 Muu
- 13 Onko perheenne käytössä henkilöauto?
- 1 Kyllä, yksi 2 Kyllä, useampia
- 14 Mitä kulkuvälineitä käytätte pääasiallisesti työmatkallanne?
- 1 Joukkoliikennettä (juna, linja-auto, jne.)
2 Henkilöautoa
3 Polkupyörää
4 Kuljen jalkaisin
5 Muuta
6 Työskentelen kotona
7 En ole työssä
- 15 Mikä on työmatkanne pituus yhteen suuntaan?
_____ kilometriä

16. Jos ajattelette omaa asumistanne ja asuinaluettanne, miten tyytyväinen tai tyytymätön Te olette seuraaviin asioihin?

		Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En kumpaakaan	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön	
1	Asunnon koko ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
2	Asumisen kustannukset.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
3	Työmatkakustannukset.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
4	Liikenneyhteydet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
5	Liikenneturvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
6	Puistojen ja viheralueiden laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
7	Rauhallisuus ja yleinen järjestys alueella..	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
8	Melutaso ja ilmanlaatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
9	Asuinalueen katujen ja teiden hoito.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
10	Kaupallisten palvelujen sijainti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
11	Kaupungin/ kunnan palvelujen sijainti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
12	Asuinalueen arvostus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	
13	Asuinalueen palvelutason kokonaisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1	

17. Mitkä seuraavista asioista vaikuttavat eniten asuinalueenne valintaan. Ympäröikää enintään kolme tärkeintä kohtaa.

- 1 Hyvät kaupalliset palvelut
- 2 Hyvät päivähoito- ja koulupalvelut
- 3 Hyvät kulttuuripalvelut
- 4 Hyvät terveydenhuoltopalvelut
- 5 Hyvät vanhusten palvelut
- 6 Hyvät julkiset liikenneyhteydet
- 7 Hyvät ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet
- 8 Hyvä katu- ja tieverkosto
- 9 Hyvät jalankulku- ja pyörätiet
- 10 Hyvä yhteys lentokentälle
- 11 Työmatkan sujuvuus
- 12 Alueen rauhallisuus
- 13 Luonnonläheisyys
- 14 Alueen pientalovaltaisuus
- 15 Perinteisen kaupunkikeskustan rakenne
- 16 Hyvät työnsaantimahdollisuudet
- 17 Hyvä asuntojen ja asumisympäristön hinta - laatusuhde
- 18 Hyvät tietoliikenneyhteydet

Teillä on huollettavana alle kouluikäisiä lapsia, vastatkaa kysymyksiin 18 ja 19.
Muutoin siirtykää kysymykseen 20

18 Miten vanhimman alle kouluikäisen lapsen päivähoito on järjestetty?

- 1 Molemmat tai toinen vanhemmista hoitaa lasta kotona ->siirtykää kysymykseen 20
- 2 Lasta hoitaa joku muu päivisin kotona ->siirtykää kysymykseen 20
- 3 Lapsi on kaupungin/kunnan päiväkodissa
- 4 Lapsi on kaupungin/kunnan ohjatussa perhepäivähoidossa
- 5 Lapsi on yksityisessä päivähoitossa kodin ulkopuolella
- 6 Lapsen hoito on järjestetty yhdistämällä edellä mainittuja hoitomuotoja tai muulla tavalla

19 Jos valitsitte edellisessä kohdassa vaihtoehdon 3, 4, 5 tai 6, millaisen arvosanan annatte hoitopaikalle?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1 Hoitopaikka yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kodin ja hoitopaikan yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Toiminta lasten kanssa.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

20 Jos olette käynyt äitiys- tai lastenneuvolassa edellisten 12 kuukauden aikana, mitä mieltä olette seuraavista neuvolakäynteihin liittyvistä asioista?

	Olen tyytyväinen	Olen tyytymätön	En kumpaakaan
1 Terveystenhoitajan palvelut.....	3.....	2.....	1
2 Lääkäripalvelut.....	3.....	2.....	1
3 Vastaanottoajan sopivuus.....	3.....	2.....	1
4 Kulkuyhteydet neuvolaan.....	3.....	2.....	1

Teillä on peruskoulun ala-astetta käyviä lapsia, vastatkaa kysymykseen 21.

21. Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista ala-asteen koulusta?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1 Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Ilmapiiri ja turvallisuus	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

Jos Teillä on peruskoulun yläastetta käyviä lapsia, vastatkaa kysymykseen 22.

22 Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista yläasteen koulusta?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1 Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

Jos Teillä on lukiota käyviä lapsia tai jos itse olette lukiolainen, vastatkaa kysymykseen 23.

23 Millaisen arvosanan annatte seuraavista koulunkäyntiasioista lukiossa?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä huono	Melko huono	Erittäin huono
1 Koulu yleensä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kodin ja koulun yhteistyö.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Kouluterveydenhuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Opetus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Henkilökunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Ilmapiiri ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Tilojen kunto ja varusteet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

24 Ovatko asuinkuntanne terveyskeskuksen palvelut verrattuna vastaaviin yksityisiin palvelu mielestänne

- 1 Paremmat
- 2 Samanlaiset
- 3 Huonommat
- 4 En osaa sanoa

25 Kuinka monta kertaa Te olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana kunnallisessa terveyskeskuksessa sairauden tai tapaturman vuoksi?

- 1 En yhtään
- 2 1-3 kertaa
- 3 4-9 kertaa
- 4 Useammin

26 Kuinka monta kertaa Te olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana yksityisellä lääkäriasemalla tai yksityislääkäriin vastaanotolla sairauden tai tapaturman vuoksi?

- 1 En yhtään
- 2 1-3 kertaa
- 3 4-9 kertaa
- 4 Useammin

27 Jos Te saisitte lisätä asuinkuntanne terveyskeskuksen lääkäripalveluja, jollakin seuraavista tavoista, minkä vaihtoehdon valitsisitte? Ympäröikää enintään kaksi vaihtoehtoa

- 1 Erikoislääkäripalvelujen lisääminen
- 2 Lääkärin kotikäyntien lisääminen
- 3 Lisätä potilaan mahdollisuutta valita hoitava lääkäri
- 4 Omalääkärijärjestelmän käyttöönotto tai jatkaminen
- 5 Muiden lääkäripalvelujen lisääminen
- 6 Lääkäripalveluja ei tarvitse lisätä

28 Jos kävitte edellisten 12 kuukauden aikana kunnallisessa terveyskeskuksessa, miten tyytyväinen olitte viimeisellä käynnilläne seuraaviin asioihin?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En kum- paakaan	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön
1 Ajan saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kulkuyhteydet.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Jonotusaika.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Henkilökunnan palveluالتیوس.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Hoidon laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Tutkimusten laatu ja määrä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Lääkkeiden saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
8 Hoitotarvikkeiden saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
9 Terveyskeskuksen tilat.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

29 Mitkä seuraavista vaihtoehdoista ovat mielestänne tärkeitä vanhusten hoidon kehittämisessä omassa asuinkunnassanne? Ympäröikää enintään kaksi vaihtoehtoa.

- 1 Vanhainkotipaikkojen lisääminen
- 2 Kunnan ylläpitämien vanhusten palvelutalojen ja vanhusten asuintalojen lisääminen
- 3 Yksityisten ylläpitämien vanhusten palvelutalojen ja vanhusten asuintalojen lisääminen
- 4 Vanhusten hoito lähiympäristössä asuvien ihmisten avustamina
- 5 Kotihoidon tehostaminen kunnan toimenpitein
- 6 En osaa sanoa

30 Onko asuinkunnassanne maahanmuuttajia nykyisin

- 1 Sopivasti
- 2 Liian paljon
- 3 Voisi olla enemmänkin
- 4 En osaa sanoa

31 Kuinka monta kertaa olette käynyt edellisten 12 kuukauden aikana?

	En lainkaan	1-3 kertaa	4-9 kertaa	Useammin
1 Kirjastossa.....	1.....	2.....	3.....	4
2 Teatterissa.....	1.....	2.....	3.....	4
3 Konsertissa.....	1.....	2.....	3.....	4
4 Taidenäyttelyssä.....	1.....	2.....	3.....	4
5 Museossa.....	1.....	2.....	3.....	4
6 Elokuvissa.....	1.....	2.....	3.....	4
7 Urheilukilpailussa katsojana.....	1.....	2.....	3.....	4
8 Uimahallissa.....	1.....	2.....	3.....	4
9 Kuntosalilla.....	1.....	2.....	3.....	4
10 Nuorisotiloissa.....	1.....	2.....	3.....	4
11 Ravintolassa.....	1.....	2.....	3.....	4
12 Kahvilassa.....	1.....	2.....	3.....	4

32 Onko asuinkunnassanne kulttuuri- ja liikuntapalveluja riittävästi Teidän tarpeitanne ajatellen,

	Liikaa	Sopivasti	Liian vähän	En osaa sanoa
1 Kirjasto.....	1.....	2.....	3.....	4
2 Teatteri.....	1.....	2.....	3.....	4
3 Konsertit.....	1.....	2.....	3.....	4
4 Taidenäyttelyt.....	1.....	2.....	3.....	4
5 Museot.....	1.....	2.....	3.....	4
6 Elokuvat.....	1.....	2.....	3.....	4
7 Urheilukilpailut.....	1.....	2.....	3.....	4
8 Uimahallit.....	1.....	2.....	3.....	4
9 Kuntosalit.....	1.....	2.....	3.....	4
10 Nuorisotilat.....	1.....	2.....	3.....	4
11 Ravintolat.....	1.....	2.....	3.....	4
12 Kahvilat.....	1.....	2.....	3.....	4

33 Jos olette käyttänyt asuinkuntanne Internet-palveluja viimeisen 12 kuukauden aikana, mitä mieltä olette niistä?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön
1 Sivujen yleisilme.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Käytön helppous	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Tietojen ajantasaisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Palvelujen laajuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Yhteydenottomahdollisuudet viranhaltijoihin sivujen kautta	5.....	4.....	3.....	2.....	1

34 Mitä meitä olette asuinkuntanne puhelinpalveluista ja palvelun saannista sähköpostin välityksellä?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	En tyytyväinen enkä tyytymätön	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön	Ei kokemusta tai tarvetta
1 Puhelinpalvelu, esim. ajanvaraus tai henkilöiden tavoitettavuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1.....	0
2 Asioiden hoitaminen sähköpostin välityksellä.	5.....	4.....	3.....	2.....	1.....	0

35 Jos ajattelette elämistä asuinkunnassa yleensä, miten hyvin seuraavat asiat mielestänne ovat?

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa	Melko huonosti	Erittäin huonosti
YLEISET ASIAT					
1 Yleinen järjestys ja turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Asuinalueen turvallisuus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Yritystoiminnan edistäminen.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Oikeusapupalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
TIEDOTTAMINEN JA NEUVONTAPALVELUT					
5 Tiedottaminen kunnan palveluista.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Kunnan virastojen asiakaspalvelu yleensä.	5.....	4.....	3.....	2.....	1
7 Kuluttajaneuvonta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
8 Kuntalaisten vaikuttamisen mahdollisuudet	5.....	4.....	3.....	2.....	1
KUNNAN TERVEYDEN- JA SAIRAANHOITO					
9 Kunnan terveyskeskuksen lääkäripalvelut.	5.....	4.....	3.....	2.....	1
10 Kunnan terveyskeskuksen vuodeosasto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
11 Sairaalapalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
12 Äitiys- ja lastenneuvola.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
13 Kotisairaanhoido.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
14 Kunnan hammaslääkäripalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
KUNNAN SOSIAALIPALVELUT					
15 Lasten päivähoido.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
16 Vanhusten huolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
17 Vammaispalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
18 Toimeentulotuki.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
19 Perheneuvola.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
KUNNAN OPETUS- JA SIVISTYSPALVELUT					
20 Peruskoulu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
21 Lukio.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
22 Aikuisen ammatillinen koulutus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
23 Nuorten ammatillinen koulutus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
24 Kansalais- ja työväenopistot.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
25 Kirjastopalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa	Melko huonosti	Erittäin huonosti
VAPAA-AIKA- JA LIIKUNTAPALVELUT KUNNASSA					
26 Nuorten harrastustoiminta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
27 Museot.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
28 Torit ja torikauppa.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
29 Kulttuuripalvelut, esim. teatteri-, musiikki- ja taide.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
30 Urheilu- ja pelikentät.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
31 Sisäliikuntatilat.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
32 Uimahallit.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
33 Uimarannat.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
34 Valaistut hiihtoladut ja lenkkipolut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
35 Lasten leikkipaikat.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
KUNNAN YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT					
36 Katujen ja teiden hoit.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
37 Jätehuolto.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
38 Kierrätystoiminta, paperit, lasit, paristot.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
39 Puistojen ja viheralueiden hoito.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
40 Juomaveden laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
LIIKENNE KUNNASSA					
41 Liikenneolot jalankulkijan ja pyöräilijän.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
42 Liikenneolot autoilijan kannalta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
43 Julkinen liikenne.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
LIIKENNETURVALLISUUS KUNNASSA					
44 Liikenneturvallisuus jalankulkijan ja pyöräilijän kannalta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
45 Liikenneturvallisuus autoilijan kannalta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
YMPARISTÖPALVELUT JA PELASTUSTOIMI					
46 Luonnon suojelu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
47 Ilman laatu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
48 Vesistöjen puhtaus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
49 Melun torjunta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
50 Ympäristön siisteys.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
51 Luonto- ja retkeilyreitit.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
52 Rakennustarkastus.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
53 Palo- ja pelastuspalvelut.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
54 Nuohous.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
MUUT ASIAT					
55 Kunnan omien luottamushenkilöiden toiminta.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
56 Kunnantalousasioidenhoito.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
57 Kunnan yhteistyö naapurikuntien kanssa.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
58 Asuntojen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittelu.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
59 Pientalotontin saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
60 Vuokra-asunnon saanti.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
36 Missä kunnan asioista tulisi mielestänne tiedottaa? Ympäröikää kaksi mielestänne tärkeintä tapaa					
1 Sanomalehdet		6 Kaupungin tai kunnan järjestämät tiedotustilaisuudet			
2 Ilmaisjakelulehdet		7 Ilmoitustaulut			
3 Kaupungin tai kunnan oma tiedotuslehti		8 Internet			
4 Radio		9 Jokin muu			
5 Televisio tai kaapelitelevisio					

7 Saatteko mielestänne riittävästi tietoja asuinkuntanne asioista?

- 1 Kyllä
2 En

39 Seuraavassa esitetään muutama asuinkuntaanne koskeva väittämä. Mitä mieltä olette niistä?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 Kunta on hoitanut talousasiansa hyvin.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
2 Kunta tekee yleensä oikeita päätöksiä.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
3 Kunnan palveluita on veroihin nähden liian vähän.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
4 Kunnan päätöksenteko tulee saaa(lähemmäs asukkaita.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
5 Omatoimisuutta lisättävä, asukkaat huolehtisivat itse enemmän palveluista.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1
6 Kunnassa on palveluita, joita en voi käyttää, vaikka haluaisinkin.....	5.....	4.....	3.....	2.....	1

40 Miten seuraavien palvelujen rahoitus olisi jatkossa hoidettava asuinkunnassanne suhteessa nykytilanteeseen?

	Nykyistä enemmän maksuilla	Nykyistä enemmän verovaroin	Nykyinen suhde on hyvä	En osaa sanoa
1 Hammashoito.....	1.....	2.....	3.....	4
2 Muut terveystalvet.....	1.....	2.....	3.....	4
3 Lasten päivähoito.....	1.....	2.....	3.....	4
4 Kirjastopalvelut.....	1.....	2.....	3.....	4
5 Joukkoliikenne.....	1.....	2.....	3.....	4

41 Onko Teillä tai jollakin perheenjäsenellänne ollut ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväisestä arkielämästä selviytymistä. Mitä ongelmia? Onko merkitemäänne ongelmaan haettu ja saatu apua? Merkittäkää vain yksi vaihtoehto kullakin rivillä,

	Ei ole ollut ongelmia	On ollut ongelmia, joihin apua			
		ei ole haettu	on haettu ja saatu riittävästi	on haettu muttei saatu riittävästi	on haettu, muttei saatu lainkaan
1 Työttömyys.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
2 Pitkäaikainen lomautus.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
3 Työttömäksi joutumisen pelko.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
4 Liikaa työtä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
5 Aika ei riitä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
6 Asumiseen liittyviä ongelmia.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
7 Liikaa aikaa, ei tekemistä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
8 Taloudellisia ongelmia.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
9 Liian suuria lainoja hoidettavaksi.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
10 Oma yritys taloudellisissa vaikeuksissa.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
11 Elämää vaikeuttava sairaus tai vamma.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
12 Alkoholien/huumeiden käyttöön liittyviä ongelmia.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
13 Yksinäisyyttä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
14 Nälkä, puute ruuasta.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
15 Vaikeus saada sopiva päivähoitopaikka.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
16 Vaikeus järjestää vanhuksen hoito.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5

42 Jos ajattelette arkielämääänne, miten seuraavat asiat ovat?

Kyllä Ei

1	Naapureiden kesken on paljon yhteistä toimintaa, esim. talkoita.....	1.....	2
2	Olen vierailut naapureideni luona edellisten 12 kuukauden aikana.....	1.....	2
3	Saan naapureiltani apua tarvittaessa.....	1.....	2
4	Osallistun asukas/-omakotiyhdistyksen toimintaan.....	1.....	2
5	Minulla on asuinkunnassani ystäviä tai sukulaisia, joiden luona käyn tai jotka käyvät luonani säännöllisesti.....	1.....	2
6	Minulla on kauempana ystäviä tai sukulaisia, joiden luona käyn tai jotka käyvät luonani säännöllisesti.....	1.....	2

43 Jos olette suunnitellut muuttoa tai olette muuttamassa, mihin aiotte muuttaa?

- 1 Omassa kaupungissa tai kunnassa toiseen asuntoon
- 2 Naapurikuntaan tai -kaupunkiin
- 3 Kauemmas johonkin kaupunkiin
- 4 Kauemmas maaseudulle tai pieneen taajamaan
- 5 Ulkomaille

44 Miten turvalliseksi koette seuraavat asiat?

	Turvalliseksi	Melko turvalliseksi	Turvattomaksi	En uskalla mennä yksin	En osaa sanoa
1 Kävely asuinalueellanne myöhään illalla.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
2 Kävely asuinalueellanne päivällä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
3 Kävely kotikuntanne tai -kaupunkinne keskustassa myöhään illalla.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5
4 Kävely kotikuntanne tai -kaupunkinne keskustassa päivällä.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5

45 Kuinka huolestunut olette siitä, että te tai joku perheenne jäsen voisi joutua seuraavien rikosten uhriksi **asuinkunnassanne**?

	En ollenkaan huolestunut	Melko huolestunut	Erittäin huolestunut	Asia ei koske minua
1 Moottoriajoneuvo varastetaan.....	1.....	2.....	3.....	4
2 Moottoriajoneuvoa vahingoitetaan.....	1.....	2.....	3.....	4
3 Kotiin murtaudutaan.....	1.....	2.....	3.....	4
4 Polkupyörä varastetaan.....	1.....	2.....	3.....	4
5 Muuta henkilökohtaista omaisuutta varastetaan.....	1.....	2.....	3.....	4
6 Henkilökohtaista omaisuutta vahingoitetaan.....	1.....	2.....	3.....	4
7 Väkivaltainen ryöstö.....	1.....	2.....	3.....	4
8 Väkivallalla uhkailu.....	1.....	2.....	3.....	4
9 Väkivallan kohteeksi joutuminen.....	1.....	2.....	3.....	4
10 Seksuaalirikos.....	1.....	2.....	3.....	4
11 Rattijuopon aiheuttama liikenneonnettomuus.....	1.....	2.....	3.....	4

KIITOS VASTAUKSESTANNE